m ymnily

Hain Repert. 10.704. –
około około 1475

Graesse IV. 364
podaje 1e wyd. b. r. m. i dr.
około 1480. –

M. Manli Astronomicon

M. MANILII ASSTRONOMICON. PRIMVS.

Armine/diuinas artis & consciа fati/
Sidera diuersos hominum uariantia casus
Celestis rationis opus deducere mundo
Aggredior,/primus qꝫ nouis helicona mouere
Cantibus: & uiridi nutantis uertice siluas
Hospita sacra ferens nulli memorata priorum.
Nunc mihi tu cesar patrie prīceps qꝫ pater qꝫ:
Qui regis augustis parentem legibus orbem
Concessum qꝫ patri mundum deus ipse mereris
Das animum uires qꝫ facis/ad tanta canenda.
Iam propius qꝫ fauet mundus scrutā tibꝰ ipsuꝫ
Et cupit ethereos per carmina pādere sensus.
Hoc sub pace uacat tantum: iuuat ire per ipsuꝫ
Aera & immenso spaciantem uiuere celo:
Signa qꝫ & aduersos stellarum noscere cursus.
Quod solum nouisse parum est. impensius ipsa
Scire iuuat magni penitus precordia mundi.
Que qꝫ regat generet qꝫ suis animalia signis
Cernere: & innumerū phebo modulāte r̄ferre.
Bina mihi positis lucent altaria flammis:
Ad duo templa precor duplici circundatꝰ estu

Carminis & rerum: certa cum lege canentem
Mundus z immenso uatez circumstrepit orbe.
Vix q3 soluta suis immittit uerba figuris.
Quem primuz interius licuit cognoscere terris
Munera celestum? quis enim cōdentibus illis
Clepsisset furto mundum quo cuncta reguntur?
Quis foret humano conatus pectore tantum
Inuitis ut diis cuperet deus ipse uideri?
Tu princeps auctor q3 sacri cyllenie tanti.
Per te iam celum interius: iam sydera nota
Sublimis aperire uias: unum q3 sub orbem
Et per inane suis parentia finibus astra
Nomina q3 & cursus signorum pandere uires.
Maior uti facies mundi foret & ueneranda
Non species tantum sed & ipsa potentia rerum
Sentirent q3 deum gentes q̃ maximus esset
Nature q3 dedit uires: se q3 ipsa reclusit
Regalis animos primum dignata monere
Proxima tangentes rerum fastigia celo:
Qui domuere feras gentis oriente sub ipso
Quas ferat Eufrates in quas & nilus inundat:
Qua mundus redit & nigras super euolat urbis
Tum qui templa sacris coluerunt omne p euuz
Delecti q3 sacerdotes in publica uota
Officio iunxere deum: quibus ipsa potentis
Numinis accendit castam presentia mentem:
In q3 deum deus ipse tulit patuit q3 ministris.
Hi tantum mouere decus: primi q3 per artem

Syderibus uidere uagis pendēcia fata.
Singula nam ꝓprio signarunt tempora casu.
Longa per assiduas complexi secula curas.
Nascendi que cuiq; dies: que uita fuisset:
In quas fortune leges queq; hora ualeret
Quanta q; q̄ parui facerent discrimina motus.
Postq̄ omnis celi species redeuntibus astris
Percepta in ꝓprias sedes & reddita certis
Fatorum ordinibus sua cuiq; potencia forme
Per uarios usus artem experientia fecit
Exemplo monstrante uiam. speculata q; longe
Deprendit tacitis dominantia legibus astra.
Et totum alterna mundum ratione moueri
Fatorum q; uices certis discernere signis.
Nam rudis ante illos nullo discrimine uita
In speciem conuersa operum ratione carebat:
Et stupefacta nouo pendebat lumine mundi.
Tum uelut amissis merens tum leta renatis
Syderibus: uariosq; dies incerta q; noctis
Tempora. nec similis umbras iam sole regresso
Iam propiore suis poterant discernere causis.
Nec dum & iam doctas solertia fecerat artes:
Trra q; sub rudibus cessabat uasta colonis.
Tunc q; in desertis habitabat montibus auruz
Immotusq; nouos pontus subduxerat orbis.
Nec uitam pelago nec uentis credere uota
Audebant. sed quisq; satis fauisse putabat.
Sed cum longa dies acuit mortalia corda

Et labor ingenium miseris dedit: & sua quenq;
Aduigilare sibi iussit fortuna premendo:
Seducta in uarias certarunt pectora curas.
Et quecũq; sagax tentando repperit usus
In cõmune bonum cõmentis leta dedere.
Tunc & lingua suas accepit barbara leges
Et fora: diuersis exercita frugibus arua:
Et uagus in cecum penetrauit nauita pontum.
Fecit & ignotis itiner cõmertia terris.
Tum belli pacis q; artes commenta uetustas.
Semper enim ex aliis alias proseminat usus.
Nec uulgata canam. linguas didicere uolucruz
Consultare fibras: & rũpere uocibus anguis:
Solicitare umbras: imuz q; Acherõta mouere:
In noctem q; dies: in lucem uertere noctes.
Omnia conando talis solertia uicit.
Nec prius imposuit rebus finem q; manumq;
Quã celum ascendit ratio: cepit q; ꝓfundis
Naturaz rerum causis: uidit q; quod usquã est
Nubila cur tanto quaterentur pulsa fragore:
Hiberna estiua nix grandine mollior esset:
Arderent terre: solidus q; tremisceret orbis:
Cur imbres ruerent: uentos q; causa moueret
Peruidit. soluit q; animis miracula rerum:
Eripuit q; Ioui fulmen uires q; tonantis:
Et sonitum uentis: concessit nubibus ignem.
Que postq̃ in ꝓprias deduxit singula causas
Vicinam ex alto mundi cognoscere molem

Intendit: totumque animo cōprendere celum.
Attribuit que suas formas sua nomina signis
Quasque uices agerent certa sub sorte notauit.
Omnia que ad numen mundi faciemque moueri
Syderibus uariis mutantibus ordine fata.
Hoc mihi surgit opus non ullis ante sacratum
Carminibus: faueat magno fortuna labori.
Annosa & molli contingat uita senecta.
Vt possim rerum tantas emergere moles
Magnaque cum puis simili percurrere cura.

De origine mundi.

T quoniam celo carmē descendit ab alto
Et uenit in terras fatoruz cōditus ordo:
Ipsa mihi primum nature forma canenda est.
Ponendusque sua totus sub imagine mundus.
Quē siue ex nullis repetentem semina rebus
Natali quoque egere placet: semperque fuisse
Et fore principio pariter fatoque carentem.
Seu pmixta chaos rerum primordia quondam
Discernit partu: mundumque enixa nitentem
Fugit in infernas caligo pulsa tenebras.
Siue indiuiduis in idem reditura soluta
Principiis natura manet post secula mille:
Et pene ex nihilo summuz nihilumque futurum
Cecaque materies celum perfecit & orbem.
Siue ignis fabricauit opus flammeque micantes
Que mundi fecere oculos habitāt que per omne
Corpus: & in celo uibrantia fulmina fingunt.

Aristotelis opinio

Hesiodi

Democriti

Heracliti

Thaletis Milesii

Seu liquor hoc peperit sñ quo riget arida rerũ
Materies: ipsumq; uocat quo soluitur ignem.
Aut neq; terra patrē nouit: nec flāma: nec aer

Mundi compages ex terra, aqua, aere igne et caelo.

Aut humor: faciūt q; deum p quatuor artus
Et mundi struxere globum: ꝓhibēt q; requiri
Vltra se quicq̃: cum p se cuncta creantur.
Frigida ne calidis desint aut humida siccis.
Spiritus aut solidis: sit q; hec discordia cōcors
Quaȝ uexus habilis & opus generabile fingit
At q; omnis partus elemēta rapacia reddunt.

De mundi origine semper erit pugna inter Phos: sed compages eius suo ordine est disposita.

Semp erit genus in pugna: dubiũ q; manebit
~~Quod latet, & tātum sup ē hominum q; deũ q;~~ *Non necessarius versus*
Sed facies quecūq; tamen sub origine rerum
Conuenit: & certo digestũ est ordine corpus:

Ignis summum locum tenet, cuius tamquam aliquod vallum caelum est.

Ignis in ethereas uolucer se sustulit auras
Summa q; cōplexus stellātis culmina celi
Flammarum uallo natura menia fecit.

Secundum locum obtinet aer.

Proximus ī tenuis descendit spiritus auras
Aera q; extendit medium p inania mundi.
Ignem flatus alit uicinis subditus astris.

Tertium locum tenet Aqua.

Tercia sors nudas strauit flatus q; natantis
Aequora pfudit toto nascentia ponto
Vt liquor exhalet tenuis: atq; euomat auras:
Aera q; ex ipso ducentem semina pascat.

Infimum locum terra possedit.

Vltima subsedit glomerato pondere tellus.
Conuenit q; uagis limus pmixtus harenis:
Paulatim ad summum tenui fugiēte liquore.
Quo q; magis puras humor successit in undas:

Et siccata magis strinxerunt equora terras:
Adiacuit q; cauis fluuidum cū uallibus equor:
Emersere fretis montes: orbis q; per undas
Exilit uasto clausus tamē undiq; ponto.
Ima q; de cunctis mediam tenet undiq; sedem.
Idciro q; manet stabilis: quia totus ab illa
Tantundem refugit mundus. fecit q; cadendo
Vndiq; ne caderet. medium totius & imum est
Icta q; cōtractis consistunt corpora plagis:
Et concurrendo ꝓhibent in longius ire.
Et nisi librato penderet pondere tellus
Non ageret cursus mūdi subeuntibus astris
Phebus ad occasū: & nunq̄ remearet ad ort⁹
Luna ue submersos regeret ꝑ inania cursus.
Nec matutinis fulgeret lucifer horis
Hesperos immenso dederat qui lumē olympo.
Nunc quia non imo tellus deiecta profundo
Sed medio suspensa manet: sunt ꝑuia cuncta
Quo caderet subeat celum rursus q; resurgat.
Nam neq; fortuitos ortus surgentibus astris:
Nec totiens possum nascentē credere mundum
Solis ue assiduos partus & fata diurna:
Quom facies eadem signis ꝑ secula constet:
Idem phebus eat celi de partibus iisdem
Luna q; ꝑ totidem luces mutetur & orbes:
Et natura uias seruet quas fecerat ipsa.
Nec tirocinio peccet circum q; feratur
Aeterna cū luce dies. q; tempora monstret

Terram undiq; circumuallauit oceanus.
In mari sunt Insulae.
Terra immobilis

Nunc his nunc illis eadem regionibus orbis
Semp & ulterius uadentibus ortus ad ortus
Occasus q; obitus celum cum sole pennet.

Quare terra sit rotunda.

Ec uero tibi natura admiranda uideri
Pendentis terre debet: cũ pendeat ipse
Mundus: & in nullo ponat uestigia fundo.
1. Quod patet ex ipso motu cursu q; uolantis
Terra rotunda q̃a circum hanc circulariter sol fertur
Quo3 suspensus eat phebus: cursu3 q; reflectat
Huc illuc: agiles & seruet in ethere metas.
Quom luna & stelle uolitent per inania mundi
Terra quoq; aerias leges imitata pependit.
Est igitur tellus mediam sortita cauernam
Aeris: & toto pariter sublata profundo.
Nec patulas distẽta plagas: sed cõdita in orbẽ
Vndi q; surgentem pariter pariter q; cadente3
2. Hec est nature facies. sic mundus & ipse
q̃a totius natura rotunda ẽ
In cõuexa uolans teretes facit esse figuras
Stellarum solis q;: orbem lune q; rotundum
Aspicimus tumido querentis corpore lumen:
Quod globus obliquos totus non accipit ignes
Hec eterna manet diuis q; simillima forma:
Cui neq; principium ẽ usquã nec finis in ipso.
Sed similis toto remanet: per que omnia par ẽ
Sic stellis glomerata manẽt mũdus q; figura.
3. Idcirco terris non omnibus omnia signa
q̃a nõ omnibus terris conspicimus stellas
Conspicim9. nusquã inueniẽs fulgere Canopũ
Donec niliacas per pontum ueneris oras.

Sed querent Helicen quib9 ille supuenit ignis
Quod laterũ tract9 habitãt: medii q; tumores
Eripiunt terre celum uisus q; coercent
Te testem dat luna sui glomerabilis orbis
Que cu3 mersa nigris per noctẽ deficis umbris
Non omnis pariter confundis sydere gentis.
Sed prius eoe querunt tua lumina gentes.
Post medio subiecta polo quecunq; coluntur.
Vltima ad hesperios infectis uolueris alis.
Sera q; in extremis quatiuntur gentibus era.
Quod si plana foret tellus semel icta p omnes
Deficeret pariter toto miserabilis orbe.
Sed quia per terete3 deducta ẽ terra tumorẽ:
His modo post illis apparet Delia terris:
Exoriens simul atq; cadens quo3 fert̃ in orbẽ
Vtrinq; accliuis pariter decliuia iungit
Atq; alios superat gyros alios q; relinquit.
Ex quo colligitur terrarum forma rotunda.
Hanc circum uarie gentes hominũ atq; ferarũ
Aerie q; colunt uolucres. Pars eius ad arctos
Eminet: austrinis pars est habitabilis oris.
Sub pedibus q; iacet nostris: supra q; uidetur.
Ipsa sibi fallente solo decliuia longa:
Et pariter surgente uia pariter q; cadente.
Hanc ubi ad occasus nostros sol aspicit ortus
Illic orta dies sopitas excitat urbis.
Et cum luce refert operum uadimonia terris.
Nos in nocte sum9 somnos q; in menbra locam9

Pontus utrosq; suis distinguit & alligat undis
Hoc opus immensi cõstructum corpore mundi
Menbra q; nature diuersa condita forma
Aeris atq; ignis terre pelagi q; iacentis
Vis anime diuina regit. sacro q; meatu
Conspirat deus & tacita ratione gubernat.
Et multa in cunctas dispensat federa partis
Alter ut alterius uires faciat q; feratq;
Summa q; p uarias maneat cognata figuras.

De duodecim signis

Vnc tibi signorum lucẽtis undiq; flãmas
Ordinibus certis referã. pmuz q; canentẽ
Que media obliquuz precingunt ordine mũdũ
Solem q; alternis uicibus p tempora portant.
Atq; alia aduerso luctantia sydera mundo
Omnia que possis celo uariare sereno.
E quibus & ratio fatorum ducitur omnis
Vt sit idem mundi primũ quod cõtinz arcez.

De Ariete

Vrato princeps aries in uellere fulgens
Respicit admirãs aduersũ surgere taurũ
Summisso uultu geminos & fronte uocantem.
Quos sequitur cancer: cãcrũ leo: uirgo leonez
Aequato tum libra die cum tempore noctis
Attrahit ardenti fulgentem scorpion astro.
In cuius caudam contentum dirigit arcum
Mixtus equo: uolucrẽ missurus iamq; sagittã.
Tum uenit angusto capricorn9 sydere flexus.

Post hunc inflexam diffundit aq̄rius urnam
Piscibus assuetas auide subeuntibus undas.
Quos aries tangit claudentis ultima signa.
Atqui fulgentis celum consurgit ad Arctos
Omnia que summo despectant sidera celo.
Nec norunt obitus. uno qꝫ in uertice tantum
In diuersa site celum qꝫ et sidera torquent.
Aera per gelidum tenuis deducitur axis
Libratum qꝫ regit diuerso cardine mundum.
Sydereus circa medium quem uoluitur orbis
Aethereos qꝫ rotat cursus immotus. at ille
In binas arctos magni per inania mundi
Per qꝫ ipsum terre directus conspicit orbem.
Nec uero ē solido stat robore corporis eius:
Nec graue pōdꝰ habꝫ qd̄ onꝰ ferat etheris alti
Sed quom aer omnis semper uoluatur in orbeꝫ
Quo qꝫ semel cepit totus uolet undiqꝫ in ipsum
Quoddā qꝫ in medio ē circa qd̄ cūcta mouentur
Usqꝫ adeo tenue ut uerti non possit in ipsum:
Nec iam inclinari: nec se conuertere in orbem.
Hoc dixere axeꝫ quia motum non habet ulluꝫ.
Ipse uidet circa uolitantia cuncta moueri.
Summa tenent eius miseris notissima nautis
Signa: per immensum cupidos ducentia pōtuꝫ.
Maiorem qꝫ Helice maior decircinat arcum.
Septem illam stelle certantes lumine signant:
Qua duce per fluctus graie dant uela carine.
Angusto Cinosura breuis torquetur in orbe

Tam spacio q̃ luce minor. sed iudice uincit
Maiorem tyro. penis hec certior auctor
Non apparentem pelago querentibus orbem.
Nec paribus posite sunt frõtibus. utraq; caudã
Vergit in alterius rostro: sequitur q; sequẽtez.
Has interfusus circum q; amplexus utranq;
Diuidit z cingit stellis ardentibus Anguis:
Ne coeant abeant ue suis a sedibus unq̃.
Hunc intermedium q; orbem quo sydera septez
Per bis sena uolant contra nitentia signa
Mixta ex diuersis cõsurgunt uiribus astra
Hinc uicina poli celi q; hinc proxima flammis.
Que quia dissimilis qua pugnat temperat aer
Frugiferum sub se reddunt mortalibus orbez.
Proxima frigentis arctos boream q; rigentez
Nixa subit species genibus sibi cõscia cause.
A tergo nitet Arctophilax idem q; Boetes:
Quod simul is iunctis instat de more iuuencis:
Arcturum q; rapit medio sub pectore secum.
At parte ex alia claro uolat orbe Corona
Luce micans uaria. nam stella uincitur una
Circulus in medio radians: que proxĩa fronte
Candida q; ardenti distinguit lumina flamma
Gnosia deserte fulgent monimenta puelle.
Et lyra deductis per celum cornibus inter
Sidera cõspicitur. qua quõdã ceperat Orpheꝰ
Omne quod attigerat cantu: manes q; per ip̃os
Fecit iter: domuit q; infernas carmine leges.

Hinc celestis bonos similis q; potentia cause:
Tunc siluas & saxa trahens nunc sydera ducit.
Et rapit immensum mundi reuolubilis orbem.
Serpentem magnis Ophiulcus nomine signis
Diuidit: & toto mergentem corpore corpus
Explicat. & nodos sinuata q; terga per orbes
Respicit. ille tamen molli ceruice reflexus
Eminet effusis per laxa uolumina palmis.
Semper erit paribus belluz quia uiribus equāt
Proxima sors Cycni quem celo Iupiter ipse
Imposuit: forme precium qua cepit amantem
Quom deus in niueum descēdit uersus olorem.
Terga q; fidenti subiecit plurima Lede.
Nunc quoq; deductas uolitat stellatus in alas.
Hinc imitata nitent cursum habitum q; sagitte
Sydera. Tum magni Iouis ales fertur in altum
Assueto uolitans gestet ceu fulmina mundi
Digna Ioue & celo quod sacris instruit armis.
Taz quoq; de ponto surgit Delphinus ad astra
Oceani celi q; decus: per utrūq; sacratus.
Quem rapido conatus equus cōprendere cursu
Festinat: pectus fulgenti sydere clarus.
Et finitur in Andromeda: quā Perseus armis
Eripit & sociat sibi. cui succedit iniquo
Diuisum spacio q; tercia lampada dispar
Conspicitur paribus Deltoton nomine sydus
Ex simili dictum: Cepheus q; & cassiepia.
Nec uacuum solis fulgentem deserit orbem.

Sic in utrūq3 mouet mundum & cōtraria reddit
Hanc qui surgentem primo cum redditur ortu
Mentis ab excelso speculātur uertice Tauri:
Euentus frugum uarios & tempora dicunt.
Que q3 ualitudo ueniat: concordia quanta
Bella facit: pacem q3 refert. uarie q3 reuertēs
Sic mouet ut uidit mundum uultu q3 gubernat.
Magna fides hoc posse. color cursus q3 micātis
In radios: uix sole minor nisi q3 procul herens
Frigida ceruleo contorquet lumina uultu.
Cetera uincuntur specie. nec clarius astrum
Tingitur oceano celum ue reuisit ab undis.
Tu3 Procyō: uelox q3 Lep9. tū nobilis Argo
In celum subducta mari q3 prima cucurrit
Emeritum magnis mundum tenet acta ꝓcellis:
Seruando dea facta deos. Cui proxim9 anguis
Squamea dispositis imitatur lumina flammis.
Et Phebo sacer ales: & olim grat9 Iaccho
Crater: & duplici Centaurus imagine fulget:
Pars hominis: tergo pectus cōmixtus equino
Ipsi9 hinc mundi templu3 est: uictrix q3 solutis
Ara nitet sacris. uastos cum terra gigantes
In celum furibunda tulit: timidi quoq3 magnos
Quesiuere deos. dubitauit Iupiter ipse
Quod poterat nō posse timēs: cū surgere t̄ra3
Cerneret & uerti naturam crederet omnem:
Montibus atq3 alios aggestos crescere mōtis
Et tam uicinos fugientia sydera collis

Arma importantes : & rupta matre creatos
Discordes uultu permixta q; corpa partus.
Hostiferum nec dum sibi quenq̃ numina norãt
Si qua forent maiora suis. tũc Iupiter are
Sydera cõstituit : que nũc quoq; maxĩa fulgẽt.
Quam ꝓpter Cetus cõuoluẽs squamea terga
Orbibus insurgit tortis & fluctuat aluo :
Intentans morsu similis iam iamq; tenenti.
Qualis ad exposite fatum cepheidos undis
Expulit aduenïens ultra sua litora pontum.
Tum notius piscis uenti de nomine dictus
Exurgit de parte noti. cui cũcta feruntur
Flexa ꝑ ingentis stellarum flumina gyros.
Vlterius capiti cõiungit aquarius undas
Amnis & in medium coeunt & sydera miscent
In penas signata suas. iuxta q; relictam
Andromedam uastos metuentem piscis biat9.
Expositam ponto deflet scopulis q; reuĩctam.
Ne ueterem Perseus celo quoq; seruet amorẽ
Auxilio q; iuuet fugienda q; gorgonis ora
Sustineat spolium q; sibi testem q; uidenti.
Tum uicina ferens flexo uestigia thauro
Eniochus studio mundum & nomen adeptus.
Quẽ primuʒ curru uolitantem Iupiter alto
Quadriiugis conspexit equis : celo q; sacrauit.
Tum subeunt hedi claudentes sydere pontum
Nobilis & mundi nutrito rege capella.
Cuius ab uberib9 magnũ ille ascendit olympũ

Lacte fero crescens ad fulmina vim q; tenādi
Hanc ergo eternis merito sacrauit in astris
Iupiter: et celi celum mercede rependit.
Pleiades Hiades q; feri ꝑs vtraq; tauri
In boream scandunt. hec sunt aquilonia signa.
Aspice nunc infra solis surgencia cursus:
Que sup̄ exustas labuntur sydera terras.
Que q; intra gelidum capricorni sydus et axē
Imo subnixum vertuntur lumina mundo.
Altera pars orbis sub aquis iacet īuia nobis.
Ignore q; hominum gentes. nec transita regna
Commune ex vno lumen ducentia sole.
Diuersas q; vmbras. leua q; cadētia signa
Et dextros ortus celo spectantia verso.
Nec minor est illis mundus. nec lumine peior
Nec numerosa minus nascuntur sydera in orbe
Cetera non cedunt. vno vincuntur in astro
Augusto. sydus nostro quod contigit orbi.
Cesar nunc terris. post celo maximus auctor.
Cernere vicinum geminis licet Oriona
In magnam celi tendentem brachia partem.
Nec minus extento surgentem ad sidera passu.
Singula fulgentis humeros cui lumina signāt.
Et tribus obliquis demissus ducitur ensis.
At caput Orion excelso immensis olympo
Per tria subducto signatur lumina vultu.
Non q; clara nimis sed q; magis alta recedant.
Hec duo ꝑ totum decurrunt sydera mundum.

Subsequitur rapido contenta canicula cursu.
Qua nullum terris uiolentius aduenit astrum.
Nec grauius cedit. nec horrens frigore surgit.
Has inter solis q; uias arctos q; latentis
Axem q; mundi stridentem pondere torquent
Orbe peregrino celum depingitur astris:
Que notia antiqui dixerunt sydera uates:
Vltima que mundo semper voluuntur in imo.
Quis inuexa manent celi fulgentia templa:
Nusquã conspectu redeuntia cardine verso.
Sub limem speciem mundi similis q; figuras
Astrorum referunt. & versas frõtibus arctos
Vno distingui medias claudi q; dracone
Credimus exemplo. q̃uis fulgentia visus
Hunc orbem celi vertentis sidera cursu
Cardine tam simili fultum q̃ vertice pingit.
Hec igitur magno diuisas ethere sedes
Signa tenent mundi totum deducta per orbez.
Tu modo corporeis similes ne quere figuras
Omnia q; equali fulgentia membra colore
Deficiat nihil et uacuum qua lumine cessit.
Non poterit mundus sufferre incendia tanta
Omnia si plenis ardebunt sidera membris.
Quicquid subduxit flammis natura pepercit
Succubitura oneri: formas disiungere tantuz
Contenta: et stellis ostendere sidera certis.
Linea designat species: atq; ignibus ignes
Respõdẽt media extremis atq; vltima summis

Creduntur (satis est) si se non omnia celant
Precipue medio cum luna implebitnr orbe.
Certa nitent mundo cum luna conditor omne
Stellaꝝ vulgus fugiunt sine nomine signa.
Plura licet vacuo tum cernere sydera celo.
Nec fallunt numero nec paruis mixta ferunt̃.
Et quod clara magis poscis cognoscere signa
Non varios obitus norunt varios qꝫ recursus.
Certa sed in proprias oriuntur sydera luces.
Natales qꝫ suos occasum qꝫ ordine seruant.
Nec quicq̃ in tanta magis est mirabile mole
Quam ratio et certis qꝫ legibus omnia patẽt.
Nusqñ turba nocet, nihil illis partibus errat
Latius et leuius mutato ve ordine fertur.
Quid tam cõfuse specie? quid tam vice certũ ẽ?

De eternitate mundi.

a C mihi tam presens ratio non vlla videẽ
Quã pateat mundũ diuino numĩe verti.
Atqꝫ ipsum esse deũ. nec forte coisse magistra.
Vt voluit credi qui primus menia mundi
Seminibus struxit minimis in qꝫ illa resoluit.
E quis et maria et terras et sydera celi
Aethera qꝫ immensos fabricantẽ finib9 orbes
Soluentem qꝫ alios constare. et cuncta reuerti
In sua principia et rerum mutare figuras.
Quis credat tantas operum sine numĩe moles
Ex minimis ceco qꝫ creatum federe mundem?
Si sors ista dedit nobis, sors ipsa gubernet.

At cur dispositis vicibus consurgere signa
Et velut imperio prescriptos reddere cursus
Cernimus: ac nullis properantibus vlla reliq:
Cur eadem estiuas exornant sydera noctes
Semper: et hibernas eadem: certam qꝫ figurā
Quisqꝫ dies reddit mundo: certam qꝫ relinquit:
Iam tum cum graie verterunt pergama gētes
Arctos et Orion aduersis frontibus ibant.
Hec contenta suos in uertice flectere gyros
Ille ex diuerso vertentem surgere contra
Obuius et toto semper decurrere mundo.
Tempora qꝫ obscure noctis deprendere signis
Iam poterant celum qꝫ suas distinxerat horas
Quot post excidiuȝ troie sunt eruta regna:
Quot capti populi: quotiens fortuna per orbē
Seruitiū imperium qꝫ tulit varie qꝫ reuertit:
Troianos cineres in quantum oblita refouit
Imperium. fatis Asie iam grecia pressa est.
Secula dinumerare piget: quotiēs qꝫ recurrēs
Lustrauit mundum vario sol igneus orbe.
Omnia mortali mutantur lege creata.
Nec se cognoscunt terre vertentibus annis
Exutas variam faciem per secula gentes.
At manet incolumis mundus. sua qꝫ oīa seruat
Que nec longa dies auget minuit qꝫ senectus.
Nec motus puncto currit: cursus qꝫ fatigat.
Idem semper erit: quoniam semper fuit idem.
Non alium videre paetres alium ve nepotes

Aspicient, deus est qui non mutatur in euo,
Nunq̄ transuersas solem decurrere ad arctos.
Nec mutare vias et in ortum vertere cursus
Auroram q₃ nouis nascentem ostendere terris
Nec lunam certos excedere luminis orbes
Sed seruare modu₃ quo crescat quo ve recedat
Nec cadat in terram pendentia sydera celo.

De paralellis circulis

Irculus ad borea₃ fulgentē sustin₃ arctō
Sex q₃ fugis solidat celi vertice partes.
Alter ad extremi decurrēs sydera cācri
In quo consummat phebus lucem q₃ moramq₃:
Tarda q₃ per longos circūfert lumina flexus:
Aestiuum medio nomen sibi sumit ab estu.
Temporis et titulo potitur meta q₃ volantis
Solis, et extremos designat feruidus actus.
Et quīque in partes aquilonis distat ab orbe.
Tercius in media mundi regione locatus
Ingenti spira totum percingit olimpum:
Parte ab vtraq₃ vidēs axe₃, quo lumīe phebus
Componit paribus numeris noctem q₃ die₃ q₃.
Veris et autumni currens per tēpora mixta
Cum medium equali distinguit limite celum.
Quatuor et gradibus sua fila reducit ab estu.
Proximus hunc vltra brumalis noīe cingens
Vltima designat fulgentis lumina solis.
Inuia q₃ obliqua radiorum munera flamma
Dat pariter minimum nobis, sed finibus illis

Quos super incubuit longa stant tempora luce
Vix q3 dies transit candentem extenta p estu3.
Bis q3 iacet binis summotus partibus orbis.
Vnus ab his super est extremo proximus axi
Circulus: austrinas qui strĩgit z obsidit arctos
Hic quoq3 brumalẽ per partes quinque reliq̃t
Et quãtũ a nostro sublime cardine gyrus:
Distat ab aduerso tantundem proximus illi.
Sic tibi per binas vertex a vertice partis
Diuisus duplici summa circumdat olimpum.
Et p quinque notat signantis tempora fines.
His eadem est via que mũdo: pariter q3 rotãt̃
Inclines, socios q3 ortus occasibus equant.
Quando quidem sexto quo totus voluit̃ orbis
Fila trahunt alti circũ comitantia celi:
Interualla pari seruantes limite semper
Diuisos q3 semel finis sortem q3 dicatam.
Sũt duo quos recipit ductos a vertice vertex
Inter se aduersi: qui cunctos ante relatos
Se q3 secant gemino coeuntes cardine mundi.
Transuerso q3 polo rectum ducuntur in axem.
Tempora signantes anni: celum q3 per astra
Quatuor in partes diuisum mensibus equis.
Alter ab excelso decurrens limes olimpo
Serpentis caudam siccas et diuidit arctos:
Et iuga chelarum medio volitantia gyro.
Sed dimensa suis consumere tempora signis
Non casus opus est, magni sed numinis ordo.

Hec igitur texunt equali sydera tractu
Ignibus in varias celum laqueantia formas.
Altius hic nichil est. hec sunt fastigia mundi.
Publica nature domus. his contenta tenetur
Finibus: amplectus pontũ terras q; iacentis.
Omnia concordi tractu veniunt q; cadunt q;
Qua semel incubuit celum versum q; resurgit:

De magnitudine z latitudĩe mũdi z signoꝝ

Ipse autem quãtũ conuexo mũd⁹ olympo
Optineat spacium: quãtis bis sena ferãt
Finibus astra: docet ratio cui nulla resistunt
Claustra: nec immense moles: cedunt q; recess⁹
Omnia succumbunt. ipm̃ est penetrabile celu;.
Na; quantũ a terris atq; equore signa recedũt
Tantum bina patent. quãtũ q; ĩciditur orbis
Per medium pars efficitur tum tercia gyri
Exiguo dirimens solidam discrimine summam.
Summum igitur celũ bis bina refugit ab ymo
Altera bis senis vt sit pars tercia signis.
Sed quia ꝑ mediũ est tellus suspensa ꝓfundu;
Binis a summo signis discedit et ymo.
Hinc igitur quodcũq; supra te suspicis ipse:
Qua ꝑ inane meant oculi qua q; ire recusant
Bis binis eqnandum ẽ signis sectante rotunde.
Efficiunt orbe; zone qua signa feruntur
Bis sex equali spacio texentia celum.
Nec mirere vagos partus eadem esse ꝑ astra
Et mixtu; ingenti generis discrimirene fatũ:

Singula, cuꝫ tantuꝫ teneāt: tanto ꝗ ferantur
Tempora sex tota surgentia sydera luce.
Restat ut ethereos finis tibi reddere coner
Fila ꝗ dispositis vicibus comitācia celum
Per que dirigitur signoꝝ flameus ordo.
Circulus a summo nascentem vertice mundum
Permeat arctophilaca petens ꝑ terga dracoīs
Extremā ꝗ secās Hydrā: mediū ꝗ sub arstris
Centaurum aduersus concurrit rursus in axe.
Et redit in cetum squammosa ꝗ tergora Ceti.
Lanigeri ꝗ notat fines clarū ꝗ Trigonum
Andromode ꝗ sinus ymos: fastigia matris
Principium ꝗ suum repetito cardine claudit.
Alter in hunc mediū summū ꝗ incūbit in axem
Per ꝗ pedes primos ceruicem transit et vrse.
Quam septem stelle primam iam sole remoto
Producunt nigre prebentem lumina nocti:
Et geminis cancrū dirimit stringit ꝗ flagrātē
Ore canem: clauū ꝗ ratis que vicerat equor.
Inde axem occultum ꝑ gyri signa prioris
Transuersa. atꝗ alio rursus de limite tangit
Te capricorne: tuis ꝗ aqlā designat ab astris:
Per ꝗ lyrā īuersam currēs: spiras ꝗ dracoīs:
Posteriora pedum cynosure proterit astra:
Transuersaꝫ ꝗ secat vicino cardine caudam.
Hic iterum coit ipse sibi memor vnde ꝓfectus.

De orizonte.

a T ꝗ hoc eternam finxerunt tp̄a sedem

Immotis per signa modis statione perenni.
Hos volucres fecere duos. nanq alter ab ipsa
Consurgens helice medium precidit olimpum
Discernit q diem: sextam q examinat horam:
Et paribus spaciis occasus cernit et ortus.
Hic mutans per signa vices: ceu siquis eo os
Seu petit hespereos supra se circinat orbem
Verticibus super adstanten medium q secātē
Celum et diuiso signantem lumine mundum.
Quando aliis aliud medium ē. volat ora p orbē
Cuz q loco terre celum q et tempa mutat.
Atq vbi se primis extollit phebus ab vndis
Illis sexta manet quos tū premit aureus orbis
Rursus ad hesperios sexta ē vbi cedit ī ūbras
Nos primā et summā sextā numeram9 vtrāq.
Et gelidum extremo lumē sentimus ab igne.
Alterius finis si vis cognoscere gyri
Circumfer facilis oculos vultū q per orbem.
Quicqd erit celi primū terre q supremum:
Qua coit ipse sibi nullo discrimine mundus
Reddit q aut recipit fulgencia sydera ponto
Precingit tenui transuersum limite mundum.
Hec quo q per totum volitabit linea celum
Hunc tantū ad mediū vergens mediū q repēte
Orbez: nūc septē ad stellas: nūc mota sub astra
Sed quocū q vage tulerunt vestigia plante
Has modo terraz nunc has gradientis ī oras:
Semper erit nouus et terris mutabitur arcus.

Quippe aliud celuz ostendēs aliud q3 relīquēs
Dimidium tegit atq3 refert. vario q3 notauit
Fine et cum visu pariter sua fila mouentes
Hic terrestris erit quia terrā amplectit̄ orbis
Et mundum plano percingit limite gyrus
Atq3 trahens asie titulum memoratur orizon:

De zodiaco et lacteo circulis.

Is addunt aliquos diuersa fila trahētes
Inter se gyros. quorum fulgentia signa
Alter habet per que pheb9 moderat̄ habeās:
Subseqtur q3 suo Solem vaga Delia curru.
Et quinque aduerso luctantia sidera mundo
Exercent varias nature lege choreas
Hunc tenet a summo cancer: capricorn9 ab imo
Bis recipit lucem qui circulus equat et ūbras:
Lanigeri et libre signo sua fila secante.
Sic per tres giros inflexus ducitur orbis
Recta q3 deuexo fallit vestigia cliuo.
Nec visus aciem q3 fugit: tantum q3 notari
Mente potest sicut cernuntur mente priores:
Sed nitet ingenti stellatus bacheus orbe.
Insignem q3 facit celato lumine mundum
Et ter vicenas partis patet atq3 trecentas
In longum: bis sex latescit fascia partis
Que cohibet vario labentia sydera cursu.
Alter in aduersum positas succedit ad arctos
Et paulum a boree gyro sua fila reducit:
Transit q3 inuerse per sydera cassiepie:

Inde per obliquũ descendens tangens olorem
Aestiuos q; secat finis: Aquilam q; supinam
Tempora que equantez girum. zonã q; ferẽtẽ
Solis equos intra caudam qua scorpius ardet:
Extremam q; sagittari leuaz atq; sagittam.
Inde suos sinuat flexus per crura pedes q;
Centauri alterius. rursus q; ascendere celũ
Incipit: argiuam q; ratem per aplustria summa
Et medium mundi girũ geminos q; per imum
Signa secat: subit eniochũ: te q; vñ profectus
Cassiepia petens super ipsum Persia transit.
Orbem q; ex illa ceptum concludit in illa.
Tris q; secat medios giros et signa ferentem
Partibus e binis quotiens preciditur ipse.
Nec querendus erit. visus incurrit in ipsos
Sponte sua. se q; ipse docet cogit q; notari.
Nan q; in ceruleo candens nitet orbita mundo:
Ceu missura diem subito celum q; recludens.
Ac veluti viridis discernat semita campos
Quam terit assiduo renouãs iter orbita tractu
Inter diuisas equabilis est via partis.
Vt freta canescunt sulcum ducente carina
Accipiunt q; viam fluctus spumantibus vndis:
Quam tortus verso mouit de gurgite vertex:
Candidus in nigro lucet sic limes olimpo
Ceruleum findens ingenti lumine mundum.
Vt q; suos arcus per nubila circinat iris:
Sic superincumbit signato culmine limes

Candidus: & resupina facit mortalibus ora
D um noua p cecam vibrantur lumina noctem.
I nquirant q̧ sacras humano pectore causas
Num se deductis conetur soluere moles
S eminibus: rara q̧ labet compage carine:
A dmittat q̧ nouum laxato pectore lumen.
Quid? quasi non timeant magni cū vulnera celi
C onspiciant: feriat oculos iniuria mundi
A n coeat mundus duplicis q̧ extrema cauerne
C onueniant celi q̧ oras et sydera tangant:
P er q̧ ipsos iungat nexus manifesta cicatrix
F issuram faciens mundi stipatus et orbis
A eriam in nebulam clara compagine versus
I n cuneos cogat alti fundamina celi.
A n melius manet illa fides p secula prisca
I llac solis equos diuersis curribus isse:
A tq̧ aliam triuisse viam longum q̧ p euum
E xustas sedes incocta q̧ sydera flammis
C eruleam verso speciem mutasse colore:
I nfusum q̧ loco cinerem mundum q̧ sepultum.
F ama et iaʒ antiquis ad nos descendit ab ānis
P hetontem patrio curru p signa volantem
D um noua miratur ꝓpius spectacula mundi
E t puer in celo ludit: curru q̧ superbus
Luxuriat mundo cupit et maiora parente:
M onstratas liquisse vias. orbem q̧ regentem
I mposuisse polo. nec signa insueta tulisse.
E rrantis nutu flammas currum q̧ solutum

Deflexum solito cursu curuis qꝫ quadrigis.
Quid querimur flammas totũ sceuisse ꝑ orbeꝫ
Terraꝝ qꝫ rogum cunctas arsisse per vrbes:
Quom uaga dispersi fluitarunt lumina currus:
Et celum exustu in est: luit ipse ĩcendia mũdus
Et noua vicinis flagrarunt sidera flammis
Nunc quoqꝫ ꝑteriti faciem seruancia casus.
Nec mihi celanda est fame vulgata vetustas
Mollior: e niueo lactis fluxisse liquorem
Pectore regine diuum: celum qꝫ colore
Infecisse suo. quapropter lacteus orbis
Dicitur et nomen causa descendit ab ipsa.
An maior densa stellaꝝ turba corona
Contexit flammas et craiso lumine candet.
Et fulgore nitet collato clarior orbis.
An fortes anime dignata qꝫ numina celo
Corporibus resoluta suis terre qꝫ remissa
Huc migrant ex orbe. suum qꝫ habitãtia celuꝫ
Aethereos viuunt annos mundo qꝫ fruuntur.
Atqꝫ hic Aeacidas: hic et veneramur Atridas
Tydidem qꝫ feruꝫ: terre qꝫ maris qꝫ triumphis
Nature victorem ithacum: piliumqꝫ senecta
Insigneꝫ triplici: danaum qꝫ ad ꝑgama reges
Castra ducũ et celi: victã qꝫ sub Hectore troiã:
Aurore qꝫ nigrum partũ: Steropẽ qꝫ tonantis
Rectorem licie: nec te mauortia virgo
Preteream: reges qꝫ alios quos grecia misit
Atqꝫ asie gentes et magno maxima bella.

Qui q3 animi vires et strictas pondere mentis
Prudentes habuere uiri: quibus omnis in ipsis
S ensus erat. iustus Solon: fortis q3 Licurg9:
A thereus q3 Platon: et qui fabricauerat illu3
D amnatus q3 suas melius damnauit athenas.
Persidis et victor strarat qui classibus equor.
R omani q3 viri quo4 iam maxima turba est.
Tarquinos q3 nimis reges et horatia proles
T ota acies pontis: nec non et Sceuola trunco
Nobilior: maior q3 viris et coclia virgo
E t romana ferens que texit menia Cocles
E t cum milicia volucres Coruinus adeptus
E t spolia et nomen qui gestat in alite phebum:
E t Ioue qui meruit celum: Romani q3 Camill9
S eruando posuit: Brutus q3 a rege recepte
Conditor: et Pirrhi p bella Papirius ultor
F abricius Curius q3 pares et tercia palma
M arcellus: Cossus q3 prior de rege necato.
Certantes Decii votis similes q3 triumphis:
I nuictus q3 mora Fabius. victor q3 necati
L iuius Hasdrubalis socio per bella Nerone.
S cipiade q3 duces fatum Cartaginis vnum.
Pompeius q3 orbis domitor. p tris q3 triūphos
A nte deum princeps. et censu Tullius oris
E meritus celum. et claudia magna propago.
A emilie q3 domus pceres. clari q3 Metelli
E t Cato fortune victor. matris q3 sub armis
Miles Agrippa sue. veneris q3 ab origīe ples

Iulia descendit celo celumque repleuit
Quod regit augustus socio per signa tonante
Cernit & in cetu diuum magnumque quirinum
Altius etherei qua candet circulus orbis.
Illa deum sedes: hec illis proxima diuum
Qui uirtute sua similes uestigia tangunt.
Sunt alia aduerso pugnantia sydera mundo
Que celum terramque inter uolitantia pendēt:
Saturni Iouis & Martis Solisque sub illis
Mercurius Venerē inter agit Lunāque locat9.
Hic prius incipiam stellis q̄ reddere uires
Signorumque canam fatalia carmine iura.
Implenda est mundi facies corpusque per omne
Quicqd ubique nitet uigeat quādoque notādū ē.
Sunt &iam rare sortis natalis euntes
Protinus. & raptim subitas cādescere flāmas
Aera per liquidum tractosque perire cometas
Rara per ingentis uiderūt secula motus.
Siue que ingenitum terra spirāte uaporem
Humidior sicca superatur spiritus aura
Nubila cum longo cessant depulsa sereno
Et solis radiis marescit torridus aer:
Apta alimenta sibi demissus corripit ignis
Materiamque sui deprendit flamma capacem.
Et quia nō solidū est corpus sed rara uagantur
Principia aurarum uolucrique simillima fumo
In breue uiuit opus: ceptaque incendia fine
Subsistūt pariter que cadunt fulgente cometa.

Quod nisi vicinos agerent occasibus ortus:
Et tam parua forent accensis tp̄a flammis:
Alter nocte dies esset: celum qꝫ rediret
Immensum et summo totũ dep̄henderet orbẽ.
Tum quia non vna specie dispergitur omnis
Aridior terre qꝫ vagor comprenditur igni
Diuersas quoqꝫ ꝑ facies accensa feruntur
Lumina que subitis existunt nata tenebris.
Nam modo ceu longi fluitent de v̄tice crines
Flāma comas imitata volat: tenuis qꝫ capillos
Diffusos radiis ardentibus explicat ignes.
Nunc prior hec facies dispersis crinibus exit:
Et globus ardentis sequit̃ sub ymagine barbe
Interdum equali lateruꝫ compagine ductus
Quadratam ve trabē figit teretē ve columnā.
Quin et iam tumidis exequat dolea flammis
Procerto distenta vtero: paruos qꝫ capillos
Mentitur: paruis signis glomeratur in orbis
Hirta figurantis tremulo sub lumine messes
Lampadas et fissas ramosos fundit in ignis.
Precipites stelle passim qꝫ volare videntur
Quom vaga per liquidū scintillāt lumīa mūdū
Et tenues longis iactantur crinibus ignes:
Exurunt qꝫ procul volucres imitata sagittas
Arida cum gracili tenuatur semita filo.
Sūt autē cūctis ꝑmixti partibꝰ ignes bes
Qui grauidas habitant fabricātes fulmnia nu
Et penetrāt terras ethnā qꝫ imitātur olympo

Et calidas reddunt ipsis in fontibus vndas:
Ac silice indura viridi qꝫ in cortice sedem
Inueniunt cum silua sibi collisa crematur
Ignibus. Vsqꝫ adeo natura est omnis habūdās.
Ne mirere faces subitas erumpere celo
Aerea qꝫ accessum flammis lucere coruscis
Arida complexum spirantis semina terre:
Que volucer pascens ignis seqtur qꝫ fugitqꝫ:
Fulgura cum videas tremulum vibrantia lumē
Imbribus in medijs z celum fulmine ruptum.
Siue igitur ratio prebentis semina terre
In volucres ignis possit generare cometas.
Siue illas natura faces ob cuncta creauit
Sydera per tenuis celo lucentia flammas.
Sed trahit ad semet rapido titanius estu
Inuoluit qꝫ suo flāmantis igne cometas.
Ac modo dimittit sicut cyllenius orbis:
Et venus accēso cum ducit vespere noctem
Serpentem: fallūt qꝫ oculos rursus qꝫ reuisunt.
Seu deus instantis fati miseratur in orbe
Signa per affectus celi qꝫ incendia mittit:
Nunq̄ futilibus excanduit ignibus ether
Squalida qꝫ elusi deplorant arua coloni.
Et steriles inter sulcos defessus arator
Ad iuga merentis cogit frustrata iuuencos.
Aut grauibus morbis z lenta corpora tabe
Corripit exustis lethalis flamma medullis.
Labentis qꝫ rapit populos totas qꝫ per vrbis.

Publica succensis paguntur fata sepulchris
Qualis erich bonios pestis populata colonos
Extulit antiquas per funera pacis athenas:
Alter in alterius labens cum fata ruebant.
Nec locus artis erat medice:nec vota valebāt.
Cesserat officium morbis.z funera deerant
Mortibus et lacrime.fessus defecerat ignis
Et coaceruatis ardebant corpora membris.
Ac tanto quondam populo via contigit heres.
Talia significant lucentes sepe comete.
Funera cum facibus veniunt terris qꝫ minātur
Ardentis sine fine rogos:quom mundus z ipsa
Aegrotet vatura nouū sortita sepulchrum.
Quin z bella canunt ignes subitos qꝫ tumultus
Et clamdestinis surgentia fraudibus arma.
Extremas modo ꝑ gentis.vt federe rupto
Cum fera ductorem rapuit germina Varum:
Infecit qꝫ tirum legionuꝫ sanguīe campos.
Arserunt toto passim minitantia mundo
Lumina: et ipsa tulit bellum natura ꝑ ignis:
Opposuit qꝫ suas vires finem qꝫ minata est.
Nec mirere grauis rerū qꝫ hominū qꝫ ruinas.
Sepe domi culpa est.nescimus creder e celo.
Ciuilis etiam motus cognata qꝫ bella
Significant nec plura alias incendia mundus
Sustinuit q̄ cum ducibus iurata cruentis
Arma philippeos implerunt agmine campos.
Vix qꝫ etiam sicca miles romanus harena

O ssa vires laceros q; prius super astitit artus.
I mperium q; suis conflixit viribus ipsum.
P er q; patris pater augustus vestigia vicit.
N ec dum finis erat. restabant actia bella
D otali commissa acie repetita q; rerum
P relia et in ponto quesitus rector olimpi
F emineũ sortia iugũ cum pompa rependit
A tq; ipsa isiaco certarunt fulmina sistro.
R estabant profugo seruilia milite bella
Q uom patrios armis imitatus filius hostis
A equora Pompeius cepit defensa parenti.
Aed satis hoc fatis fuerit. iam bella quiescunt
A tq; adamanteis discordia vincta cathenis
S eternos habeat frenos in carcere clausa.
S it pater inuictus patrie. sit roma sub illo.
C um q; deum celo dederit nõ querat in vrbe:

M. MANILII ASTRONOMI CON SECUNDUS

A ximus iliace gentis certa mina vates
E t quinquaginta regũ regẽ q; patremq;
H ectoream q; facit tutã sub q; Hectore troiam
E rrorem q; ducis totidem quot fecerat annis:

Instantem bello geminata per agmina ponti
Ultima que in patriã captis que penatibus arma
Ore sacro cecinit patria atq iura petentem
Dum dabat eripuit, cuius que ex ore profuso
Omnis posteritas latices in carmina duxit.
Amnem que in tenuis ausa est deducere riuos
Unius fecunda bonis, sed proximus illi
Hesiodus memorat diuos: diuum que parentis:
Et chaos enixum terras, orbe que sub illo
Infantum et primum titubantia sidera corpus
Titanas iuuisse senes cunabula magni.
Et sub fratre viri nomen sine fratre parentis.
Atque iterum patris nascentem corpore Bacchũ.
Omnia que inmenso volitantia lumina mundo.
Quin etiam ruris cultus leges que rogauit
Militiam que soli, que colles Bacchus amaret.
Quod fecũda Ceres cãpos: que Bacchus vtrũque.
Atque arbusta vagis essent que adultera pomis.
Siluarum que deos sacrata que numina nimphas
Pacis opus magnos nature condit in vsus.
Astrorum quidã varias dixere figuras:
Signa que diffuso passim labentia celo.
In proprium cuiusque genus causas que tulere
Persei et Andromede penas: matrem que dolẽtẽ
Soluentem que patrem, raptam que Lycaone natam
Officio que Iouis Cynosuram lacte capellam.
Et furto cycnũ. pietate ad sydera ductam
Erigonen, ictu que nepam, spolio que leonem

Et morsu cancrꝝ. pisces cythereide versa:
Lanigerum victo ducentem sydera ponto.
Certa qꝫ ex variis pendentia casibus astra
Aethera per summum voluerunt fixa reuolui.
Quorꝫ carmībus nihil est nisi fabula celum.
Terra qꝫ composuit celum que pendet ab illo.
Quin etiam pecorum ritus et Pana sonantem
In calamos sicula memorat tellure creatus.
Nec siluis siluestre canit p̄ qꝫ horrida motus
Rura serit: dulcis musam qꝫ inducit in auras.
Ecce alius pictas volucris et bella ferarꝫ.
Ille venenatos anguis: hic nata per herbas
Fata refert vitam qꝫ sua radice ferentis.
Quī etiam tenebris immensum tartara natū
In lucem de nocte vocant orbem qꝫ reuoluūt
Interius versum nature federe rupto.
Omne genus rerum docte cecinere sorores.
Omnis ad accensus heliconis semita trita est.
Etiam confusi manant de fontibus amnes.
Nec capiunt haustum turbam qꝫ ad sacra ruētē
Integra queramus rorantis prata per herbas
Vndam qꝫ occultis meditantē murmur ī antris
Quam neqꝫ durato gustarunt ore volucres:
Ipse nec ethereo Phebus libauerit igni.
Nostra loquar: nulli vatum debebimus ora.
Nec furtum sed opus veniet. soloqꝫ volamus
In celum curru. ꝓpria rate pellimus vndas.
Nanqꝫ cenam tacita nature mente potentem

Infusum q3 deum celo terris q3 freto q3
Ingentem equali moderantem federe molem:
Totum q3 alterno consensu viuere mundum
Et rationis agi motu: cum spiritus vnus
Per cunctos habitet partis atq3 irriget orbem
Omnia peruolitans corpus q3 animale figuret
Quod nisi cognatis membris contexa maneret
Machina et imposito pareret toto magistro
Ac tantum mundi regeret prudentia sensum:
Non esset statio terris: non ambitus astris:
Hereret q3 vagus mundus stando q3 rigeret.
Nec sua dispositos seruarent sydera cursus:
Nox q3 alterna diem fugeret rursus q3 fugaret
Non imbres alerent terras: non ethera venti:
Non pontus grauidas nubes: nec flumĩa põtũ:
Nec pelagus fontis: nec staret summa ꝑ omnis
Pars semper partis equo digesta parente:
Vt neq3 deficerent vnde nec sydera nobis:
Nec celum iusto maius ve minus ve volaret.
Motus alit non mutat opus sic omnia toto
Dispensata manẽt mũdo dominuz q3 sequũtur.
Hic igitur deus et ratio que cuncta gubernat
Ducit ab eternis terrena animalia signis.
Que quamq̃ longo cogit summota recessu
Sentiri tamen vt vitam q3 ac fata ministrent
Gentibus ac ꝓprios ꝑ singula corpora mores.
Nec minus est q̃renda fides. sic tẽperat arua
Celum sic varias fruges reddit q3 rapit q3.

Sic pontum mouet et terris immittit et aufert
Atq; hec seditio pelagi nunc sidera lune
Mota tenet nunc diuerso stimulata recessu
Nunc anni spacio phebum comitata uolantem.
Sic submersa fretis concharũ et carcere clausa
Ad lune motum uariant animlia corpus.
Et cum damna tuas imitantur Delia uires
Tu quoq; fraternis sic reddis cornibus orta:
Atq; iteꝝ ex iisdem repetis quantuƺ q; relinqt
Aut dedit ille refert: et sidus sidere constas.
Deniq; sic pecudes et muta animalia terris
Quom maneant ignara sui legis q; per euum:
Natura tamen ad mundum reuocante parentẽ
Attollunt animos celum q; ac sidera seruant:
Corpora que ad lune nascentis cornua lustrãt
Venturas q; uident hyemes reditura serena.
Quis dubitet post hec hominẽ coniungere celo?
Eximiam natura dedit liguam q; capax q;
Ingenium: uolucrem q; animũ. quẽ deniq; ĩ unũ
Descendit deus atq; habitat seq; ipse reqrit
Mitto alias artis quaꝝ est ꝑmissa uoluntas
Infidas adeo nec nostri munera census.
Mitto q; equali nihil est sub lege tributum
Quod patet auctores humani corporis esse.
Mitto q; certum est et ineuitabile fatum:
Materie q; datum est cogi. sed cogere mundo.
Quis celum possit nisi celi munera noscet
Et reperire deũ nisi quis pars ipsa deoruƺ est?

Atq; hanc connexi molem sine fine parentis
Signorumq; choros ac mundi flammea tecta:
Aeternum et stellis aduersus sidera bellum:
Ac terras celoq; fretū subiectaq; vtriusq;
Cernerē et angusto sub pectore clauderē possit.
Ni tantos animis oculos natura dedisset:
Cognatamq; sibi mentem: vertisset ad ipsum:
Et tantum ditasset opus celoq; ueniret.
Quod uocat in celum sacra ad cōmertia reꝝ
Et primas quas dant leges nascētibus astra
Qui neget esse nefas. inuitū prendere mūdū
Et uelut in semet captam deducere in urbem.
Sed nec circuitu longo manifesta probentur:
Ipsa fides operi faciet pondusq; fidemq;.
Nam neq; decipitur ratio nec decipit unquā.
Rite secanda uia est ac ueris credita causis
Euentusq; datus qualis predicitur ante.
Quod fortuna ratum faciat quis dicere falsum
Audeat: et tanta suffragia uincere sortis.
Hec ego diuino cupiam quom ad sidera flatu
Ferre nec in turbam nec turbe carmina condā.
Sed solus uacuo ueluti uectatus in orbe
Verbero iā currus non occursantibus ullis
Nec pariter socios commune gerentibus actus
Sed celo noscenda canam mirantibus astris.
Et gaudente sui mundo ꝑ carmina uatis.
Vel quibus illa sacros non inuidere meatus
Notitiamq; sui minima est que turba ꝑ orbem.

Illa fluit que diuitias que diligit auruz
Imperia et fasces mollem q potia luxum
Et blandis aduersa sonis dulcez q per aures
Affectum ut modico noscendo ad fata labore
Hoc quoq fatorum est legem pdiscere fati;
At primū astroꝝ varia est natura notanda
Carmīb9 p vtꝝq genus. nā mascula sex sunt:
Diuersi totidem generis sub principe tauro.
Cernis ut aduersus redeundo surgat in arcum.
Alternant genus et vicibus variātur ī orbem.
Humanas etiam species in parte videbis
Nec mores distant. pecudum pars atq ferarū
Ingeniuz facient. que iam signanda sagaci
Singula sunt aīmo ꝓpria que forte feruntur.

Que signa duplicia sunt et que biformia.

n Vnc binis insiste. dabunt geīnata potentis
Per sociū effect9. mltū coēs addit z aufert
Ambiguisq valent que sint collegia fatis
Ad meritum noxam q duos p sydera pisces:
Et totidem geminos nudatis aspice membris
Hiis coniuncta manent alterno brachia nexu
Dissimile est illis iter in contraria versis:
Par numerus: sed eniz dispar natura notādū ē.
Atq hec ex paribus toto gaudentia celo
Signa manēt: nihil exterius mirantur in ipsis
Amissum ve dolent. quedā sed parte recisa
Atq ex diuersos cōmissis corpore membris:
Vtq capricornus qui tentum dirigit arcum

Iūct9 equo pars huic hoīnis: sed nulla prioris.
Hoc quoq; seruandum est alta discrimen ī arce.
Distat enim gemina duo sunt dupla ve figura.
Quin etiam Erigone binis numeratur in astris
Hoc faciet ratio duplex: nam desinit estas:
Incipit autumnus media sub v͛gine vterq;.
Idcirco tropicis precedunt omnibus astra
Bina: vt lanigero: chelis: cancro q; capro q;:
Quod duplicis retinent connexo tēpore vires
Vt quos subseqtur cancer sub sydera fratres
Et geminus alter florentia tempora vires
Sufficit: estatem sitientem ꝓuehit alter.
Nudus vterq; tamen: sentit quia vterq; calorē.
Ille senescentis vires: subeuntis et ille
Aetatis par est. prime sors vltima parti.
Nec non arcitenens qui te capricorne sub ipso
Promittit duplici formatus ymagine fertur.
Mitior autumnus mollis sibi vendicat artus
Materiā q; hominis fert. tergo mēbra rigētez
Excipiunt hyemem iam nūc in tempora signū.
Quos q; aries pre se mittit duo tempora pisces
Bina dabunt: hyemem claudit: ver incboat alt͛
Cum sol equoreis reuolans decurrit in astris
Hibernis coeunt quom verni roboris imbres
Vltra q; sursum oris habet fluitantia signa;

Que signa sint aduersa

Qđ tria signa nouē signis ꝯiūcta r͞pugnāt
Et q̄si seditio celū tenet: aspice taurum

C lunibus: et geminos pedibꝰ: testudine cancꝝ
S urgere: cum rectis oriantur cetera membris.
N e mirere moars quom sol aduersa per astra
A estiuum tardis attollit mensibus annum;

Que nocturna aut diurna

E c te peniteat nocturna diurna qꝫ signa
Que sunt ꝑspicere et ꝓpria deducer̄ lege
N on tenebris aut luce suam ꝑagentia noctem.
N am commune foret nullo discrimine nomen
O mnia ꝙ certis vicibus per tempora fulgent.
E t nunc illa dies nunc noctes illa sequuntur.
S ed quibus illa parens mundi natura sacrata ē
T emporis attribuit partis statione ꝑenni.
N an qꝫ sagittari signum rapidi qꝫ leonis
E t sua respiciens aurato vellere terga
T um pisces cancer et cancri scorpion ictu
A ut vicina loco diuisa aut partibus equis
O mnia dicuntur simili sub sorte diurna.
C etera nec numero consortia nec vice sedis
I nteriecta locis totidem nec signa feruntur.
Q uin etiam sex continuis dixere diurnas
C astoris esse vices que sunt a principe signo
L anigeri. sex a libris nocturna videri.
S ūt qbus esse diurna placet que mascula surgāt
F emina in noctem tutis gaudere tenebris.
Q uod nonnulla sibi nullo monstrante loquunt̄
N eptuno debere genus. scopulosus in vndis
C anser et effuso gaudentes in equore pisces.

V t que terrena censentur sydera sorte
P rinceps armēti taurus regno q̈ superbus.
L anigeri gregis est aries positus q̈ duorum
P redator q̈ leo: dumosis scorpius aruis.
S unt etiam medie legis communia signa.
A mbiguus terre capricornus. aquarius vndis
P ars q̈ marina nitens fundentis semp̄ aquari
H umida terrenis atq̈ illis terrea mixta.

Que fecunda.

n O n licet amimis aīmū deflecter̄ causis.
N ec quicq̈ rōnis eget frustra ve creatū
F ecundum est ꝓprie cancri genus. acer et ictu
S corpius. et partu complectēs equore pisces.
S ed sterilis virgo est simili coniuncta leoni.
N ec caput aut captos effundit aquarius ortus
I nter vtrūq̈ manet capricornus corpe mixto
E t qui content o fulget centaurus in arcu.
C ōmunis q̈ aries equantem tempora libraꝫ
E t geminos tauꝝ q̈ pari sub sorte recenset.

Que sunt currentia signa aut recta

n E c tu nulla putes in eo cōmenta notasse
N aturam reꝝ q̈ sunt currentia quedaꝫ
V t leo & arcitenus aries q̈ ī cornua tort⁹
A ut que recta suis librantur stantia membris
V t ṽgo et gemini fundens et aquarius vndas.
V el que fessa sedent pigras referētia mentis
T aurus depositis collo sopitus aratris.
L ibra sub emerito cōscendens orbe laboruꝫ

Tu q́ꝫ tue capricorne gelu contractis in astris.
Contra iacet cancer patulam distentus in aluuꝫ
Scorpius incumbens plano sub corpore terre
In latus obliquos piscis semper q́ꝫ iacentis.
Quod si solerti circumspicis omnia cura
Fraudata inuenies amissis sydera membris.
Scorpius in libra consumit brachia taurus
Succidit in curuo claudus pede lumina cancri
Dextrum centauro superest et queritur vnum.
Sic nostros casus solatur mundus in astris:
Exemplo q́ꝫ docet pacienter damna subire
Omnis cum celo fortune pendeat ordo
Ipsa q́ꝫ debilibus formentur sydera membris.
Temporibus quoq́ꝫ sunt ꝓpriis pollētia signa
Aestas a geminis: autumnis virgine surgit
Bruma sagittifero: Ver piscibus incipit esse.
Quatuor in partes scribuntur sydera terre.
Hiberna estiuis: autumnis verna repugnant.
Nec satis est proprias signorū noscere formas
Cōsensu quoq́ꝫ fata mouēt ꝛ federe gaudent.
Atq́ꝫ aliis alie succendunt sorte loco q́ꝫ.
Circulus vt dextro signoruꝫ clauditur orbe
Intres equales discurrit linea ductus.
Inq́ꝫ vicem extremis iūgit se finibus ipsa
Et quecūq́ꝫ tamen dicitur signa trigona
In tria patitur: ꝙ ter cadit angulus astra.
Que diuisa manent ternis distantia signis.
Laniger et paribus spaciis duo signa leonis

Atqꝫ sagittari diuerso conspicit ortu.
Virginis ⁊ tauri capricorno cõsonat astrum
Cetera sunt simili ratione triangula signa
Per totidem toti desunt qꝫ condita mundo.
Sed discrimen erit dextris seu causa sinistra
Que subeunt: que precedũt dextra esse ferũt.
Dexter erit tauro capricornus: virgo sinistra
Hoc satis exemplo est. At q̃dã aduersa q̃ternis
Partibus equali laterum sunt condita ductu.
Quorum designat normalis virgula sedes
Sic iustam spectat libram capricornus. ⁊ inde
Conspicit hunc aries: atqꝫ illũ partibus equis
Cancer et hunc leua subeuntis sydera libre.
Semper enim dextris censentur signa priora.
Scilicet in totidem partis deducere cuncta
Terna qꝫ bissenis quadrate fingere signis.
Quoꝝ proposito redduntutur in ordine vires.

De mensura trigonoꝝ ⁊ q̃dratoꝝ ĩ partes.

Ed si qs contẽtꝰ erit numerasse quadrata
Diuisum ac signis mundũ putꝫ eẽ q̃ternis
Aut tria sub quiuis signis ornare trigonum:
Vt socias vires ⁊ amicos exigat ortus
Federa qꝫ inueniat mundi cognata per astra:
Falsus erit. nam quina licet sint vndiqꝫ signa.
Qui tamen ex signis que quinto quoqꝫ ferunt̃
Astra loco fuerũt nati sentire trigoni
Non poterunt vires: licet illud nomine seruent
Amisere loco dotes numeris qꝫ repugnant.

Naȝ cum sint partes orbis per signa recente
Et ter virent. quas phebi circuit ardor:
Tercia pars eius numeri latus efficit vnum
In tres ꝑducti partes per signa trigoni.
Hanc autem numeri nō reddit linea summam
Si signum a signo non pars a parte notetur.
Quod q̄uis duo sint tribus mediantibus astra
Si tamen extremam leui primam ve prioris.
Inter se conferre voles numerum ꝗꝫ notare
Ter quinquagenas implebunt ordine partis.
Transibit numerus formam fines ꝗꝫ sequentis
Consumet ductus. Licet ergo signa trigona.
Dicantur: partis non seruant illa trigonas.
Hec eadem species fallit per signa quadrata.
Quod cum totius numeri qui construit orbeȝ
Ter triginta quadram partes ꝑ sydera reddāt
Euenit ut prima signi de parte prioris
Si ꝑtem ad summā ducatur virga sequentis
Bis sexagenas faciat si summa prioris.
Et pars confertur subiuncti prima duorum
Signorum in medio numerū transit ꝗꝫ refert ꝗꝫ
Triginta duplicat partio:ꝑs tercia deerit.
Et q̄uis q̄rtum quarto quis computet astrum:
Naufragium facient partes vnius in ipsis.
Non igitur satis est signis numerasse trigonos
Quadrati ve fidem celi per signa quaterna.
Quadrati si forte voles effingere formam
Aut trinis paribus facies cū membra trigoni:

Hic poscit quintam partem centesima summa:
Hic amittit decimam, sic conuenit ordo.
Et quiscũqꝫ quater iunctus fauet angulus usqꝫ
Que qꝫ loca in triplici signarit linea ductu
Cum signata uite linquet dispendia recte
Inqꝫ uicem affectus & mutua iura fauoris
Consumet ductus. Licet ergo signa trigona
Dicantur: partis non seruant illa trigonis
Consensuꝫ signis, nec cũ sint sorte quadrata
Coutinuo inter se seruant cõmertia rerum.
Quo circa non omnis habet genitura trigonos
Distat enim an partis cõsumat linea iustas
Detractet qꝫ moduꝫ numeri quẽ circulus ãbit.
Nunc tres efficiet nunc quatuor undiqꝫ ductus
Quos in plura iuuet ratio ꝓcedere signa
Interdum q̃ sint numeris memorata ꝑ orbem.
Sed longe maior uis est ꝑ signa trigoni
Quaꝫ quibus ẽ titulꝰ sub quarto quoqꝫ q̃dratꝰ
Altior est horum summoto linea templo.
Illa magis uicina meat celoqꝫ recedit.
Et propius terras accedit uisus eorum
Aera qꝫ infectum nostras demittit ad auras:

De signis exagonis

d Euia qꝫ alternis data sũt cõmertia signis:
Mutua nec magno cõsẽsu federa ꝑuãt:
Inuita angusto qꝫ linea flectitur orbe.
Nam cum per tales formãtur singula lineas
Sydera & alterno diuertitur angulus astro

Sex q; p amfractus curuatur uirgula in orbem:
A tauro venit in cancrum, tum virgine tacta
S corpion ingreditur: q̃ te capricorne rigẽtem
E t geminos a te piscis aduersa q; tauri
S ydera contingens finit qua ceperat orbem
A lterius ductus locus & ptransita signa.
V t q; ea pretereaȝ que sunt mihi singula dicta
F lexibus & totidem similis fit circulus illis.
T ransuersos igitur fugiunt subeuntia uisus.
Q ꝺ nimis inclinat aciem limis q; uidentur:
V icino q; latent: & recto certior ictus:
T ercia cõuerso conduntur signa recessu.
E t que succedit conuexo linea celo
S ingula circuitu que tantum transeat astra
V is eius procul est alto q; vagatur olympo:
E t tenuis vires ex longo mittit in orbem.
S ed tamẽ est illis phebus sub lege ꝓpinquus:
Q ꝺ non diuersum genus est: q; euntibus astris
M ascula sed marib[9] respondent: cetera sexus
Feminei se coniungunt cõmercia mundi.
S ic quicq̃ alternis paret natura figuris
E t cognata iacent certis sub legibus astra;

De coniunctis signis & que sexto loco sunt.

i am vero nulla est herentib[9] addita signis
Gracia. nã cõsẽs[9] babet qa vis[9] adẽptos
I n se cuncta ferunt animo que cernere possũt.
S unt etiam aduersi generis cõnexa per orbem

Mascula femineis semper obsessa vicissim.
Disparibus non vlla datnr concordia signis.
Sexta quoq; in nullas numerant͂ cōmoda vires:
Virgula ꝑ totum ꝙ pars nō ducitur orbem.
Sed duo signa facit mediis summota quaternis
Tercius absumpto ductus non sufficit orbe;

De contrariis signis

a T ꝗ; ea diuersis ex ptib⁹ astra refulgēt
Per mediū aduerso mūdū pēdētia vultu:
Et toto diuisa manent contraria celo.
Septima quoq; loco q̄uis submota ferantur
Ex longo tamen illa manent: viresq; ministrāt
Vel bello vel pace suas vt tēpora poscunt:
Nunc phebo stellis nūc & dictantibus iras.
Qđ si forte libet que sunt cōtraria signa
Per titulos celebrare suos sedes: memento
Solsticiuʒ brume capricornū opponere cācro:
Lanigerum libre: par nox in vtroq; diesq; ē.
Piscibus Erigonen: iuueni q; vrne q; leonē.
Scorpius e summo quō fulget taur⁹ in imo est.
Et cadit arcitenens geminis orientib⁹ orbe.
Obseruant inter sese contraria cursus.
Sed q̄q̄ aduersis fulgent cōtraria signis
Natura tamē interdum sociata feruntur:
Et generuʒ exemplis concordia mutua surgit
Mascula si paribus vel si diuersa suorum est.
Respōdent generi pisces & virginis astrum.
Aduersi uolitāt sed amāt cōmunia iura:

Et vincit natura locum. sed vincitur ipsa
Tēporib9· cancer q; tibi capricorno repugnat
Femina femineo q; brume dissidet estas.
Hinc rigor et glacies niuibus q; albentia rura.
Hinc sitis et sudor: nudus q; in collibus orbis.
Aestiuos q; dies equat nox frigida brume:
Sic bellum natura gerit: discordat et annum
Ne mirere in ea pugnantia sydera parte.
At non lanigeri signum libre q; repugnat
In totum: quia uer autumni tēpore differt.
Fructibus hic implet: maturis floribus illud.
Sed ratione pari est equali nocte diebus:
Tempora q; efficiunt simili concordia textu
Permixtos q; dies medius hyemē inter & estū
Articulis vno seruantia tempe vtrumq;:
Quo minus infesto decertēt sydera celo.
Talis erit ratio diuersis addita signis.

Sub cuius dei tutela queq; signa sint.

h Is animaduersis rebus que ꝓxima cura
Noscere tutelas adiecta q; numīa signis
Et que cuiq; deo rerū natura dicauit
Cum diuina dedit magnis virtutibus ora:
Condidit et varias sacro sub nomine vires:
Pondus uti rebus persona imponere possit.
Lanigerum pallas: thaurū cytherea tuetur.
Formosos phebus geminos: cyllenie cancrū.
Iupiter et cum matre deum regit ipse leonem.
Spicifere est uirgo Cereris, fabricata q; libra

Vulcano. pugnax Mauorti scorpius heret
Venantem Diana virum: sed partis equine:
Atq; angusta fouet capricorni sydera Vesta.
Et Iouis aduersum Iunonis aqrius astrum est:
Agnoscit q; suos Neptunus in equore pisces.
Hinc quoq; magna tibi ueniēt mom̄ēta futuri
Quom ratio tua fert stellas & sydera curet:
Argumēta petes omni de parte viasq;
Artis vt ingenio diuisa potentia surgat
Exequent q; fidem celi mortalia corda;

Que mēbra hūana cuiq; signo sint attrbuta.

Ccipe diuisas hominis p sydera partis:
Sīgula q; in pprius parētia signa figuris.
In quis precipuas toto de corpore vires
Exercent. aries capud ē ante omnia princeps.
Sortitur census quosq;: & pulcerrima colla
Taurus. & in geminis equali brachia sorte
Scribuntur cōnexa humeris. pectusq; locatuz
Sub cancro est. laterū regnū scapuleq; leonis.
Virginis in ppriam descendūt ilia sortem.
Libra regit clunis. & scorpi9 inguine gaudet
Centauro femora accedūt. capricorn9 vtrisq;
Imperat in genibus. cancrū fundētis aquari
Arbitriuz est piscesq; pedū sibi iura reposcūt;

Signoru cōmertia: audit9: vis9: amores: odia

q Vin etiam pprius inter se legibus astra
Cōueniunt: z certa gerūt cōmertia reru.
Inq; vicem prestant visus atq; aurib9 herēt:

Aut odium fedus ue gerunt: cõuersa q₃ q̃dam
In semet ꝓprio ducũtur plena fauore.
Idcirco aduersis non nunq̃ gracia signis.
Et bellum sociata gerunt: aliena q₃ sede
Inter se generãt cõiunctos omne per euum.
Utriq₃ & sorti pugnant fugiunt q₃ vicissim.
Sed deus in leges mũdu₃ quom cõderet omne₃
Affectus quoq₃ diuisit uariantibus astris.
Atq₃ alioꝝ oculos alioru₃ cõtulit aures.
Iunxit amicitias hoꝝ sub federe certo
Cernere vt inter se possent audire q₃: q̃dam
Diligerent: alia & noxas bellum q₃ mouerent.
His etiam ꝓprie foret indulgentia sortis
Ut se diligerent sẽper sibi q₃ ipsa placerent.
Sicut naturas hominum pleras q₃ uidemus
Qui genus ex signis ducunt formantibꝰ ortus
Consilium ipse suum ẽ aries ut prĩcipe dignũ ẽ:
Audit sed libram q₃ videt. frustratur amãdo
Taurus lanigero. qui fraudẽ nectit & ultra
Fulgẽtis uidet atq₃ audit ꝑ sydera piscis.
Uirgine mens capitur sic quõdam gesserat ãte
Europam dorso retinentem cornua leua
Indutus q₃ Ioui geminoꝝ ducitur aures
Ad iuuenum eternas fũdentẽ piscibꝰ vndas
In q₃ ipsos animũ piscis oculos q₃ leonem.
Cancer & aduerso capricornꝰ cõditur astro
Uertitur in semet oculis in muta q₃ tendit
Auribus: & cancri captatur aquarius astro.

At leo cum geminis aciem cõiungit & aurem.
Centauros geminos capricorni diligit astrum.
Erigone taurum spectat sed scorpion audit:
Atq; sagittifero conatur nectere fraudem.
Libra suos seqtur sensus: solum q; uidendo
Lanigerum atq; animo cõplexa ẽ scorpion ĩfra
Ille uidet pisces: audit q; p omnia libram.
Nec nõ arcitenens magno parere leoni
Auribus atq; oculis: signum fũdentis aquari
Conspicere assueuit: solam q; ex omĩbus astris
Diligit Erigonem. cõtra capricornus in ipsam
Conuertit visus. quid enim mirabitur ille
Maius in Augusti felix cũ fulserit ortum:
Auribus & summi captat fastigia cancri.
Et nudus geminis intendit aquarius aurem:
Sublimẽ q; colit cancrum: spectat q; reducta
Tela sagittiferi. pisces ad scorpion acrem
Direxere aciem: cupiunt q; attendere tauruʒ.
Has natura uices tribuit quoʒ sydera finxit.
His orti similes referunt p mutua sensus
Audire et cupiunt alios: alios q; uidere.
Horum odio nunc hoꝝ iidem ducũtur amore.
Illis insidias tendunt: captantur ab illis.
Quin aduersa meant etiam q; trigona trigonis
Altera q; in bellum diuerso limite ducit
Linea. sic veri p totum cõsonat ordo.
Nanq; aries leo & arcitenẽs sociata trigono
Signa negãt chelis fedus toti q; trigono

Quod gemini excipiunt fūdēs z aq̄rius undas.
Id q̄ duplex ratio cogit verum esse fateri.
Q̄ tria signa tribus signis contraria fulgent:
Q̄ q̄ eterna manēt hominū bella atq̄ ferarū.
Humana ē facies libre: diuersa leonis
Idcirco cedūt pecudes q̄ viribus amplis
Consilium est maius. uictus leo fulget in astris
Aurea lanigero concessit sydera pellis.
Ipse sue partis Centaurus tergore cedit.
Usq̄ adeo est hoīs victus q̄ mirer ab illis
Nascentis libre superari posse trigonum.
Quin etiam breuior ratio est p signa sequēda.
Nam quecūq̄ nitent humana cōdita forma
Astra: manent illis inimica et uicta ferarū.
Sed tamē in ꝓprias secedūt singula mentis:
Et priuata gerunt secretis hostibus arma.
Lanigero genitis bellum ē cū virgine natis
Et libra. gemini pisces quos ꝓtulit unda
In partis tauri. sub cancro nata feruntur
Pectora & in chelis & que dat scorpius acer
Et pisces atq̄ bos geminorū sydera formāt.
His cum lanigero bellum est eius q̄ trigono.
In cancro genitos capricorni semina ledunt:
Et libre partus & quos dat uirginis astrum.
Qui q̄ sub aduersi numerātē sydere thauri
Lanigeri cōmunis erit: rapidi q̄ leonis
Hostis. sed totidē bellum subscribitur astris.
Erigone taurum q̄ timet: gemini q̄ sub arcu

Centaurum & pisces. et te capricorne rigētē
Maxima turba petit. libram capricorn⁹ z illi
Aduersus cancer chelis qꝫ utrūqꝫ q̄dratum est.
Que qꝫ in lanigeri numerantur signa trigonuꝫ
Scorpius in totidem fecundus creditur hostis.
Aequoreū iuuenem geīnos tauruꝫ atqꝫ leoneꝫ
Erigonen libram qꝫ fugit metuēdus & ipse.
Qui qꝫ sagittiferi ueniunt de sydere partus
Hos geminis nati libra qꝫ & uirgine & vrna
Depressisse volunt legē & natura iubētem.
Hec eadeꝫ capricorne tuis inimica ferūtur.
Et quos eternis ꝓfundit aq̄rius undis
Ad pugnam ueniens cogit totum qꝫ trigonum
Turba sub vnius iuuenis virtute feraꝝ.
Pisces exortos uicinus aquarius urget:
Et gemini frates & quos dat virginis astrum.
Qui qꝫ sagittiferi decedūt sydere nati.
Nec sola est ratio que dat nascētibus arma
In qꝫ odium generet partus & mutua uelle.
Sed plerum qꝫ manent inimica tertia queqꝫ
Lege intransuersum vultu defixa maligno.
Quoqꝫ manēt quecūqꝫ loco contraria signa
Aduersosqꝫ gerunt inter se septima visus
Tercia queqꝫ illis vtriusqꝫ trigona feruntur
Ne sit mirādum si phebus nō datur astris
Que sunt aduersis signis cognata trigoni.
Per tot signorum species cōtraria surgunt
Corpora: tot qꝫ modis quotiēs inimica creant̄

Idcirco nihil ex semet natura creauit
Pectore amicitie maius nec rarius unq̄
Vnus erit Pylades: unus qui mallit Horestes
Ipse mori: leuis vna fuit p̱ secula mortis
Alter q̄ caperet fatum: nō crederet alter.
Et duo qui potuere seqni vix noxia penis
Optauit q̄ reum spōsor nō posse reuerti:
Sponsorē q̄ reus timuit ne solueret ipsum.
Per q̄ tot etates hoīm: tot tp̄a et annos
Tot bella et uarios etiam sub pace labores
Et fortuna fidez querat: vix inuenit usq̄.
At quāta est scelerum moles p̱ secula cūcta
Quāq̄ onus inuidie nō excusabile terris.
Venales ad fata patres matrū q̄ sepulcra.
Imposuit Phebus noctem terras q̄ reliquit.
Quid loquar euersas vrbis & ꝑdita tēpla:
Et uarias pacis clades: & mixta uenena
Insidias q̄ fori: cedes in menibus ipsis.
Et sub amicitie grassantē nomine turbam:
In populo scelus est: z abundat cuncta furore
Et fas atq̄ nefas mixtum: leges q̄ p̱ ipsas
Sceuit neqcies: penas iam noxia vincit
Scilicet in multis quoniam discordia uincit
Corpora nascūtur: pax & sublata p̱ orbem
Et fidei rarum fedus pacis q̄ tributum.
Vt q̄ sibi celum sic tellus dissidet ipsa.
Atq̄ hoīm gētes inimica sorte ferūtur.
Si tamen & cognata cupis cognoscere signa

Que iungant animos & amica sorte ferantur:
Lanigeri partus cum toto iunge trigono.
Simplicior tamen est aries melior qꝫ: leone
Prosequtur genitos & te Centaure creatis
Quaꝫ colitur: nanqꝫ est natura mitius astrum
Expositũ qꝫ sue noxe nec fraudibus ullis
Nec minus ingenio mollĩq̃ corpore constat.
Illis est feritas signis prede qꝫ cupido:
Venalis qꝫ animus nõ nũq̃ excedere cogit
Commoditate fidem: nec lõga ẽ gracia facti.
At cum lanigeri partus sub vtro qꝫ trigono
Non parcit sed rara gerit pro tẽpore bella
Quod feritas vtriusqꝫ magis ꝓ tẽpore cogit.
Plus tamẽ in duplici numerãdũ ẽ roboris esse
Cui cõmixtus homo est q̃ te Nemee sub uno.
Idcirco pax est signis & mixta querela.
Quin etiã tauri capricorno iũgitur astrum.
Nec magis illoꝝ coeunt ad federa mentes.
Virgineos etiam partus quicũqꝫ creãtur
Tauro complecti cupiunt: sed sepe queruntur
Quosqꝫ dabũt chele ꝛ quos prebet aq̃ri⁹ ort⁹
Vnum pectus habent fidei qꝫ immobile iũctuꝫ.
Magnus & in multos ueniet successus amicos.
Scorpius & cancer fraterna in noĩa ducunt
Ex semet genitos. nec nõ & piscibus orti
Concordant. illos (naꝫ sepe ẽ subdolus actus)
Scorpius aspergit noxis sub nomine amici. Scorpius
At quibus in lucem pisces venientibus adsunt

Iis non vna manet semp̄ sententia cordi'.
Cōmutant animos: interdū & federa rumpūt
Ac repetunt recte q̄ȝ lues in frōte vagantur.
Sic erit ex signis odium tibi pax q̄ȝ notanda
In terris geniti tali sub lege creantur.
Nec satis est tantum solis insistere signis:
Cōtemplare locum celi sedem q̄ȝ vagarum'.
Parte genus uariant & vires linea mutat.
Nam sua q̄dratis veniunt sua iura trigonis
Et que p̄ senos decurrit virgula tractus.
Que q̄ȝ secat medium. transuerso limite celum.
Hinc modo dat mundus vires: mō detrahit idē
Que q̄ȝ illic sumunt vires huc acta reponunt.
Distat enim surgat ne eadē subeat ue cadat q̄ȝ.
Crebrius aduersis odiuȝ est: cognata q̄dratis
Corpora censentur signis & amica trigonis.
Nec ratio obscura. naȝ q̄rtum quodq̄ȝ locauit
Eiusdem generis signum natura p̄ orbem.
Quatuor equali celum discrimine signant
In q̄bus articulos anni deus ipse creauit
Ver aries; cererem taurus: Bacchū q̄ȝ mīstrāſ
Libra: cap̄ brumā geītos q̄ȝ ad frigora piscis.
Nec nō & duplici que sunt cōnexa figura
Quartū queq̄ȝ locuȝ retinēt duo cernere pisces
Et geminos iuuenes duplicē q̄ȝ in ꝟgine formā
Et duo centauri licet vno corpore texti
Sic & simplicib⁹ signis stat forma q̄drata.
Naȝ neq̄ȝ taur⁹ habet comitē nec pingitur ulli

Horrendus leo: nec metuit sine corpore quenq̄
Scorpius atq; vno censetur aquarius astro.
Sic quecūq; manent quadrato cōdita templo
Signa: parem referunt numeris aut tp̄e sortē.
Ac veluti cognata manent sub federe tali.
Idcirco affines signant grauibus q; ꝓpinquis
Accedunt: vna q; tenent sub imagine natos.
Longior in spacium porrecta est linea maius
Que tribus emensis signis facit astra trigona
Hec ad amicitias mutantes iura gradum q;
Sanguinis: atq; annis herentia tempa ducunt.
Vt q; ipsa in longo coeunt summota recessu
Sic nos coniungunt maioribus interuallis
Hec meliora putant mētis que iūgere possunt
Quaꝫ que non nūq̄ fedus sub sāguine fallunt.
Proxima vicinis subscribunt tertia queq;
Hospitibus. sic astroꝝ seruabitur ordo
Quotquot cardinib⁹ proprio uariante mouēt.
Que q̄q̄ in partes diuisit q̄tuor orbis
Sydera quadrata efficiunt non longe q̄drati
Censetur minus est numeri q̄ cardinis vsus.
Adde suas partis signis sua partibus astra
Nam nihil in totum seruit sibi: mixta ferūtur.
Ipsis dant fines astris capiunt q; vicissim
Que mihi mox certo digesta sub ordine surgēt
Omnibus ex istis ratio est repetenda ꝑ artem
Pacatam infectis signa vt ꝑdiscere possis;
Perspice nunc tenui visu rem pōdere magnam

Et tantum graio signari nomine passim:
Dodecatemoria in titulos signantia causas.
Nam cũ tricenas ꝑ partis sydera cõstent
Rursus bis senis numerus deducitur omnis:
Ipsa igitẽ ratio binis in partibus esse
Dimidiasq; docet partes. his finibus esse
Dodecatemorium. constãt bis sena q; cuncta
Omnibus in signis que mũdi cõditor ille
Attribuit totidem numero fulgẽtibus astris:
Vt sociata forent alterna sydera sorte:
Et similis sibi mũdus: & omĩa ĩ omĩbus astra:
Quoꝝ mixturis regeret concordia corpus,
Et tutela fore communi mutua causa.
Idcirco q̃q̃ signis nascuntur eisdem
Diuersos referunt mores inimica q; uota:
Et sepe in pecudes errat natura: marem q;
Femina subsequitẽ: miscentur sydere partus.
Singula diuersis variant quot partibus astra
Dodecatemoriis ꝓprias mutantia vires.
Nunc q̃d sit: cuius ue canã quo ue ordĩe cõstẽt.
Ne vagus ignotis signorum partibus erres.
Ipsa suo retinent primas in corꝑe partis
Vltima & extremis ratio conceditur astris.
Singula sic retinent binas in sydera queq;
Dimidiasq; sui partis: & summa repletur
Sortibus exactis triginta sydere in omni.
Nec genus est vnum ratio nec ꝑdita simplex
Pluribus in q; modis rerum natura locauit:

Deduxit q; vias voluit q; p omnia queri.
Hec quoq; compta est ratio sub nomine eodem
Quacũq; in parte nascentum tempore luna
Constiterit: numeris hanc ter dispone q̈ternis:
Sublimi totidem quia fulgent sydera mundo.
Inde suas illi signo quo luna refulcit
Que z hinc defuerĩt partes numerare memẽto
Proxima tricenas pariter q; sequẽtia ducunt
Hic vbi deficiet numerus tunc summa relicta
In binas sortis adiecta parte locetur
Dimidiam reliquis tribuatur vt ordine signis
In qua destituent te iustum luna videbit
Dodecatemoriis signis post cetera ducet
Ordine queq; suo sic cõstãt astra locata.
Hec quoq; te ratio ne fallat pspice paucis.
Maior in effectu minor ẽ qđ partibus ipsis
Dodecatemorii quid sit quod dicitur esse
Dodecatemorium nanq; id p quĩq; notatur
Partes nam totidom prefulgent sydera celo
Que vaga dicuntur ducunt & singula sortes
Dimidias vires q; in eis & iura capessunt.
In quocunq; igitur stelle tunc quinq; locate
Dodecatemorio fuerit spectare decebit.
Cuius enim stelle in fine sub sydere quoq;
Inciderint dabit effectus in mentibus eius.
Vndiq; miscenda est ratio p q; omnia cõstant.
Verũ hec posteri9 ꝓprio cũcta ordine reddã.
Nunc satis est docuisse suos ignota p vsus:

Vt cum perceptis steterit fidutia menbris
Sic totum corpus facili ratione notetur.
Et bene de summa ueniat post singula carmē.
Vt rudibus pueris mōstrat̄ littera primum:
Per faciem nomen q̄ suum componitur usus.
Tunc cōiuncta suis formatur sillaba nodis.
Hinc uerbis structura uenit: p̄ uerba legendi
Tunc rerum uires atq̄ artis traditur usus.
Per q̄ pedes ꝓprios nascētia carmina surgūt.
Singula q̄ in summa ꝓdest didicisse priora.
Que nisi cōstiterint ꝓprius fundata elementis
Perduntq̄ ꝓpere dederint precepta magistri
Et fluet in uanū rerum preposterus ordo.
Sic mihi p̄ totum uolitanti carmine mūdum
Eruta q̄ abstrusa penitus caligine fata
Pieridum numeris etiam modulata canenti
Qua q̄ deus regnat reuocanti numen ab arce
Per partis ducēda fides: et singula rerum
Sunt gradibus tradēda suis. & cū omnia certa
Noticia steterint ꝓprios reuocentur ad usus.
Ac uelut in nudis cōsurgūt montibus urbes
Conditor et uacuos muris circūdare collis
Destinet ante manus q̄ tenet scindere fossas.
Vertit opus. ruit ecce nemus saltusq̄ uetusti
Procūbunt. solē q̄ nouū: noua sydera cernūt.
Pellitur omne loco uolucrū genus atq̄ ferarū
Antiquasq̄ domos z nota cubilia linquunt
At illi silicem in muros z marmora templi

Rimantur: ferri q; rigor p tēpora nota
Queritur. hinc artes hinc omnis cōuenit usus.
Tunc demū cōsurgit opus cū cuncta supsūt
Ne medios rūpat cursus prepostera cura.
Sic mihi tractanti tante succedere moli
Materies primum rerum ratione remota
Tradenda est: ratio sit ne post irrita: ne ue
Argumenta nouis stupeant nascentia rebus;

De cardinibus mundi.

e Rgo age noscendis aīm cōpone sagacem
Cardinib9: qui p mūdū sūt q̃tuor omēs
Dispositi semp mutāt q; uolantia signa.
Vnus ab exortu celi nascentis in orbem
Qua primū terras equali limite cernit.
Alter ab aduersa respōdens etheris ora
Vnde fugit mūdus preceps q; in tartara tēdit
Tercius excelsi signat fastigia celi:
Quo defessus equis febus subsistit habenas
Declinat q; diem medias q; examinat umbras.
Ima tenet quartus fūdata nobilis orbe:
In quo prīcipium est redditus finis q; cadendi
Syderibus: pariter q; occasus cernit & ortus.
Hec loca precipuas vires summos q; p artem
Fatorum effectus referūt: q; totus in illis
Nititur ethereus veluti cōpagib9 orbis.
Que nisi ppetuis alterna sorte uolantem
Cursibus excipiant nectāt q; in vincula bina
Per latera atq; imum templi sūmū q; cacumē:

Dissociata fluat resoluto machina mundo.
Sed diuersa tamē vis est in cardine quoq;.
Et ꝓ sorte loci variant atq; ordine distant.
Primus erit summi qui regnat culmine celi
Et medium tenui partitur limite mundum.
Quem capit excelsa sublimē gloria sede.
Scilicet hec tutela decet fastigia summa
Qnicqd ut emineat sibi vindicet & deus oīs
Afferat: & varios tribuēdo regnat honores.
Hinc fauor & species atq; omnis gloria vulgi.
Reddere iura foro: cōponere legibus orbem:
Federibus q; suis externas iungere gentis:
Et ꝓ sorte sua cuiusq; extollere nomen.
Proximus est ima q̄q̄ statione locatus
Sustinet alterius mixtum radicibus orbem:
Effectu minor in species sed maior in vsu.
Fundamēta tenet rerum: censusq; gubernat.
Q̄ rata sint fossis scrutatur uota metallis:
Atq; ex occulto q̄ntum cōtingere possis.
Tercius atq; illi tollens in parte nitētem
Qui tenet exortum qua primū sydera surgūt:
Qua q; dies redit & tēpus describit in horas.
Hic inter graias horoscopus editur urbis.
Nec capit externuȝ ꝓprio quia nomīe gaudet
Hic tenet arbitriū vite: atq; hic regula morū ē
Fortunam q; dabit rebus: ducet q; per artis:
Qnalia q; excipiant nascētes tempora prima:
Quos capiant cultus: quali sint sede creati

V tcūq; admixtis subscribent uiribus astra.
V ltimus emenso qui cōdit sydera mundo:
O ccasum q; tenens submersum despicit orbem
P ertinet ad rerum summas finem q; laborum.
Cōiungit q; epulas extrema q; tempora uite
O cia q; & cetus hoīm cultus q; deorum;

Diuisio etatis in partes celi.

n Ec contētus eris pcepto cardine quoq;:
Interualla etiā memori sūt mēte notāda
P er maius demensa suas reddētia uires.
Quicqd & ob ortu sūmum curuatur in orbem
A etatis prime nascentis q; asserit annos.
Q uod sūmo pmitur deuexum culmine mundi
D onec ad occasus ueniet puerilibus annis
S uccedit: teneram q; regit sub sede iuuētam.
Que pars occasus inter imum q; sub orbem
D escendit regit hec nature tempora vite:
E t ppria serie uario q; excercita cursu.
A t que pficitur cursu redeunte sub imo
T arda q; spinatum lassatis uiribus arcum
A scendens seros demum cōplectitur annos
L abētis q; dies uite tremulam q; senectam.
O mne qdem signum sub qualicūq; figura
P artibus inficitur mundi. locus imper at astris
E t dies noxam q; facit. uertuntur in orbem
S ingula & accipiunt uires q; remittunt.
V incit enim natura genus: leges q; ministrat
F inibus in ppriis & pretereuntia cogit

Esse sui moris: uario nunc diues honore
Nunc sterilis penam q; ferētia sydera sedis.
Que sup exortum est a summo sidere celi
Infelix regio rebus q; inimica futuris:
E vicio fecunda nimis. nec sola: sed illi
Par erit aduerso que fulget sydere sedes
Iuncta sub occasu neu prestet cardine mundi.
Vtraq; preterita fertur deiecta ruina.
Orta labans erit & scādendum est atq; cadēdū
Nec melior super occasu cōtra q; sub ortu
Sors agitur mūdi. preceps hec: illa superna
Pendēs aut metuit uicino cardine finem
Aut fūdata cadet. merito Typhonis habētur
Horrēde sedes quez tellus sceua pfudit
Cuz bellum celo peperit: nec matre minores
Extiterant part9. sed fulmine rursus in altum
Compulsi mōtes q; super rediere cadētes
Cessit & in tumulum belli uite q; Typheus.
Ipsa tremit mater flagrātes mōte sub ethna
Atq; refulgēti seqtur fastigia celo
Proxima ne ue ipsi cedat qui fūgitur astro.
Iam melior palmaz q; petēs uictrix q; priorz
Altius insurgit summe comes addita fini.
In peius q; manēt cursus nec vota supersunt.
Quocirca minime mirum si pxima summo
Atq; eadem interior uenerāda sorte dicatur
Quod titulus felix sensuz si pxima graie.
Nostra subit lingue virtutis nomine nomen

Iuppiter hac habitat. fortunā credere genti
Huic atq̄ impium simili deiecta sub orbe
Ima q̄ submersi contingent fulmina mundi
Aduersa q̄ nitet defessa parte pacta
Militia rursus q̄ nouo deuota labori
Cardinis et subitura iugū sortē q̄ potētem.
Nonduz sentit opus mundi iam sperat honorē.
Demonien memorāt graii romana ꝑ ora.
Queritur inuerso titulus sub corde sagaci
Conde locum numen q̄ dei totum q̄ potentis
Que tibi posterius magnos reuocātur ad vsus.
Hinc momēta manent nostre pleꝫ q̄ salutis
Bella q̄ morborum tetris pugnantia telis
Viribus ambiguum geminis causa q̄ dei q̄
Nunc huc nunc illuc sortem mutātis vtrāq̄.
Sed medium post astra diem curuata q̄ primū
Culmina mutātis summo de uertice mundi
Aethera pheb⁹ habet sub quo iā corpora nr̄a
Decernunt uicia & fortunam ex viribus eius
Concipiunt. deus ille loc⁹ sub noīe graio
Dicitur. Huic aduersa nitēs que ꝓma resurgit
Sedibus ex imis iterum q̄ reducit olympum
Pars mūdi fuluuz q̄ nitet mortis q̄ gubernat:
Et dominā agnoscit pheben fraterna uidētem
Regna ꝑ aduersas celi fulgētia partis:
Fata q̄ damnosis imitātem finibus oris
Huic parti dea nomē erit romana ꝑ ora
Grecia uoce sua titulum designat eundem.

Arce sed in celi qua sũma decliuia finem
Inueniunt: qua principium decliuia sumunt
Culmine q᷑ insurgunt occasus inter & ortus
Suspendũt q᷑ suo libratuȝ ex ordine mundum
Asserit hanc Cytherea sibi ꝑ sydera sedem
Et ueluti faciem mũdi sua collocat ora
Quocirca humane ꝓpria est hec addita parti
Ius & connubia z thalamos tedas q᷑ gubernat
Hec tutela docet Venerẽ sua tela mouere.
Nõmẽ erit fortuna loco: quo ꝑcipe mentem
Vt breuia in longo cõpẽdia carmĩe prestent.
At qua subsidit conuerso cardine mundus.
Fundamẽta tenens aduersum & suspicit orbẽ.
Ac media sub nocte iacẽs: Saturnus in illa
Parte suas agitat uires: deiectus & ipse
Imperio quondã mundi solio q᷑ deoꝝ
Et pater in ꝓprios exercet numina casus
Fortunam q᷑ senum prima est fortuna duoꝝ
Nascentem atq᷑ patrũ que tali cõdita pars est
Asperum erat tẽpus titulum cui grecia fecit
Demonium. signat q᷑ suas ꝑ nomine uires;
Nunc age surgẽtem primo de cardĩe mũdum
Respice qua solido nascentia signa recursu
Incipiunt uiridi gelidis & phebus ab undis
Enatat et fuluo paulatim accenditur igne.
Hec tua templa ferũt Maia Cyllenie nate
O facies signata nota quod nomen & ipsi
Auctores tibi dãt artis. qua ducit olympum:

In qua fortunam natorum condidit omnem
Natura ex illo suspendit uota parentum
Vnus in occasu locus est super. ille ruentem
Precipitat mundum terirs & sydera mersat
Terra q; prospectat phebi que uiderat ora
Ne mirere nigri si Ditis ianua fertur
Et finem uite retinet
Hinc etiam ipse dies moritur: tarras q; p orbē
Surripit & noctis captuȝ sub carcere claudit
Nec non & fidei tutelam vindicat ipsam
Pectoris & pōdus. Tanta est in se de potestas
Que uocat & condit Phebū recipit q; refertq;
Consumit q; diem. Tali sub lege notande
Tēplorum tibi sunt uires: quas puolat omnis
Astrorum series ducit q; & cōmodat illis
Ipsa suas leges stelleq; ex ordine certo
Vt natura sinit lustrāt variasq; locoꝝ
Efficiunt vires utcūq; aliena capessunt
Regna & in externis subsidunt hospita castris.
Hec mihi sub certa stellarū parte canentur.
Nunc satis est celi partis titulosq; notasse.
Effectusq; loci p se cuiusq; deusq;
Qui parti nomē posuit qui condidit arcem
Octo topos p quos stelle diuersa volantes
Quos reddāt motus: ꝓprio uenit ordine reꝝ;

M. MANILII ASTRONOMICON. TERCIVS.

N noua surgentē maiora q̄ uirib9 ausum
Nec per inaccessos metuentem va dere salutis
Ducite pierides : uestros extendi te finis .
Non ego in excidium celi nascentia bella
Fulminis & flāmas part9 q̄ ī matre sepultos
Hectora uenalem cineri: Priamū q̄ ferētem:
Colchida nec referam uēdentē regna parētis.
Et lacerem fratrē stupro: segetes q̄ uiroꝝ:
Tauroꝝ q̄ truces flāmas: vigilem q̄ draconē
Et reduces ānos: auro q̄ incendia facta
Et male cōceptos partus ; peius q̄ necatos.
Non annosa canam Messane bella nocentis :
Septenos q̄ duces ; erepta q̄ fulmina flammis
Menia Thebaꝝ: & uictā que vicerat vrbem:
Germanos q̄ patris referam matris q̄ nepotes
Natoꝝ q̄ epulas: conuersa q̄ sydera retro
Ereptum q̄ diem. nec ꝑsica bella ꝓfundo
Indicta: & magna pōtum sub classe latētem
Immissū q̄ fretum terris: iter equoris undis.
Non reges magnos. spacio maiore canenda
Q̄r si tacta loquar romane gentis origo
Tot q̄ duces orbis: tot bella: tot otia: ꝛ omīs
In populi vnius leges ut cesserit orbis
Differtur. facile est uentis dare uela secundis:
Fecūdum q̄ solum uarias agitare ꝑ artis :

Auro q; atq; ebori dec⁹ addere: cū rudis ipsa
Materies niteat speciosis condere rebus.
Carmina vulgatū est opus z cōponere simplex
At mihi ꝑ numeros ignota q; nomina rerum
Tēpora q; & uarios casus momenta q; mūdi
Quoꝝ queq; uices partes q; in partibus ipsis.
Luctādū ē quod nosse nimis: qđ dicere q̄ntū ē:
Carmine quod ꝓprio: pedib⁹ qȯ iūgere certis
Huc ades o quicūq; meis aduertere ceptis
Aurem oculos q; potes ueras & ꝑcipe uoces.
Non ad curatos reges troia q; cadentes
Impendas animū: nec dulcia carmina queras.
Ornari res ipsa negat: contenta doceri.
Et si qua externa referētur nomina lingua:
Hoc operis: non artis erit. non omīa flecti
Possunt & ꝓpria melius sub uoce notātur.
Nunc age subtili rem sūmā ꝓspice cura
Que tibi p̄cipuos usus monstrata ministret:
Et certas det in arte uias ad fata uidenda
Si bene cōstiterint uiligilanti condita sensu.
Principium rerum & custos natura latentum
Quom tātas strueret moles ꝑ menia mundi:
Et circūfusis orbem cōcluderet astris:
Vndiq; pēdentem in medium diuersa q; mēbra
Ordinibus certis sociaret corpus in unum:
Aera q; et terras flāmam q; undā q; natantē
Mutua in alternum p̄bere alimēta iuberet
Vt tot pugnantis regeret concordia causas:

Staretq alterno religatus federe mundus:
Exceptum a sūma ne qd ratione maneret:
Et quod erat mūdi mundo regeretur ab ipso:
Fataq et vitas hominum suspēdit ab astris:
Que summas operū partis: que lucis honorem:
Que famā assererent. que nūq̄ fessa uolarent.
Que quasi p mediam mūdi p̄cordia partem
Disposita optineant phebū lunā q vagasq
Euincant stellas nec nō vincantur & ipsa.
His regnum natura dedit ppriasq sacrauit
Vnicuiq vices: sanxitq q omīa summa
Vndiq: & in fatum ratio traheret̄ in unum
Naȝ quodcūq genus rerum: quodcūq laboruȝ
Queq opera atq artes: quicūq p omīa casus
Humana in vita poterant cōtingere sortem
Cōplexa est tot in partis quot z astra uocarāt.
Res posuit certasq vices: sua nomina cuiq
Attribuit: totumq homīs p sydera sensum
Ordine sub certo duxit: pars sēper ut iidem
Confinis parti vicinis staret in astris
Horum operū partes ad singula signa locauit
Non ut in eterna celi statione manerent:
Et cunctos hoīm pariter traherētur in ortus
Ex iisdem repetita locis: sed tempore sedes
Nascentū acciperēt pprias signisq migrarēt.
Atq aliis alio sors queq accideret astro,
Vt caperet genitura nouaȝ per sydera formaȝ
Nec tamen incerto cōfunderet omīa motu.

Sed cum pars operum q̄ p̄ma cōdita parte est
Accepit ꝓpriam nascētis tempore sedem
Cetera succedūt signis q; sequētibus herent.
Ordo ducē sequtur donec uenit orbis in orbē.
Has autem facies rerum p signa locatas
In quibus omis erit fortuna & condita summa
Vt quom iam stelle septem ledūt ue iuuant ue
Cardinibus ue mouet diuina potētia mundi:
Sic felix aut triste uenit p singula fatum
Talis & illius sors est speranda negoci.
Hec mihi solenni sunt ordine cuncta canenda:
Et titulus signanda suis rerum q; figuris.
Vt pateat positura operū nomē q; genus q;.
Fortune sors prima data est. hoc illa p artem
Censetur titulo quia ꝓxima cōtinet in se
Fundamēta domus domui q; herētia cūcta.
Qui modus in seruis qui sit cōsensus in aruis:
Q̄r q; datum magnas operum cōponere moles
Vt uaga fulgētis cōcordant sydera celi.
Post hanc militie locus ē. qua quicqd in armis
Que q; pegrinas interuersātibus urbis
Accipe assueuit: titulo comprēditur uno.
Tercia ad urbanos stacio ē numerāda labores
Hoc quoq; milicie genus est ciuilibus actis.
Compositum fidei q; tenet parentia vincla.
Format amicitias & sepe cadētia frustra
Officia & cultus contingāt p̄mia quāta
E docet appositis cum mūdusconsonet astris

I udicioꝝ opus in quarto natura locauit
F ortunā qꝫ fori: fundentem uerba patronum
P endētem qꝫ reum lingua: nostrū qꝫ loquentis
I mpositū & populo nudātem cōdita iura.
A tqꝫ expensa sua soluentem iurgia frōte.
C um iudex uero nihil amplius aduocat ipso'
Quicqd ꝓpositas inter facundia leges
E fficit: hoc totum partem cōcessit in unam.
A tqꝫ utcūqꝫ gerunt dominātia sydera manat.
Quintus cōiugio gradus est ꝑ signa dicatus:
E t socios tenet & comites: atqꝫ hospitis una
I ungitur & similis cōiungens fedus amicos.
I n sexta diues numeratur copia sede
A tqꝫ adiuncta salus rerum: q̃rum altera quāti
C ontingāt usus monet: altera q̃ diuturni:
S ydera ut inclināt uires et tēpla gubernant.
S eptima censetur sceuis horrenda periclis:
S i male subscribunt stelle per signa locate.
N obilitas tenet octauam qua cōstat honoris
C onditio et fame modus et genus: & specioso
Gracia pretextu. Nonus locus occupat omēm
F atorum sortem dubiam patriosqꝫ timores
O mnia qꝫ intrantum mixta nutricia turba.
H uic uicinus erit uite qui continet actum.
I n quo seruorum mores & qualibus omnis
F ormetur domꝰ exemplis quoqꝫ ordine certo
A d sua cōpositi discedāt munera serui.
P recipua undecima pars est in sorte locata

Que summã nostri sẽper vires q; gubernat.
Que q; ualitudo cõstat nunc libera morbis
Nunc oppressa monent & mũdum sydera cũq;
Non alias sedes tẽpus ue genus ue medẽdi
Que sibi deposcat: vel cuius tẽpore prestet
Auxilium & uite succos miser salubris.
Vltimus & totã cõcludens ordine sũmam
Rebus apiscendis labor est: qui cõtinet omnis
Votorum effectus & que sibi quisq; suisq;
Proponit studia atq; artis hec irrita ne sint
Seu ferat officium, nutus blãditur in omnis
Aspera siue foro ꝑ litem iurgia tentet:
Fortunam ue petat pelago vẽtosq; sequatur:
Seu sererem plenam uĩcẽtem q; horrea messem
Aut repetat bacchũ ꝑ pinguia musta fluentẽ.
Hac in parte dies atq; hec momẽta dabuntur
Si bene cõuenient stelle ꝑ signa sequẽtes
Quarũ ego posterius vires in utrũq; ualentis
Ordine sub certo reddaꝫ cũ pondere rerum
Incipiam effectus, nũc ne ꝑmixta legentem
Confundãt: nudis satis est insistere mẽbris.
Et quoniam toto digestos orbe labores
Nomina q; in numeꝝ viresq; exegimꝰ omnis:
Atla uocant grani: que cũcta negocia rerum
In genera & partis bis sex diuisa coercent.
Nunc quibus ascẽdãt signis quãdoq; canẽdũ ẽ.
Perpetuas neq; enim sedes eadeꝫ q; ꝑ omnis
Sydera nascentis retinet sed tẽpora mutat

Nunc huc nunc illuc signoꝝ meta ꝑ orbem.
Incolumis tamē ut maneat q̄ cōditus ordo est.
Ergo age ne falsis uariet genitura figuris
Si sua queq̧ uoles reuocare ad signa labores:
Fortune ꝑquire locū ꝑ sydera cuncta
Que ꝑ̄mo pars est numero sic ducta sub athlis.
Qui tibi cum fuerit certa ratione reptus
Cetera ꝑ̄dicto subeuntibus ordine signis
Coniūges teneant ꝓprias ut singula sedes.
Et ne forte vagus nature qurere sedem
Incipias: duplicem certa ratione capesse.
Cum tibi nascentis ꝑcepto tēpore forma
Constiterit celi stellis ad signa locatis
Transuerso phebus si cardine celsior ibit
Qui tenet exortum vel qui demergit in undas:
Per tempus licet affirmes natum esse diei.
At si subiectis senis fulgebit in astris
Inferior dextra leuaq̧ tenentibus orbem
Cardinibus noctis fuerit ꝑ tēpora natus.
Hec tibi cū fuerint certo discrimine nota.
Tunc si forte dies nascētem exceperit alma
A sole ad lunam numerabis in ordine partes:
Signorum ortiuo totidem de cardine duces:
Quē bene partitis memorāt horoscopon astris
In quodcūq̧ igitur numerus ꝑuenerit astrum
Hoc da fortune. iunges tū cetera signis
Athla suis certo subeuntibus ordine cunctis.
At cum obducta nigris nox texerit umbris

Si quis erit qui tum materno excesserit aluo:
Verte uias sicuti nature vertitur ordo.
Consule tunc pheben imitãtem lumina fratris
Semꝑ et in ꝓprio regnãtem tꝑe noctis.
Quot q; ab eo phebus partes & signa recedit
Tot numerare iubet fulgẽs horoscopus a se.
Hunc fortuna locum teneat subeuntibus astris
Ordine nature sicut sunt cuncta locata.
Forsitan et queras agili tunc corde notandum
Qua ratione queas natalis tẽpore nati
Exprimere immenso surgẽtẽ horoscopon orbe
Q; nisi sub stellis uisus ratione tenetur
Fundamẽta ruunt artis: nec consonat ordo.
Cardinibus quoniã falsis qui cũcta gubernãt
Mentitur faciem mũdus nec cõstat origo:
Flexa q; momẽto uariãtur sydera templi.
Sed quãta effectu res est tã plena laboris
Cursibus eternis mũdum ꝑ signa uolãtem
Vt totum lustret curuatis arcubus orbem
Exprimere: & uultus eius cõponere certos:
Ac tãte molis minimũ deprẽdere pũctum:
Que pars exortum uel que fastigia mundi
Aut ferat occasus: aut imo sederit orbe.
Nec me vulgate rationis preterit ordo
Que binas tribuit signis surgẽtibus horas:
Et paribus spaciis equalia digerit astra.
Vt ꝑte ex illa qua phebi ceperit orbis
Discedat numerus sũmam q; accõmodet astris

Donec ꝑueniat nascentis tempus ad ipsum.
Atq; ubi substiterit signum dicatur oriri.
Sed iacet obliquo signoꝝ circulus orbe
Atq; alia inflexis oriuntur sydera mēbris.
Ast illis magis est rectus surgētibus ordo:
Vt ꝓpius nobis aliquod uel lōgius astrum est.
Vix finit ludes cancer: uix bruma reducit.
Q̄ꝫ breuis illa iacet tā lōgus circulus hic est.
Libra aries q; parem reddunt noctē q; diem q;
Sic media extremis pugnant extrema q; sūmis
Nec nocturna minus uariant q̄ tempora lucis.
Sed tamē aduersis idem stat mensibus ordo.
In tam dissimili spacio uariisq; dieꝝ
Vmbrarum modis qui possit credere in auras
Omnia signa pari mūdi sub lege manere:
Addeq; incerta est hore mēsura: neq; ullam
Altera pars sequtur. sed sicut summa dieꝝ
Vertitur & partes surgūt rursus q; recedunt.
Cum tamē in quocūq; dies deducitur astro
Sex habeat supra terras sex signa sub illis:
Quo fit ut in binas nō possint omnia nasci
Cum spacium nō sit tātum pugnātibus horis
Si modo bis sene seruātur luce sub omni.
Quem numerū debet ratio: sed nō capit usus;

De mēsura tempoꝝ et signoꝝ.

n Ec tibi cōstabūt aliter uestigia ueri
Ni lucē noctē q; pares dimēsus in horas
In q̄ntum uario pateāt sub tēpore noris:

Regula q₃ exactas ꝑmum formetur in horas
Que segnem q₃ diem sedes ꝓpēdat et vmbras.
Hec erit in libra cum lucem vincere noctes
Incipiunt: uel cum medio cōcedere uere
Tunc etenim solum bis senas tēpora in horas
Aequa patēt medio cū currit phebꝰ olympo
Hic cū ꝑ gelidas hyemes sūmotus in astrum
Fulget in octaua capricorni ꝑte biformis
Tuuc angusta dies uernalis uertit in horas
Dimidiam atq₃ nouē. sed nox oblita diei
Bis septē apposita: numerꝰ ne claudicet: hora
Dimidia. sic in duodenas exit utrunq₃
Et redit in solidum natura condita summa.
Inde cadunt noctes surgūt q₃ in tēpore luces
Donec ad ardentis pugnarīt sydera cancri.
Atq₃ ibi cōuersis vicibus mutātur in horas
Brumales: noctem q₃ diē lucem q₃ tenebre
Hibernam referunt: alterna q₃ tēpora uincūt
Nunc huc nunc illuc gradibus ꝑ sydera certis
Impulse. quaꝝ ratio manifesta per artem
Collecta est: ueniet q₃ suo ꝑ carmina textu.
Atq₃ hec est illas demum mēsura per horas
Quas rigat estiuus gradibus torrētibꝰ amnis
Nilus et erumpēs imitatur sydera mundi
Per septē fauces atq₃ ora fugantia pontum.
Nunc age quot stadiis & q̄nto tēpore surgāt
Sydera quot q₃ cadāt animo cognosce sagaci:
Vt magna in breuibus ueniāt cōpendia dictis.

Nobile lanigeri sydus quod cuncta sequūtur
Dena quater stadia exoriēs duplicata q̄ʒ ducit
Cuʒ cadit. atq̄ʒ horam surgens eiusq̄ʒ trientem
Occupat: occiduus geminat. Tum cetera signa
Octonis crescunt stadiis oriencia in orbem
Et totidem amittūt gelidas q̄ʒ rigētia ī ūbras.
Hora nouo crescit ꝑ singula signa quadrante
Tercia q̄ʒ in quarta parte si ducitur eius
Hec sunt ad libre sydus surgentibus astris
Incrementa. Pari momento damna trahuntur
Cum subeunt orbem rursus q̄ʒ ad sydera libre
Ordine mutato paribus ꝑ tempora uersa
Momentis redeunt. nam ꝑ q̄ʒ creuerat astrū
Lanigeri stadia aut horas tot libra recedit
Occiduus q̄ʒ aries spacium tempus q̄ʒ cadendi
Quod tenet: in tantuʒ chele consurgere ꝑstant
Eius in exemplum se signa sequentia uersant
Hec ubi constiterint uigilanti condita mente
Iam facile est si qđ quādo q̄ʒ horoscopet astrū
Noscere: cum liceat certis surgentia signa
Ducere tēporibus ꝓpriasq̄ʒ asscribere ī horas
Partibus ut ratio signis ducatur ab illis
In q̄ phebus erit quorū mihi reddita sūma est;

De inclinationibus mundi

Ed neq̄ʒ ꝑ terras omnis mensura dierū
Vmbrarū q̄ʒ eadē est: simili nec tp̄a cursu
Mutantur: modus est uarius racione sub una
Nunq̄ phrixei ducūtur uellera signi

Chelarum q̃ fides iuste q̃ examina libre
Omnia consurgunt binas sibi signa p horas
Q medius recto precingitur ordine mũdus
Aequalis q̃ super transuersum uertitur axem
Illis ppetua iunguntur pace diebus
Obscure noctes. equo stat federe tempus
Nec manifesta patet falsi fallacia mundi
Sed similis simili toto nox redditur orbe
Omnibus autumnus signis; uer omnibus unũ.
Vna coequali lustratur linea phebo.
Nec refert tũc quo phebus decurrat in astro:
Litoreum ne coquat cancrũ: cõtra ue feratur
Syderibus mediis an que sint quatuor inter.
Q q̃q̃ p tris signorum circulus arcus
Obliquus iaceat recto tamen ordine zone
Consurgunt: supra q̃ caput terras q̃ feruntur
Et paribus spaciis p singula lustra resurgunt
Ac bene diuiso mundus latet orbe patet q̃.
Et simul ex illa terrarum parte recedas
Quicqd ab extremo temet preuerteris axe
Per conuexa gradus gressum uestigia terre
Quam teretis natura soli decircinat orbem
In tumidum & mediam mũdo suspẽdit ab omĩ.
Ergo ubi conscendes orbẽ stridẽs q̃ rotundum
Digrediere: simul fugiet pars altera terre
Altera reddetur. sed q̃ntũ inflexerit orbe
Tantum inclinabit celi positura uolantis
Et modo que fuerint surgẽtia limite recto

S ydera curuato ducuntur in ethera tractu.
A t erit obliquus signoꝝ balteus orbe
Qui trãsuersus erat spacio. q̃ndo ill9 vna est:
N ostre mutãtur sedes. Ergo ipsa moueri
T empora iam ratio cogit variosq̃ referri
S ub tali regione dies quom sydera flexo
O rdine cõficiant cursus obliqua malignos:
L ongius atq̃ aliis aliud ꝓpius ue recũbat.
P ro spacio mora magna dat̃. que ꝓxima nobis
C onsurgũt longos celi visuntur in orbes.
V ltima que fulgẽt cecis mergũtnr in vmbris.
E t q̃nto ad gelidas ꝓpius quis uenerit arctos
T am magis officiũt oculis brumalia signa.
V ix q̃ ortus occasus erit. si longius inde
P rocedat totis cõdentur singula menbris
T ricenas q̃ trahẽt cõnexo tempore noctes:
E t totidem luces adiment. sic parua dieꝝ
E fficitur mora & ternis cõsumitur horis
P aulatim q̃ perit spacio fulgẽtibus astris.
P lura q̃ ꝑ partes subrupto tempore signa
T empore querẽtur medio celata tumore:
A bducẽt q̃ simul phebum texent q̃ tenebras
M ensibus eruptis donec sit debilis annus.
S i uero natura sinat sub uertice celi
Q uem gelidus rigidis fulcit cõpagibus axis
A eternas supire niues orbem q̃ rigẽtem
Prona lycaonie spectantem mẽbra puelle:
S tantis erit celi species: laterum q̃ meatus

Turbinis in morē recta uertigine currit.
Inde tibi obliquo sex tātum signa patebunt
Circuitu nullos unq̄ fugientia uisus:
Sed teretem acclini mūdum comitāta semp.
Hic erit una dies p senos vndiq₃ menses
Dimidium q₃ trahens cōtextis lucibus annum
Nunq̄ erit occiduus q₃ tanto tēpora phebus
Dum bis terna suis perlustrat cursibus astra.
Sed circūuolitans recto uersatur ab orbe.
At simul e medio p̄ceps descēderit orbe
Inferiora petēs deiecto sydera cursu
Et dabit in pronum laxas effusus habenas:
Per totidem mēses iūget nox una tenebras
Vertice sub celi. Nam quisq₃ spectat ab omni
Dimidiu₃ & toto mundum uidet orbe rotundo
Pars latet inferior. neq₃ enī circūuenit illam
Recta acies: medio q₃ tenus distīguitur aluo.
Effugit ergo oculos summo spectātis ab orbe
Dum sex submersis uectatur phebus in astris
Abducit q₃ simul luces tenebras q₃ relinquit
Syderibus donec totidem quot mensibus actis
Cesserit. inde redit gemīas q₃ ascēdit ad arctos
Hic locus in binas annum noctes q₃ dies q₃
Per duo ptite dirimit diuortia terre.
Et quoniam quanto uariantur tempora motu
Et quibus e causis dictum est: nūc accipe signa
Quot surgant in quoq₃ loco cedāt q₃ p horas
Partibus ut prēdi possint orientia certis:

Ne falsus dubia ratione horoscopus erret.
Atq̄ hoc in totū certa sub lege sequendum est
Singula q̄ nequnt p tot distantia motus
Temporibus numerisq̄ suis exacta referri
A me sumat iter positū sibi quisq̄ sequatur
Per q̄ suos tendat gressus: mihi debeat artez.
Quo q̄ mō hoc paret & tarraꝝ quasq̄ reqrat
Deducat ꝓprias noctem q̄ diemq̄ p horas
Maxima sub cācro minimis que cingitͤ umbris
Et sextam summe fuerit que sorte diurne
Vicino tribuat post cancri templa leoni.
Atq̄ nocturnis fuerit mensura tenebris
In totidem partis simili ratione secanda est
Vt quātuz urna ferat tātum tribuatur ad ort9
Tēporis aduerso nascētia sydera tauro.
Has inter quasq̄ accipiet nemeus in horas
Quod discrimen erit p tris id diuide partis
Tertia ut accedat geminis qua tp̄a tauri
Vincantur. cancro q̄ eadem: similisq̄ leoni.
Sic erit ad summā ratio deducta priorem
Quot modo diuisis nemeus duxerit horis.
Inde pari virgo ꝓcedat tēporis auctu!
Sed certa sub lege prioris semp ut astri
Incolumē seruet summā crescēs q̄ nouando.
His usq̄ ad denas horaꝝ partibus auctis
Per totidem libre decrescit sydera partis.
Et q̄ntis in utraq̄ modis tolluntur ad ortus
Diuersam in sortez tantis mergentͤ ad vmbras.

Hec erit horarum ratio ducēda p̱ orbem .
Illa q̄ quot stadiis oriātur queq̄ cadant q̄.
Que cū tercentum numeris uicena q̄ cōstent
Detrahitur sūme nota pars quota demit utꝛq̄
Omnibus ex horis estiue nomine noctis
Solsticiū summo pagat cū pheb⁹ olympo.
Quod q̄ iis exuperat dēptis id ducito ī equas
Sex partes: sextā q̄ ardenti trade leoni.
Rursus qui steterit numerus sub noīe noctis
Eius erit: signo tauri pars illa dicanda.
Quod q̄ hanc exuperat ꝑtem superatur ab illa
Distinguit q̄ duas medio discrimine summas
Tercia pars eius numero supaddita tauri
Traditur & gemini. simili tunc cetera lucro
Procedūt numeros semper tutata pores
Augebūt q̄ nouē nemeas nomine summas
Donec peruenient ad iuste tēpora libre
Ex illa totidem p̱ partis sic breuiantur
Lanigeri ad fines cōuersa q̄ nomia lege
Accipiunt ꝑdunt q̄ pares cedētia sortis.
Hec uia mōstrabit stadioꝝ ponere summas
Et numerare suos ortus p̱ sydera cuncta.
Quod breue cū ꝓprius simt acceptaueris horis
In nulla fallet regione horoscopus vnq̄
Cum poterunt certis numerari singula signa
Temporib⁹ parte ex illa quā pheb⁹ habebit;

De ascēsionibus & decēsionibus tempoꝝ.

n Vnc qbus hiberni momētis surgeř mēses
Incipiāt (neq; enī parib9 ꝑ sydera cūcta
Procedūt gradibus niuei dū uellera signi
Contingūt equū luces cogentia & umbras
Ferre iugū) magna ē ratio breuiter q; docēda
Principio capienda tibi est mēsura diei
Quā mīmā capricorn9 agit noctis q; p horam
Quā summā: quo q; ad iustas supauerit übras
Et crepitēt luces: eius pars tercia signo
Tradēda est medio semp. qua sorte retenta
Dimidio uincat primū: uincatur & ipsum
Extremo. totum in partis ita dirige tempus
His opibus tria signa etiā: sed summa prioris
Accedat numeri: cōiuncta sequētibus astris
Cesserit. ut ternis fuerit si longior horis
Brumali nox forte die capricornus ut hora
Dimidia attollat luces. & aquarius horam
Ipse suam ꝓprie ducat summe q; priori
Adiungat. pisces tātum sibi tēporis ipsi
Constituāt q̄ntum accipiāt de sorte priori.
Et tribus expletis horis noctem q; diem q;
Lanigero tradāt equādum tempore ueris.
Incipit a sexta tempus ꝓcedere parte
Diuiduū: triplicāt uires herētia signa
Vltima q; acceptas duplicāt. ita summa dieb9
Cedere diuersa labētia tempora lege.
Nanq; aries totidem deducit noctibus horas
Quot pri9 abstulerāt ꝓprio sub nomīe pisces.

Hora datur tauro cumulet qꝫ ut damna priora.
Dimidiam adiungūt geminis. sic ultima ꝑmis
Redditur: equate soluūtur fenore noctes.
Rursus & incipiūt ꝓpria de sorte diebus
Respōdent pariter qꝫ illis que ꝓxima fulgent:
Et media equatis censentur uiribus astra
Precipuos qꝫ gerunt uariāda ad tēpora motꝰ.
Hac vice discedunt noctes ad sydera brume
Tolluntur qꝫ dies anni qꝫ inuertitur orbis
Solsticium tardi cū fit sub sydere cancri.
Tunc qꝫ diem brume nox equat: tēpora noctis
Longa dies: similis qꝫ redit quo creuerat auctu
Illa etiam poterit nascens uia ducere ad astrū
Quod quādo qꝫ uadis emissum redditur orbi.
Nam quota sit lucis si luce requiritur hora
Aspicies atqꝫ hūc numeꝝ reuocabis in ipsum
Qui triplicat q̄qꝫ ac adiectis insuper iisdem
Quinqꝫ tamē summis. quia qualicūqꝫ sub hora
Ter quinas mūdi sex tollunt sydera partes.
Hic ubi cōstiterit numerus cōiūgere & illas
Que sup̄ent phebo partes ꝑ signa memento.
Ex hac tricenas summa ꝑ sydera partes
Distribues: primā qꝫ uicem quo phebꝰ in astro
Fulcerit. hinc aliis solem q̄cunqꝫ sequētur.
Tum quo cōsistet numerus cōsumptus in astro
Qua ue in ꝑte suā summā numeri qꝫ relinquit:
Hec erit exoriēs & pars & forma ꝑ ignis
Contineat partes ubi summā fecerit unam

Tricenas dabis ex illa per singula signa
Donec deficiat numerus. qua q; ille sub astris
Parte cadat credas illam cũ corpore natam
Esse hominis pariter q; orbẽ uidisse p ignis.
Sic erit ipse tibi rapidis querendus in astris
Natalis mundi certo q; horoscopus ortu:
Vt cum ex hac sedes steterit sub cardine pmo
Fallere non possint summi fastigia celi:
Non fallant obitus: stent fũdamẽta sub imo:
Stent ueri stellaꝝ ortus ueri q; subortus:
Dena q; in ꝓprias uires sortes q; recedant;
Cuius signi quisq; annus aut mensis
aut dies aut hora sit.
n Vnc sua reddẽtur generatim tpa signis
Que diuisa etiaꝫ ꝓprios ducũt in annos
Et menses luces q; suas horas q; dierum:
Per quos precipuas ostẽdunt singula vires.
Prim⁹ erit signi quo sol effulserit annus.
Annum q; lustrans cõsumit tẽpora mundi
Proximus atq; illi subeuntia signa sequũtur.
Luna dabit mẽses pagit q; menstrua cursum.
Tutele q; sue primas horoscopus horas
Asserit atq; dies tradi q; sequẽtibus astris.
Sic annum mẽsis q; tuos natura diesq;
Atq; ipsas uoluit numerari signa p horas:
Omnia ut omne foret diuisum tempus in astra
Per que alterna suos uariaret sydera motus
Vt cuisq; vices ageret redeuntis in orbem.

Idcirco tanta est rerum discordia in euo
Et subtexta malis bona sūt: lacrīe q; sequūtur
Vota: nec in cunctis ꝓuat fortuna tenorem.
Vsq; adeo ꝑmixta fluit nec ꝑmanet usq̃
Amisit q; fidem variando cuncta ꝑ omnes.
Non annis anni nō menses mensibus usq;
Conueniunt: seq; ipē dies aliū q; relinquit:
Hora q; nō ulli similis ꝓducitur hore:
Tempora consistūt ꝓpriis q; carētia signis
Per numeros omīs eui diuisa uolantis
Talis q; efficiunt mensis casus q; minātur
Qualia sunt quoꝝ vicibus cōuertimur astra.
Sunt q̄bus ut celi pateant nascētibus hore
Sydera q; memorāt horoscopon in uenturis
Parte q; ex illa describitur hora diebus:
Omne genus rationis agit ꝑ tēpora & astra
Et cupit ex vno menses annos q; dies q;
Incipere atq; horas tradit q; sequētib9 astris.
Et q̃q̃ socia nascūtur origine cūcta
Diuersas tamen esse vices q; tardius illa
Hec citius ꝑagunt orbem. uenit omīs ad astrū
Hora die: bis mēse dies: semel vnus in anno
Mensis: & exactis bis sex iam solibus anuns
Difficile est in idem tempus cōcurrere cuncta
Vnius ut signi pariter sit mensis & annus
Asperiorē enim aget mēsem si mensis in astruz
Letius inciderit signum si triste diei:
Si fortuna diem foueat si durior hora.

Idcirco nihil in totum sibi credere fas est.
Non annos igni menses uertentibus annis
Mensibus aut luces aut omnis lucibus horas:
Q. nunc illa nimis ꝓperāt: nūc illa morātur.
Et mō deest aliud: modo adest uicib⁹ ꝙ ſcedit
Aut redit atꝙ alio mutatur tempore tempus
Interpellatum uariatum sorte dierum;
Quot annos tribuat unūquodꝙ signum.
T quoniā dixi ꝑ singula tēpora uite
Quod q̄ndo ꝙ genus uenit cuius ꝙ sit astri
Quisꝙ annus cuius mēsis simul hora diesꝙ:
Altera nūc ratio que summā continet eui
Reddēda est quot queꝙ ānos daȓ signa ferāť.
Que tibi cum finem uite ꝑ sydera queris
Respicienda manet ratio numeris ꝙ notāda.
Bis quinos annos aries unum ꝙ trientem
Fraudatū dabit. appositis tu taure duobus
Vincis. sed totidem gemīorū uinceris astro.
Tu ꝙ bis octo nos cancer binos ꝙ trientis:
Bis ꝙ nouem nemee dabis bis sex ꝙ sub illis
Erigione geminat ꝙ decem geminat ꝙ triētē.
Nec plures fuerint libre q̄ uirginis anni.
Scorpius equabit tribuentem dona leonem
Centauri fuerint eadem quoꝙ munera cācri.
Ter quinos capcorne dares si quatuor essent
Appositi menses triplicauit aquarius ānos
Quatuor & menses uitam ꝓducit in octo.
Piscibus ac aries & sorte & finibus herens

Lustra decem tribuet solis cū mēsibus octo;
Quot ānos queq; loca tribuant.
Ec satis est annos signorū noscere certos
Ne lateat ratio finem querentibus eui:
Tēpla quoq; & partes celi sua munera norūt:
Et ꝓprias tribuunt toto discrimine sūmas
Cum bene constiterit stellarū conditus ordo.
Sed mihi templorū tātū nunc iura canentur
Mox ueniet mixtura suis cum iuribus omnis
Cum bene materies steterit ꝓcognita rerum
Non interpositis turbabitur undiq; menbris.
Si bene constiterit ꝑmo sub cardine Luna
Quo redit in terras mūdus nascens q; tenebit
Exortum octo nos decies ducetur in annos
Si duo decedant. At cū sub culmine sūmo
Consistet tribus hic numer9 fraudabitur ānis
Bis q̄dragenis occasus diues in annis
Solis erat numero nisi deesset olympias una.
Prima q; tricenos bis fundamenta ꝑ annos
Censentur bis sex adiectis mensibus euo.
Quod q; ꝑus natum fuerit dextrum q; trigonū
Hoc sexagenos tribuit duplicat q; q̄ternos.
Quot fuerit leuum ꝑlata q; signa sequet̄
Tricenos annos duplicat tres insuꝑ addit
Que q; suꝑ signum nascens a cardine primū
Tercia forma est & summo iam ꝓxima celo
Hec ter uicenos geminat: tres abstrahit ānos
Que q; infra ueniens spacio diuisa sub equo

Ter quinquagenos cōplet sua munera brumas.
Qui q; locum supat nascēs horoscopus ille
Dena quater reuocat uertētis tempora solis
Accumulant q; duos cursus iuuenē q; reliquit.
At qui precedit surgētis cardinis horam
Vicenos ternos q; dabit nascentibus annos:
Vix degustatā rapiēs sub flore iuuentam.
Quod super occasus tentatū est dena remittit
Annoꝝ spacia & decimā trib9 applicat auctis
Interius puerum interimet bis sex q; pactis
Immatura trahet natalis corpora morti;
Que sint tropica signa z quas habeāt uires
Ed tamē in pmis memori sūt mēte notāda
Partib9 aduersis que surgūt cōdita signa
Diuisum q; tenent equo discrimne celum:
Que tropica appellāt q; in illis qtuor anni
Tempora uertuntur signis nodos q; resoluunt
Totum q; emittunt cōuerso cardine mundum:
Inducūt q; nouas operū rerum q; figuras.
Cancer ad estiue fulget fastigia zone
Extēdit q; diē summum: paruo q; recessu
Destruit. & quāto fraudauit tempore luces
Intantū noctes auget. stat summa p omnes
Cum cererē fragili pperat distringere culmo
Camp9. z in uarias distrīgūt mēbra palestras
Et tepidum pelagus iactatis languet in undis.
Tunc & bella fero tractātur marte cruenta.
Nec scythiam defēdit hyems. germania sicca

Iam tellure fugit. Nilus qꝫ tumescit in auras.
Hic iterũ situs est cancri cũ sydere phebus
Solsticium facit & summo uersatur olympo.
Parte ex aduersa brumã capricornus inertẽ
Per minimas cogit noctes & maxĩa lucis
Tempora. ꝓducit qꝫ diem tenebras qꝫ resoluit
In qꝫ vicẽ nũc damna qdeꝫ nũc tẽpora supplet.
Tũc riget omĩs ager: clausũ mare: cõdita astra
Nec tolerãt medias hyemes horrentia saxa.
Stat qꝫ uno natura loco paulum qꝫ quiescit.
Proxima in effectu simili referentia motus
Esse ferunt luces equãtia signa diebus.
Nanqꝫ aries phebum repetẽtem sydera cãcri
Inter principium reditus finem qꝫ coercet:
Tempora diuiso iungẽs cõcordia mundo.
Conuertit qꝫ vices uictũ qꝫ ad sydera brume
Exuperare diem iubet & succumbere noctes
Aestiui donec ueniant ad sydera cancri.
Tum primũ muta pelagus cẽsternitur unda.
Et varios audet flores emittere tellus.
Tunc pecudũ uolucꝝ qꝫ genus ꝑ pabula leta
In uenerem partũ qꝫ ruit totum qꝫ canora
Voce nemus loqtur: frõdeꝫ qꝫ virescit in omẽꝫ.
Viribus intantũ signi natura mouetur.
Huic ex aduerso simili cum sorte refulget
Libra: diem noctem qꝫ pari cum federe ducit
Tantũ qꝫ uictas usqꝫ ad se vincere noctes
Ex ipsa iubet. ac brume tũc tẽpora vincunt.

Tum Liber grauida descēdit plenus ab vlmo.
Pinguia q3 impressis despumāt musta racemis.
Mandāt & sulcis cererem dum terra tepore
Autumni resoluta patet dum semina ducit.
Quatuor hec z in arte ualēt z tēpora uertunt:
Sic hos & illos rerum flectentia casus
Nec quicq̄ in prima patiētia sede manere.
Sed non p totas equa est mensura figuras
Omnia nec plenis flectūtur tempora signis.
Vna dies sub vtroq3 equat sibi tēpore noctem
Nam libra atq3 aries autumnū verq3 figurant.
Vna dies toto cancri lōgissima signo
Cui nox equalis capricorni sydere fertur.
Cetera nunc urgēt vicib9: nunc tēpore cedūt.
Vna ergo in tropicis pars est cernēda figuris
Que moueat mūdum: que reꝝ tēpora mutet:
Fata ciat: consulta alios declinet in usus:
Omnia in aduersum flectat rursus q3 reuoluat.
Has qdam uires octaua in parte reponunt.
Sūt qb9 esse placet decimas, nec defuit auctor
Qui p̄ne momēta daret frenos q3 dierum;

M. MANILII ASTONOMI CON. QVARTVS.

Vid tam sollicitis uitam consu mimus annis?
Torquemur q3 metu ceca q3 cu pidine rerum

Aeternis q3 senum curis: dum querimus euum
Perdimus/ & nullo uotorum fine beati
Victuros agimus semper nec uiuimus vnqua3.
Pauperior q3 bonis quisq3 est q plura rquirit.
Nec qd hab3 numerat: tātū qd nō hab3 optat.
Cum q3 sui paruos usus natura reposcat
Materiam struimus magne per uota ruine:
Luxuriam q3 lucris emimus luxu q3 rapinas.
Et summum census preciū est effundere cēsum.
Soluite mortales animo. curas q3 leuate
Tot q3 superuacuis uitam deflere querelis.
Fata regunt orbem. certa stant omnia lege.
Longa q3 per certos signantur tempora curs9
Nascentes morimur: finis q3 ab origine pend3
Tunc & opes & regna fluunt & sepius orta.
Paupertas artes q3 date mores q3 creati.
Et vicia & clades damna & compendia uite.
Nemo caret damno: poterit nec hr̄e negatum.
Fortunam q3 suis in uitam prendere uotis:
Aut fugere instantē. sors est: sua culpa ferēda
At nisi fata darent leges uite q3 nescis q3
Fugissent ignes Aeneam. Troia sub uno
Non euersa uiro fatis uicisset in ipsis.
Aut lupa proiectos nutrisset martia fratres:
Roma q3 sic enata foret: pecudum q3 magistri
In capito linos auxissent flumina montis
Includi ve sua potuisset iuppiter arce.
Captus ut caput hic orbis foret igne sepulto.

Vulneribus uicto repetisset Mutius urbem.
Solus & oppositis clausisset Horatius armis
Pontem urbem q; simul: rupisset federa ugo
Tres q; sub unius fratres uirtute iacerent.
Nulla acies tunc euicit: pendebat ab uno
Roma uiro: regnum q; orbis sortita iacebat.
Quid r̃ferã Cannas: ad mota q; mẽib9 arma?
Varronez q; pigrũ magnum q; uiuere posset?
P9 q; tuos Thrasimene lac9: Fabiũ q; morãtẽ
Accepisse iugum uictas Cartaginis arces:
Speratum Hanibalem nostris cedisse catenis:
Exilium q; rogi furtiua morte luisse:
Adde etiam italicas uires Romam q; suismet
Pugnantem menbris: adice & ciuilia bella
Et cimbrꝝ in Mario Mariũ q; in carcere uictũ
Quod consul totiens exul q;: ex exule consul
Et iacuit libycis compar iactura ruinis.
Atq; crepidinibus cepit Carthaginis orbem.
Hoc nisi fata darent nunq̃ fortuna tulisset.
Quis te niliaco periturum litore Magne
P9 uictas Mithridatis opes pelag9 q; r̃ceptũ
Et tres emenso meritos ex orbe triumphos:
Cum q; etiam possit alium componere magnũ
Crederz: ut corpus sepeliret naufragus ignis
Et collecta rogum facerent fragmẽta carine?
Quis tantum mutare potest sine numine fati?
Ille etiam celo genitus celo q; receptus
per factio Cesaris Cum bene compositis uictor ciuilibus armis

Iura toge regeret totiens predicta cauere
Vulnera non potuit toto spectante senatu:
Iudicium dextra retinens. nomen qꝫ cruore
Deleuit proprio possent ut uincere fata.
Quid numerem euersas urbis regum qꝫ ruinas?
In qꝫ rogo Cresum Priamū qꝫ in litore truncum
Cui nec troia rogus? qd Xerxen maius & ipso
Naufragiū pelago? quid captos agmine reges
Romanis? positos raptos qꝫ ex ignibus ignes?
Cedentem qꝫ uiro flammam qui tēpla ferebat?
Quot subite ueniūt ualidoꝝ in corpa mortes?
Se qꝫ ipse rursus fugiūt errant qꝫ per ignes
Ex ipsis quidam elati rediere sepulchris.
Atqꝫ iis uita duplex illi vix contigit una.
Ecce leuis pimit morbus: grauior qꝫ remittit.
Succumbunt artes rationis uincitur usus.
Cura nocē cessare iuuat mora sepe malorum
Dat causas ledunt qꝫ cibi peunt qꝫ uenena:
Degenerant nati patribus uincunt qꝫ pentis
Ingenium qꝫ suum retinent. transit qꝫ per illum
Ex illo fortuna uenit furit alter amore
Et pontū tranare potest & uertere Troiam.
Alterius frons est scribendis legibus apta.
Ecce patrem nati pimunt natos qꝫ parentes.
Mutua qꝫ amati coeunt in uulnera fratres.
Non nostrum hoc bellū est cogunt̄ tāta moueř
In qꝫ suas ferri penas laceranda qꝫ menbra
Et Decios non omne tulit; non omne Camillos

Decium
Camillum

Tempus. & inuictum deuicta morte Catonē
Materies in rem superat sed lege repugnat.
Et neq; pauperas breuiores excipit annos.
Nec sunt immensis opibus uenalia fata.
Sed rapit exceptos funus: fortuna superbos:
Indicit q; rogum summis: statuit q; sepulcrum.
Quantū est hō regnum qđ regibus ĩpat ipsis
Quin etiam infelix uirtus & noxia felix.
Et male consultis precium est: prudētia fallit.
Nec fortuna probat causas seqtur q; merentis
Sed uaga ꝑ cunctos nullo discrimine fertur.
Scilicȝ & aliud qđ nos cogat q; rogat q;
Maius & in ꝓprias ducat mortalia leges.
Attribuat'q; suos ex se nascentibus annos
Fortune q; uices: permiscet sepe ferarum
Corpa cum menbris hominū: non seminis ille
Partus erit: quid enim nobis cōmune ferisq;?
Astra nouant formas celum q; interserit ora.
Deniq; si non est: fati cur traditur ordo
Cuncta q; temporibꝰ certis uentura canūtur?
Nec tamen hec ratio facinus defēdere pergit
Virtutem ue suis fraudare in premia donis.
Nam neq; mortiferas qsq̄ minꝰ oderit herbas
Quod non arbitrio ueniūt sed semine certo.
Gratia nec leuior tribuetur dulcibus escis
Quod natura dedit fruges non ulla uoluntas.
Sic hominum menti tanto sit gloria maior.
Quod celo gaudente uenit rursus q; nocentis

Oderimus magis in culpam penas q̃ creatos.
Nec refert scelus unde cadat scel⁹ esse fatēdū.
Hoc quoq̃ fatale est sic ipsum expendere fatū
Quod quoniā docui supest nunc ordine certo
Celestis fabricarī gradus qui ducere flexo
Tramite prudentē ualeant ad sydera uatem.
Nunc tibi signoꝝ mores summum q̃ colorem
Et studii uarias artis ex ordine reddam.
Diues fecundis aries in uellera lanis
Exutus q̃ nouis rursus spem semper habebit.
Naufragium q̃ inter subitum census q̃ beatos
Crescendo cadet & uotis in damna feretur.
Inuulgum q̃ dabit fructus & mille partis
Vellera diuersos ex se parientia questus
Nunc glomerare rudis: nūc rurs⁹ soluere lanas
Nunc tenuare leui filo: nunc ducere telas
Nunc emere & uarias in questū uendere uestis
Quis sine non poterunt ulle subsistere gentes
Vel sine luxuria: tantū est op⁹: ipsa suismet
Asseruit Pollas manibus dignum q̃ putauit
Se q̃ aragnea magnum putat esse triūphum.
Hec studia & similis dicet nascentibus artis
Et dubia in trepido precordia pectore figet
Se q̃ sua semper cupientia uendere laude.
Taurus simplicib⁹ donauit rura colonis
Pacatis q̃ labor ueniet: nec pectora laudi
Sed terre tribuet partus. summittit aratris
Colla. iugum q̃ suis poscit ceruicibus ipse.

Ille suis phebi portat cum cornibus orbem
Miliciam indicit terris/ & segnia rura
In ueteres reuocat cultus/ dux ipse laboris.
Nec iacet in sulcis soluit q; in puluere pectus.
Serranos Curios q; tulit faciles q; p arua
Tradidit e q; suo dictator uenit aratro.
Laudis amor tacite: mẽtes & corpa tarda
Mole ualẽt: hĩtat q; puer sub fronte Cupido.
♊ ¶ Mollis e geminis studium est & mitior etas. Gemini
Per uarios cantus modulata q; uocibus ora.
Et gracilis calamos/ & neruis insita uerba.
Ingentem q; sonũ labor est etiã ipsa uoluptas
Arma pcul lituos q; uolũt tristem q; senectam
Ocia & eternam pagunt in morte iuuentam.
Inueniunt & in astra uias: numeris q; modis q;
Consummant orbe3 postq̃ ipsos sydera liquũt
Natura ingenio minor est per que omĩa seruit
In tot fecundi gemini commenta fruuntur.
♋ ¶ Cancer & ardenti fulgens in cardine uictum Cancer
Que3 phebus summis reuocatis curribus ambit
Articulum mundi retinet luces q; reflectit.
Ille tenax animi nullos in fusus in usus.
Attribuit uarios questus/ artem q; lucrorum
Merce peregrina fortunam ferr̃ per urbis.
Et grauida annose speculantem ĩcẽdia uitis
Credere opes orbis q; orbi bona uẽder̃ posse.
Tot q; per ignotas commercia iungere terras
At q; alio sub solẽ nouas exquirere predas.

Et rerum precio subitos copone͞r census.
Nauigat & sterilis optando sortibus annos.
Dulcibus usuris equo quoq; tempora uendit
Ingenium solers sua q; in compendia pugnax.
Leo ♌ Quis dubitet uasti que sit natura leonis:
Quasq; suo dict; signo nescentibus artis:
Ille nouas semper pugnas noua bella ferarum
Apparat/ & pecorum spolio uiuit q; rapinis.
Hoc habet hoc studium postis orna͞r superbos
Pellibus. & captas domib9 configere p̄das.
Et parare metu siluas & uiuere rapto.
Sunt quoq; sitis animos nec menia frenent
Sed pecorū mēbris media grassentur in urbe.
Et laceros artus suspendant fronte taberne
Luxurie q; parent cedē mortes q; lucrentur.
Ingenium ad subitas iras faciles q; recessus
Quales & puero ;sentētia pectore simplex.
virgo ♍ Atq;bus Erigone dixit nascentibus euum.
Ore magisterio nudos q; coerciat uirgo
Ad studium ducit. mores & pectora doctis.
Artibus instituit. nec tam compendia census.
Quā cās uires q; dabit perquirere rerum.
Ille decus lingue faciet regnum q; loquendi
Atq; oculos mentis qua possit cernere cuncta
Quamuis occultis nature condita causis.
Hic & scriptor erit felix cui littera v̄bum est
Qui q; notis ligūā superet cursu; q; loquentis:
Excipiet longa[illegible]ua per compendia uoces:

In uicio bonus & teneros pudor impedit annos
Magna q̧ nature cohibendo munera frenat
Hinc fecundus erit/quod mirū in uirgine: pt⁹:

Libra

Librantes noctem chele cum tempore lucis
Per noua maturi post ānum munera Bacchi
Mensure & tribuēt usus & pondera rerum
Et palamedeis certantē uiribus ortum
Qui prīus numeros rebus qui munera summis
Imposuit certum q̧ modum ꝓprias q̧ figuras
Hic etiaȝ legum tabulas & condita iura
Nouerit atq̧ notis leuibus pendentia uerba
Et licitum sciet & uetitum q̄ pena sequatur
Perpetuus populi priuato in limine pretor
Non alio potius genitus sit Seruius astro
Qui leges potius posuit q̄ iura retexit.
Deniq̧ in ambiguo fuerit quodcūq̧ locatuȝ
Et rectoris egens dirimunt examina libre:

Scorpius

Scorpi⁹ armata uiolenta cuspide cauda
Qua sua cū phebi currum ꝑ sydera ducit
Rimatur terras & sulcis semina miscet
In bellum ardentis animos & martia castra
Efficit: & multo gaudentem sanguine ciuem
Nec preda q̄ cede magis cum q̧ ipsa sub armis
Pax agitur capiunt saltus siluas q̧ ꝑerrant
Hunc hōm nunc bela ꝯgerūt uiolenta ferarum.
Nunc caput in mortem uendūt & fun⁹ harene
Atq̧ hostē sibi quisq̧ parat [illegible] bella quiescunt
Sunt qb⁹ & simulacra placēt & ludus in armis.

Tantus amor pugne est. discũt q; p ocia bellũ
Et qñcunq; pari studium producitur arte.
At qbus in bifero centauri corporis sors est Sagitari9
Nascendi concessa libet coniungere currus
Ardentis: & equos ad mollia ducere frena:
Et totis armenta sequi pascentia campis.
Quadrupedũ oĩe gñs positis domitare mgr̃is
Exorare tigris: rabiem q; auferre leoni
Cum q; elephãte loq tantã q; aptare loquẽdo
Artibus humanis uaria ad spectacula molem.
Quippe fere mixtũ est hõis p sydera corp9:
Impositũ q; manet: quo circa regnat in illos.
Quod q; in terra gerit curuato spicula cornu
Et neruos tribuit membris & acumina cordi
Et celeres motus nec delassabile pectus
Festinos capricorne foues penetralibus ignis Capricornus
Nunc artis studium q; trahis nam qcqd in usus
Ignis agit poscit q; nouas ad munera flaminas
Sub te censendum est scrutari ceca metalla
Depositas & opes terre q; exuere uenas
Materiam q; manu certa duplicarier arte
Quicqd & argento fabricetur qcqd & auro
Quod ferrum calidi soluant atq; era camini
Consumentq; foci cererem tua munera surgẽt
Addis & in uestis studium mercem q; fugacem
Frigore brumalem seruans p sydera sortem
Qua retrahis ductas summa ad fastigia noctes
Nascentem q; facis reuocatis lucibus annum

Hic & mobilitas rerum mutata q; sepe.
Mens natat & melior iūcto sub pisce senecta ē
Pars prior & ueneri mixto cum carmīe seruit
aquarius Ille quoq; īflexa fontem qui ꝓicit urna
Cegnatas tribuit iuuēilis aquarius artes.
Cernere sub terris undas: inducere terris.
Ipsa q; conuersis aspergere fluctibus astra
Litoribus q; nouis per luxū ludere ponto.
Et uarios fabricare lacus & flumina ficta.
Et peregrinātis domibus suspendere riuos
Mille sub hoc habitāt artes quas tēꝑat unda.
Quippe etiam mūdi faciem sedes q; mouebit.
Syderas celum q; nouum uersabit in orbem.
Que per aquas ueniūt operū pontis q; sequēt
Mite genus dulces q; fluunt ad sydera partꝰ:
Pectora nec sordent: faciles in damna ferūtur
Nec deest nec superest census sic profluit urna
pisces Vltima quos gemini producunt sydera pisces.
Is erit in pontum studium: uitam q; profundo
Credent & pupis aut pupibus arma parabūt
Quicqd & in proprios pelagus desiderat usus
In numerum ueniunt artes, uix nomina rebus
Sufficiūt: tot sunt parue quoq; mēbra carine.
Adde gubernandi studium peruenit in astra.
Et pontum celo coniunxit, nouerit orbem
Flumīa q; & portꝰ mundi uentos q; necesse est
Iam q; huc atq; illuc caligine uertere clauum:
Et frenare ratem fluctus q; effindere rectos:

Aut remis agere & lentos inflecter̄ tonsos
Et placidum ductis euertere retibus equo.:
Litoribus q̄ȝ suis populos exponere captos:
Aut uncos celare cibis aut carcere fraudeȝ
Nauales etiam pugnas pendentia bella.
Attribuūt: pelagi q̄ȝ inflectos sanguīe fluct⁹.
Fecundum genus est nautis & amica uoluptas
Et celeres mot⁹ mutata q̄ȝ cuncta per euum:
Hos tribuunt mores atq̄ȝ has nascentib⁹ artis
Bis sex natura propria pollentia signa.
Sed nihil in semet totum ualet. omnia uires
Cum certis sociāt signis sub partibus equis
Et uelut hospitio mundi commertia iungunt.
Concedunt q̄ȝ suas partis retinentibus astris
Quā ptem decimā dixere decania gentes.
A numero nomen posituȝ est: q̄ȝ partib⁹ astra.
Condita tricenis triplici sub sorte feruntur
Et tribuunt denas in se coeuntibus astris.
In q̄ȝ uicem ternis habitantur sydera signis
Sic altis natura manet consepta tenebris.
Et uerum in celo est. multa q̄ȝ ambagine reruȝ
Nec breuis est usus/nec amat compendia celū.
Verum alius alia opposita est & fallit imago
Mentitur q̄ȝ suas uires & nomina celat.
Que tibi non oculis alta sed mēte fugenda est
Caligo/penitusq̄ȝ deus non fronte notandus.
Nunc que sint ꝯiūcta q̄bus quo ue ordīe redd ā
Ne lateant alie uires/aliena per astra.

A strorum princeps primam fuat sibi partem.
A ltera sors tauro:gemīs pars tercia cedit.
S ic inter denas diuisum ducitur astrum.
T ot qꝫ ducit uires domīos quotquotqꝫ r̄cepit.
D iuersa in tauro ratio est:nec parte sub illa
C ensetur .cancro primam mediam qꝫ leoni.
E xtremam Erigone tribuit .natura ꝑ astrum.
S tat tamen & ꝓprias miscet per singula uires
L ibra decem partes geminoꝝ prima capessit
S corpius adiuncta:centaurus tercia poscit.
N ec quisquā numero discernitur:ordine cedit.
C ancer in aduersum capricorni dirigit astrum
B is quinas primum partis dignatur in illo.
T emporis articulo sub quo censetur & ipse
Quod facit equalis luces brumalibus umbris
C ognataꝫ qꝫ gerit diuerso in cardine legem
A lterius partis perfundit aquarius ignes.
Quem subeūt pisces extremo sydere cancri.
A t leo consortis meminit sub lege trigoni.
L anigerum qꝫ ducem recipit taurū qꝫ q̄drato.
C oniunctum sibi: sub gemīs pars tercia fertur
H os quoqꝫ contigit per senos linea flexus.
P recipuū Erigone cancro concedit honorem.
C ui tribuit primam partem.uicina relicta est.
V icino Nemee tibi.pars ipsius ꝑma est
Que fastidito concessa est iure potiri.
S ed libra exemplo gaudet pariter qꝫ regenteꝫ
N octes atqꝫ dies diuerso in tempore secum

Lanigerum sequitur ut bis iuga tempet illa.
Hec autumnalis componit lancibus horas:
Nulli concedit primam: tradit q; sequenti
Vicinam partem: centauri' tercia summa est.
Scorpius in prima capricornum pte locauit:
Alterius dominum cui nomen fecit ab undis.
Extremas uoluit partis sub piscibus esse
At qui contento minitatur spicula neruo
Lanigero primas tradit sub iure trigoni.
Et medias tauro partis; geminis q; supremas.
Nec manet ingrat⁹ capricornus crimine turpi
Sed munus reddit cancro: recipit q; receptus:
Principium q; sui donat. coniuncta leoni
Regna ferunt summas partes & uirginis esse
Fontibus eternis gaudens urna q; fluenti
Iura sui libre permittit prima regenda.
Herentis q; decem partis nepa uindicat ipsa.
Summas centaurus retinet iuuenile per astrū.
Iam superāt gemini pisces qui sydera claudūt
Lanigero primos tradunt in finibus usus.
Per q; decem medias partis tu taure recept⁹.
Quod superest ipsi sumunt atq; orbe feruntur
Extremo. sit & sortis pars ultima cedit.
Nec ratio retegit latitantis robora mundi.
In pluris q; modo repetita q; nomina celum
Diuidit & melius sociat quoq; sepius orbem
Nec tua sub titulis fallantur pectora notis.
Dissimulant non ostendunt mortalibus astra.

Altius est acies animi mittenda sagacis
In q; alio querenda manet iunctis q; sequendū
Viribus. & cu.ꝰ signi quis parte creatur
Eius habet mores atq; illo nascitur astro.
Talis per denas sortis natura feretur.
Testis erit uarius sub eodem sydere fetus.
Quod q; in tam multis animantum milibꝰ uno
Que ueniūt signo tot sunt quot corpa mores.
Et genus externum referūt aliena per astra
Confusi q; fluūt partꝰ hominum atq; feraruz.
Scilicet in partis iunguntur condita pluris:
Diuersas q; ferunt proprio sub nomine leges.
Nec tantum lenas aries: nec taurus aratra:
Nec gemini musas: nec merces cācer amabit.
Nec leo venator ueniet: nec virgo magistra:
Mensuris aut libra potens aut scorpiꝰ armis:
Centaurꝰ q; feris: igni capricornꝰ: & vndis
Ipse suis iuuenis: gemini q; p equora pisces:
Mixta sed in pluris sociantur sydera uires.
Multū inquis tenuē q; iubes me ferre labore
Cernere cum facili lucem ratione uiderer.
Quod queris deꝰ est. conaris scandere celum
Fata q; fatali genitus cognoscere lege:
Et transire tuum pectus mundo q; potiri.
Pro precio labor est: nec sunt immunia tanta.
Nec mirere uie flexus rerum q; catenas:
Admitti potuisse sat est; sint cetera nostra.
At nisi per fossis fugiet te montibus aurum

Rursus & in magna mergis caligine mentem
Obstabit q; suis opibus superaddita tellus
Vt ueniant gemme totus transibitur orbis
Nec lapidum precio pelagus cepisse pigebit.
Annua soliciti consumunt uota coloni
Et quante mercedis erunt fallacia rura?
Queremus lucrum nauis: mortem q; sequemur
In predas pudeat tanto bona uelle caduca
Luxurie quoq; pernix est uigil atq; ruinis
Venter: & ut peant suspirant sepe nepotes.
Quid celo dabim9? quātū est quo ueneat omē?
Impēdendus hō est deus esse ut possit in ipso.
Hac tibi nascentum mores sunt lege notandi.
Nec satis est signis dominantia discere signa
Per denos numeros: & que sint insita cuiq;:
Sed proprias partis ipsas spectare memento
Vel glacie rigidas uel que exusserat ignis
Et steriles utroq; tamen: quas largior humor
Quasq; minor iam succas obit. nāq; oīa mixtis
Viribus & uario consurgunt sydera textu.
Est equale nihil. terrenos aspice tractus
Et maris & notis fugientia flumina ripis.
Crimen ubiq; freques: & laudi noxia iūcta est
Sic sterilis terris letis interuenit annus.
Ac subito rumpit paruo discrimine fetus.
Et modo portus erat pelagi iā uasta carybdis
Laudati q; cadit post paulum gratia ponti.
Et nunc per scopulos nūc campos labit amnis

Aut faciens iter aut querens uenit ue redit ue
Sic etiam celi partes uariantur in astris.
Vt signum a signo sic a se discrepat ipso:
Momento qꝫ negat uires utroqꝫ salubris.
Quod qꝫ ꝑ has gerit̃ partes sine fruge creatur
Aut cadit aut multis sentit bona mixta querel̃
He mihi signande ꝓprio sunt carmĩe partes
Sed quis tot numeros tociẽs sub lege referre:
Tot partes iterare queat: tot discere sumat:
Per uarias causas faciem mutare loquendi:
Incidimus sic uerba: piget: sed gratia deerit
In uanum qꝫ labor cedit quem despicit auris.
Sed mihi per carmen fatalia iura ferenti
Et sacros celi motus ad iussa loquendum est.
Nec fingenda datur: tantum mõstrãda figura.
Ostendisse deum nimis est. dedit ipse sibimet
Pondera. nec fas est uerbis suspẽdere mundũ.
Rebus enim maior. nec parua est gratia nostri
Oris si causam poterit signare canendo.
Accipe damnande que sint per sydera partes.
Lanigeri ꝑs quarta nocet: nec sexta salubris.
Septima ꝑs illi ac decuma decume qꝫ secũda.
Queqꝫ duas duplicat sumas septẽ qꝫ nouem qꝫ:
Vna qꝫ uiginti numeris pars addita languet.
Et qnta & durã consumat septima partem.
Tauri nona mala ẽ: simil̃ quoqꝫ tercia pars est
Post decumã: nec non decume ꝑs septĩa iuncta
Bis undena nocens & bis duodena: nocentes.

Que decem tres q; ingeminat fraudata duob9
T riginta numeris & tu tricesima summa es
P estifera ĩ geminis pars pria & tercia signis.
S eptima non melior ter quina & noxia p se
V na q; bis denis breuior: nocet una q; maior:
E t similis noxe ueniet uicesimaquinta
C umq; due subeũt vel cum se quatuor addunt.
N ec cancri prima immunus: nec tercia pars est
N ec sexta octaue similis decume q; pacta
P rima rapit: nec ter quĩte clementior vsus.
S eptima post decimã luctũ & vicesima portat:
E t quinta accedens & septima noua q; summa:
T u quoq; contactu primo Nemee timendus
E t prima sub parte premis & quinta sulubri
T er q; caret celo: vicesima & altera ledit
E t trib9 appositis viciu3 est totidẽ q; sequutus
V ltima nec prima melior tricesima pars est.
E rigones nec ps prima: nec sexta: nec vna
A d decimã: nec q̃rta nec octaua vtilis vnqua3.
P roxima viginti numeris et quarta timende
E t que ter decimam claudit sors vltima partẽ.
E t quinta in chelis et septima inutilis estu
S eptĩa et vndecima ẽ decime q; z tercia iũcta ẽ
Quarta q; bis denis actis et septima & ambe
Que numerum claudunt nec nõ tricesima ptes
S corpius in prima ledens cui tercia pars est
E t sexta et decima et que ter quinta notatur
V ndecimam geminans et que vicesima quĩta ẽ

Octauo q₃ manet numero uotum q₃ capessit.
Si te fata sinant quartam ne dilige partem
Centauri: fuge & octauā: bis sex q₃ pactis
Octo bis aut denis metuendus dicitur aer
Cum q₃ iterū duodena refert aut terna decē q₃
Aut septena quater uel cum ter dena figurat.
Nec pars optāda est capricorni septima: none
Consueuit decimā q₃ sequens quā tercia signat
Et tribus aut una que te vicesima fraudat:
Que ve auget qnto numero vel septima ferē

Damnanda est decime succedens prima pacte
Tercia q₃ & qnta numero que condita non est
Et post uiginti prima & vigesima qnta.
Cum q₃ illa quartā accumulat vicesima nona.
Tercia p geminos & quinta & septima pisces
Vndecima & decime metuenda est septīa iūcta
Et qnta in quinos numeros reuocata duas q₃
Accipiens ultra summas metuenda feretur.
He partes sterilem ducunt & frigore & igni
Aera uel siccum vel q₃ supauit humor.
Sed rapidus Mauors ignis iaculatur in illum:
Saturnus sumet glaciem: Phēbus q₃ calorem.

Orientia signa quid efficiant.

n Ec te pceptis signoꝝ cura reliquat
partib⁹: ī tempus q̄dā mutāt: & ortu
Accipiunt pprias uires vltre q₃ remittunt.
Nanq₃ vbi se summis aries extollit ab vndis

Et cernice prior flexis quoq cornibus ibit:
Non contenta suo generabit pectora censu.
Et dabit in predas animos: soluet q pudorem/
Tantum audire iuuat, sic ipse in cornua fertur.
Et ruit & mutat non ulli sedibus idem.
Mollia p placidas delectant ocia curas/
Sed iuuat ignotum semper transire per orbem
Scrutari q nouum pelagus: totius & esse
Orbis in hospicio. Testis tibi laniger ipse
Cum uirtutem videns aurato vellere pontum
Orbatum q sua Phrixum p fata sorore
Phasidos ad ripas & colchida terra reuexit
Taurus At quos prima creant nascentis sydera tauri
Feminei iaceant, nec longe causa petenda est/
Si modo p causas naturam querere fas est
Auersus uenit in celum diues q puellis/
Pleiadum paruo referens glomerabile sydus.
Accedent & rursus opes: ppria q iuuencum
Dote p inuersos exornat uomere campos.
Gemini Sed geminus equa pfert cum uincula legis
Parte dabit studia & doctas pducere ad artis
Nec triste ingenium: sed dulci tincta lepore
Corda creat: & uoce bonos citbara q sonanti
Instruit: & dotes alto cum pectore iungit
Cancer At niger obscura cancer cum nube feretur/
Que uelut extinctus phebeis ignibus ignis
Deficit & multa fuscat caligine sydus:
Lumina deficient artus: geminam q creatis

Leo

virgo

libra

Scorpius

Sagittarius

Morte fata dabūt. sed quisꝗ & uiuit & effert
Si quis ꝑ summas auidus produxerit undas
Ore leo & scandit malis hiscentibus orbem
Ille patri natis ꝗ reus. quas ceperit ipse
Non legabit opes. censu ꝗ inmergit in ipso
Tanta fames animum ꝗ sibi tam dira cupido
Corripit ut capiat semet neꝗ cōpleat unꝗ̄
In ꝗ epulas funus reuocet ꝑcium ꝗ sepulchri
Erigone surgens ꝗ[que] rexit secula prisca
Iusticia rursus ꝗ eadē labentia fugit:
Alta per imperium tribuit fastigia summum
Rectorem ꝗ dabit legum iuris ꝗ sacrati:
Sancta pudicitiam diuorum tēpla colentem.
Sed cum autumnales ceperunt surgere chele
Felix equato genitus sub pondere libre
Iudex extreme sistet vite ꝗ necis ꝗ
Imponet ꝗ iugum terris leges ꝗ rogabit
Illum vrbes & regna trement: nutu ꝗ regēt
Vnius: & celi post terras iura manebunt
Scorpius extreme cum tollit lumina caude
Si quis erit stellis tam suffragantibus ortus
Vrbibus augebit terras: iunctis ꝗ iuuencis
Menia subcinctus curuo describet aratro:
Aut sternet positas vrbis: in ꝗ arua reducet
Oppida & in domibus maturas reddit aristas
Tanta erit & virtus & cum virtute potestas/
Nec non arcitenens prima cū veste resurgit
Pectora clara dabit bello magnis ꝗ triūphis

Conspicium patria uictorem duci ad arces:
Alta q; nunc statuet: nunc condita menia vtet.
Sed nimium indulgens reb9 fortuna secundis
Inuidet in facie seuit q; asperrima fronti
Horrendus bello Trebiaz Cannas q; Lacūq;
Ante fugā talis pensabat in agmine victor
Vltimus in caude capricorn9 acumine summo
Militiā in ponto dictat pupis q; colendas:
Dura misteria & vite discrimē inertis.
Quod si quē sanctum esse velis/castuz q; pbū q;
Hic tibi nascetur/cum prim9 aquarius exit/
Ne ve sit primos aueas procedere pisces
Garrulitas odiosa datur lingue q; venenum
Verba maligna nouas musantis sēper ad auris
Crimina per populū populi feret ore biligui
Nulla fides inerit natis sed summa libido.
Ardentem medios animū libet ire p ignis
Scilicet in piscez sese citherea notauit
Cum babilonias summersa pfugit in vndas
Anguipedem alatos vnguis Typhona ferētē
Inseruit q; suos squamosis piscibus ignes.
Nec solus fuerit geminis sub piscibus ortus
Frater erit/dulcis ve soror/mater ve duorum

De ptibus terre distributis ad signa

n Vnc age diuersis dominātia sydera terris
Percipe. sed sūma ē rez'referēda figura
Quatuor in partis celi describitur orbis
Nascentem q; ipsum q; diē medios q; calores

Teq́ helice Totidē uenti de partib⁹ iisdem
Erumpunt secum q́ gerūt ꝑ inania bella.
Asper ab axe ruit boreas: fugit eurus ab ortu
Auster amat medium solē zephyr⁹ q́ ꝓfectuз
Hos inter bine medius e partib⁹ aure
Expirant similes mutato nomine flatus
Ipsa notat tellus pelagi lustrata corona
Cingentis mediū liquidis ãplexibus orbem
Inq́ sinus pontum recipit qui vespe ab atro
Admissus dextra Numidas Libyaз q́ calēteз
Alluit & magne quōdā Carthaginis arces
Litoraq́ in syrtis reuocās sinuata uadosas.
Rursus q́ ad Nilum directis fluctibus exit
Leba freti cedunt hispanas equore gentes
Teq́ in vicinis herentem galia terris
Italie q́ rubes dextram sumãtis in vndam
Vsq́ canes ad Scylla tuos auidã q́ charybdiз.
At vbi se primum porta mare fudit ab illa
Enatat ionio laxas q́ vagatur in vndas
Et prius in leuas effundens circuit omnem
Italiam atq́ Adriam comitatus nomine pōtū
Eridani q́ bibit fluctus: secat equora uelum
Illyricum Epiruq́ lauat claramq́ Corinthum:
Et peloponnesi patulas circumuolat oras.
Rursus & in leuum refluit: uasto q́ recessu
Thessalie finis & achaia preterit arua
Hic pontus iuuenis q́ fretum merse q́ puelle

Traditur inuitum fauces q; ꝓpontidis apta
Euxino iungi ponto Meotis & vndis:
Que tergo coniuncta manet pontũ q; mĩstrat
Inde vbi in angustas iterum se nauita ptis
Helles pontiacis reuocatus fluctibus effert
Icarium egeum q; secat: leua q; nitentis
Miratur populos Asie: totidẽ q; trophea
Quot loca & innumeras gẽtes arcũ q; minantẽ
Fluctibus & cylicũ populos: Syriã q; ꝓustam
Ingenti q; sinu fulgentes equore terras
Donec in Aegyptum redeunt curuata ꝑ ũdas
Litora niliacis verum morientia ripis
Hec medium terris circumdat linea pontum
Atq; bis vndaꝝ tractum constringit harenis
Mille iacent medie diffusa ꝑ equora terre
Sardiniam in libyco signant vestigia plante
Trinacria italia tantum ꝓcisa recessit.
Aduersa euboicos miratur grecia montis
Et genitrix Crete ciuẽ sortita tonantem
Pulsatur Cypros egyptia fluctibus omnis
Tot q; minora solo tamen emergentia ponto
Litora & eq̃lis Cyclades Delon q; Rhodõ q;
Aulida q; & Tenedon vicina q; corsica terris
Litora Sardinie: primã q; intrantis in orbem
Oceani victricem Ebusum & balearica regna
Innumeri surgunt scopuli montes q; ꝑ altum
Nec tantum ex vna pontus sibi parte reclusus
Faucibus abreptis orbeꝫ nam litora plura

Impulit oceano potius: sed montibus altis
Est vetitus totam ne vinceret equore terram
Nanq; inter boream ꝑtem q; estate nitentem
In longo augusto penetrabilis equore fluctus
Peruenit & patulis tum demũ infũdit̃ aruis.
Caspia q; exigui similis facit equora ponti.
Altera sub medium solem duo bella ꝑ vndas
Intulit oceanus terris. nam ꝑsica fluctus
Arua tenet titulum pelagi predatus ab iisdem
Que regit ipse locis lato q; infundit̃ orbi.
Nec ꝑcul in mollis arabas terram q; ferentem
Delicias uarie q; nouos radicis odores
Leniter adfundit geminantia litora pontus
Et terre mare nomen habet. media illa duobꝰ
Quondam Carthago regnũ sortita sub armis
Ignibus albanas cum contudit Hanibal arces
Fecit & eternis Threbiã Cãnas q; sepulchris
Obruit & libyam italicas infudit in vrbis.
Hic uarias pestis diuersa q; monstra ferarꝝ
Concessit bellis natura infesta futuris.
Horrẽdos anguis habitata q; mẽbra veneno
Et mortis partus uiuentia crimina terre.
Et uastos elephantas hab& sceuos q; leones
In penas fecunda suas parit horrida bella
Et portentosos cyclopum ludit in ortus
Ac sterili peior siccas ĩfestat harenas
Donec ad Aegypti ponet sua iura colonos
Inde Asie populi diues q; ꝑ omnia tellus:

Aurati q; fluunt amnes: gemmis q; relucet
Pontus: odorate spirant medicamina silue:
India noticia maior parthi q; vł orbis
Alter & in celum surgentis menia Tauri
Tot q; illum circa diuise nomine gentes
Ac tantum scythicas dirimẽtes fluctib⁹ urbes
Meotis q; lacus euxini q; aspera ponti
Aequora & extremum ꝓpontidos hellespõtũ
Hic Asie metam posuit natura potentis
Quod superest Europa tenet que prima natãtẽ
Fluctibus excepit q; Iouẽ taurum q; r̃soluit
Ponder̃ passa sui signi q; oneri q; iuuauit
Ille puellari donauit nomine fluctus
Et monimenta sub hoc titulo sacrauit amoris
Maxima terra iuris & fecundissima doctis
Vrbibus in regnum florẽtes oris Athene
Sparta manu: Thebas diuisit rege vel uno
Princeps illa domus troiani grecia belli.
Thessalia Epyrus q; potens vicina q; ripis
Illiris & Thrace Martem sortita colonum
Et stupefacta suos inter Germania partus
Gallia p̃tensis Hispania maxima bellis
Italiam in summam q̃ reꝝ maxima Roma
Imposuit terris celo q; adiungitur ipsa
Hic erit in fines orbis pont⁹ q; uocandus
Quem deus in partis & singula diuidit astra.
Ac sua cuiq; dedit tutele regna p orbem
Et ꝓprias gentis atq; vrbis addidit altas:

In qb⁹ efferent prestantis sydera uires.
Ac velut humana est sigĩs descripta figura
Vt q̃q̃ cõmunis eat tutela ꝑ omne
Corpus: & in ꝓprium diuisis artubus extet.
Nanqꝫ aries capiti: taurus ceruicibus heret
Brachia sub gemĩs censentur: pectora cancro:
Te scapule nemee vocant. teqꝫ ilia virgo
Libra colit clunes: & scorpius inguine regnat
Et femur arcitenẽs: genua & capricornus ama
Crura qꝫ defendit iuuenis: vestigia pisces |uit
Sic alias aliud terras sibi vendicat astrum.
Idcirco in uarias leges varias qꝫ figuras
Dispositum genus est hominum: ꝓprio qꝫ colorẽ
Formant gentes: sociata qꝫ iura ꝑ artus
Materiam qꝫ parem priuato federe signant.
Flaua ꝑ ingẽtis surgit Germania partus.
Gallia vicino nimis est infecta rubore.
Asperior solidos Hispania contrahit art⁹.
Martia romanos orbis pater induit ora:
Gradiuũ qꝫ suum miscens bene tempat artus
Per qꝫ coloratas subtilis grecia gentes.
Gymnasiuꝫ p̃fert vultu fortes qꝫ palestras
Et Syriam ꝓdunt torti ꝑ tempora crines.
Aethiopes maculant orbem terras qꝫ figuris
Perfusos homines gentes minus India tostas
Progenerat: mediũ qꝫ facit moderata tenoreꝫ
Iam ꝓprior tellus qꝫ natans egyptia Nilo
Lenius irriguis infuscat corpora campis

P enus harenosis afroum puluere terris
E xiccat populos. & mauritania nomen
O ris habet titulū q̃ suo fert ipsa colore
A dde sonos totidē. vocū totidē inser linguas
E t mores ꝓ sorte pares: ritus q̃ locorum.
A dde genus ꝓprium simili sub semine frugum
E t Cererem uaria redeuntē messe ꝑ orbem.
N ec paribus siliquas referentē uiribus ōnis
N ec te Bacche pari donantē munere terras
A tq̃ alias aliis fundentē collib9 uuas.
C innama nec totis passim nascentia campis.
D iuersas pecudū facies ꝓprias q̃ ferarum
E t duplici clausos elephantes carcere terre
Quot partes orbis totidem sub ꝑtibus orbes.
E t certis descripta nitent rationibus astra.
P erfundunt q̃ suo subiectas equore gentes.
L aniger in medio sortitur sydera mundo
C ancrum inter gelidum per tempora ṽtiē axis
A sserit in uices positum q̃ euicerat ipse
V irgine delapsa cum fratrem ad litora vexit.
E t minimi defleuit onus dorsum q̃ leuari.
I llum &iam uenerata colit uicina ꝓpontis
E t Syrie gentes: & laxo ꝑsis amictu
V estib9 ipsa suis herens: Nilus q̃ tumescens
I n cācrum & tellus Aegpyti iussa natare.
T aurus habet Scytie mōtis: Asiā q̃ potentē
E t mollis arabes siluarum ditia regna.
E uxim9 scyticos pont9 sinuatus in arcus

Sub gemīs te Phebe colit pꝰ brachia fratris
Vltimus & solitum gange colit India cancrum
Ardent ethiopes cancro cui plurimus ignis
Hoc color ipse docet. phrigia Nemee potiris
Idee matris famulus regni qꝫ ferocis
Cappadocū armenie qꝫ iugis Bithynia diues
Te colit & macetum tellus que vicerat orbem
Virgine sub casta felix terra qꝫ mari qꝫ
Est Rhodos hospicium recturi principis orbē
Tu qꝫ domus uere solis cui tota sacrata es
Cum caperent lumen magni sub cesare mūdi
Ionie que sunt vrbes & dorica rura
Arcades antiqui celebrata qꝫ Caria fama
Quod potius regat Italiam si seligis astruꝫ
Qđ quod cūcta: regit quod reꝝ ponderē nouit
Designat summas & iniquū sepat equo
Tempore quo pendent cedūt qº nox qꝫ dies qꝫ
Hesperiam sua libra tenet qua condita Roma.
Orbis & imperium retinꝫ discrimina rerum
Lancibus & positas gentes tollit qꝫ premit qꝫ
Qua genitꝰ cū fratre Remus hāc cōdidit vrbē
Et ꝓprius frenat pendēteꝫ nutibus orbem
Inferius uicte sydꝰ Carthaginis arces
Et libyam Aegypti qꝫ latus donata qꝫ regna
Tyrrhenas lacrimis radiatus scorpius arces
Eruit italie qꝫ tamen respectat ad vndas:
Sardiniam qꝫ tenet fusas qꝫ ꝑ equora terras
Gnosia Centauro tellus circūdata ponto

Paret & ingenium Minois filius astrum
Ipse uenit geminus: celeris hīc Creta sagittas
Asserit: intentos q; imitatur syderis arcus.
Insula Trinacrie fluitantem adiuta sororem
Subsequitur Creten sub eodē cōdita signo:
Proxima q; Italie & tenui diuisa ꝑfundo
Ora patris seqtur leges nec sydere rapta est
Tu capricorne regis qcquid sub sole cadente
Expositu3 gelida3 q; Helicē: quod tāgit ab illa
Hispanas gentis seu quod fert Gallia diues
Te q; feris dignam tantū Germania matrem
Asserit: ambiguum sydus terre q; maris q;
Aestibus assiduis terram pontum q; tenentem
Sed iuuenis nudo formatus mollior arcu
Aegyptu3 alepidam ad vrbes tyrias q; r̄cedit
Et cylicum gentis vicina & aquarius arua.
Piscibus Euphrates dat9 est vbi piscis arater
Cum fugeāt Typhona Venus subsedit ī ūdis
Magna iacet tellus magnis circumdata ripis
Parthi sed parthis domite per secula gentes
Bactra q; & Herios Babylon & susa panos q;
Nomina q; innumeris vix amplectenda figuris
Et tigris & rubri radiantia litora ponti.
Sic diuisa manet tellus per secula cuncta
E quibus in proprias partis sunt iura trabēda
Nanq; eadē que sunt signis eommercia seruant
Vt q; illa interse coeunt odio q; repugnant
Nunc aduersa polo nunc & coniuncta trigono:

Que q; alia in uarios effectus causa gubernat
Sic terre terris respondent: urbibus urbes
Litora litoribus: regnis contraria regna:
Sic erit & sedes fugienda petenda cuiq;
Sic speranda fides: sic & metuenda pericla
Ut genus in terram celo descendit ab alto:

De eclipticis signis.

p Ercipe nunc & iã q̃ sint ecliptica graio
Nomine: q̃ certos q̃si delassata p ãnos
Non nunquam cessant sterili torpentia motu
Scilicet, immenso nihil est equale sub euo.
Perpetuum q; tenẽt flores unum q; colorem
Permutant sed cuncta diu uariantur in orbe
Et fecunda suis subsistunt frugibus arua
Continuos q; negant partus effeta creando.
Rursus que fuerant steriles ad semina terre
Post noua sufficiunt nullo mandante tributa
Concutitur tellus uariis compagibꝰ herens
Subducit q; solum pedibus: natat orbis in ipso
Et uenit occeanus pontum sitiens q; resoluit
Nec sese ipse capit. Sic quondã merserat urbes
Humani generis cum solus constitit heres
Deucalion scopulo q; orbem possedit in uno
Nec nõ cum patrias Pheton tentauit habenas
Arserunt gentes timuit q; incendia celum:
Fugeruntq; nouas ardentia sydera flammas
At q; uno timuit condi natura sepulchro.
Intantum longo mutantur tempore cuncta

Atq3 itez in semet redeunt. Sic tẽpore certo
Signa quoq3 amittunt uires sumũt q3 receptas
Causa patet q3 luna suis defecit in astris
Orba sui fratris noctis q3 immersa tenebris
Cum medios phebi radios intercipit orbis
Nec trahit ad cetum quo fulget delia luna.
Hec quoq3 signa suo pariter cũ sydere languẽt
Incuruata simul solito q3 excepta uigore:
Et ueluti clarã pheben in funere lugent
Ipsa docet titulos cause que ecliptica signa
Dixere antiqui pariter sub luna laborant
Nec vicina loco sed que contraria fulgent
Sicut luna suo tunc tantum deficit orbe
Cum phebum aduersis currentẽ nõ vidit astris
Nec tamen equali languescunt tempore cuncta
Namq3 modo infectus totus producitur ãnus.
Nunc breuius lassata manent. nec lõgius astra
Excedunt q3 suo phebeia tempora casu
Atq3 vbi pfectum est spaciuz quod cuiq3 dicatũ
Impleruntq3 suos certa statione labores
Bina p aduersum celum fulgentia signa:
Tum vicina labant ipsis herentia signis
Que prius in terras ueniũt terras q3 relinquũt
Sydero non ut pugnet contrarius orbi:
Sed quia mundus agit cursus inclinat & ipsa
Amissas q3 negat uires nec numera tanta
Nec similes reddit noxas: locus omnia vertit.
Fatorum rationem pspici posse.

E d quid tam tenui ꝓdest ratione nitētē
Scrutari mūdū: si mēs sua cuiq; repugnat
S pem q; timor tollit ꝓhibet q; e limine celi:
C ondit enim uerum uasto natura recessu
M ortalis q; hebetat uisus et pectora nostra.
N ec ꝓdesse potest q; fatis cuncta reguntur.
Quom fatum nulla possit ratione uideri.
Quid iuuat in semet sua p conuicia ferri
E t fraudare bonis que nec deus inuidet ipse?
Quos q; dedit natura oculos deponere mentis.
P erspicimus celum: cur nō & munera celi?
I n q; ipsos penitus mundum descendere sensus
S emībus q; suis tātam componere molem:
E t preciū celi sua p'nutricia ferre
E xtremum q; sequi portum terre q; subire
P endentis tractus & toto uiuere in orbe.
Quanta & pars supest rationem discere noctis
I am nusq̄ natura latet: peruidimus omnem:
E t capto potimur mūdo: nostrum q; parentē
P ars sua conspicimus: genitiq; accedim⁹ astris.
A n dubium ē habitare deum sub pectore nr̄o?
I n celum redire animas celo q; uenire?
V tq; sit ex omni cōstructus corpe mundus
A eteris atq; ignis summi terre q; maris q;
S piritum & in toto rapidū qui iussa gubernat:
S ic esse in nobis terrene corpa sortis
S anguineas q; animas animi qui cūcta gubernat
D ispensat q; hominē? qd mirum noscere mūdū

Si possunt homines q̄bus est & mūdus in ipsis
Exemplū q̄ dei q̄sq̄ est in imagine parua:
An cuiq̄ genitos nisi celo credere fas est
Esse homines: ꝓiecta iacent animalia cuncta
In terra uel mersa uadis uel in aere pendent
Omnibus una quies uenter: sensus q̄ p artus
Et quia consilium nō est & lingua remissa
Vnus & inspectus rerum uires q̄ loquendi
Ingenium q̄ capax uarias educit in artis.
Hic partus qui cuncta regit secessit in orbem
Et domuit terram ad fruges animalia cepit
Imposuit q̄ uiam ponto: stetit unus in arce
Erectus capitis: uictor q̄ ad sydera mittit
Sydereos oculos: ꝓpius q̄ aspectat olympum
Inq̄rit q̄ Iouem: nec sola fronte deorum
Contentus manet & celum scrutatur in aluo
Cognatum q̄ sequens corpus sic q̄rit in astris
Huic in tanta fidem petim⁹ q̄ sepe uolucres
Accipiunt trepide q̄ suo sub pectore fibre
An minus est sacris rationem ducere signis
Q̄ pecudū mortes auium q̄ attendere cātus
Atq̄ ideo faciem celi non inuidet orbi
Ipse deus uultus q̄ suos corpus q̄ recludit
Semper uoluēdo se q̄ ipsum inculcat & offert
Vt bene cognosci possit: doceat q̄ uidendo
Qualis eat doceat q̄ suas attendere leges.
Ipse uocat nostros animos ad sydera mūdus
Nec patitur: quia non condit: sua iura latere

Quis putat esse nefas nosci qđ cernere fas est:
Nec cōtemne tuas q̄si paruo in corpore vires
Quod valet immensum est. sic auri pōdera p̄ui
Exup̄ant p̄cio numerosos eris aceruos.
Sic adamas: punctum lapidis: p̄ciosior auro est
Paruula sic totum p̄uisit pupula celum.
Quo q₃ vidēt oculi mīmū ē cū maxima cerrant
Sic animi sedes tenui sub corde locata
Per totum augusto regnat de limite corpus
Materie ne quere modum: sed p̄spice uires
Quas ratio nō pōd⁹ h₃. ratio omnia vincit.
Ne dubites homini diuinos credere visus
Iam facit ipse deos mittit q₃ ad sydera numen
Maius: & augusto crescit sub principe celum;

M. MANILII ASTRONOMI CON. QVINTVS

Ic alius finisset opus signis
q₃ relatis
Quis aduersa meant stellarum
numina quinq₃.
Quadriiugis & Pheb⁹ equis & Delia bigis
Non vltra struxisset opus celo q₃ rediret
Ac p̄ descensum medios decurreret ignis
Saturni Iouis & Martis Solis q₃ sub illis
Post Venere₃ & Maia natū te luna uagāte
Me p̄pare viā mūdus iubet omnia circū

S ydera uectatum toto decurrere celo:
C um semel ethereos iussus conscendere currus
S ummuꝫ contingerim sua ꝑ fastigia culmen
H inc vocat Orion magni pars maxima celi
E t ratis herouꝫ que nunc quoqꝫ nauigat astris
F lumina qꝫ errantis late sinuantia flexus
E t biferus Cet⁹ squamis atqꝫ ore tremendo:
H esperidum qꝫ vigil custos & diuitis auri:
E t canis in totum portans incendia mundum:
A ra qꝫ diuorum cui vota resoluit olympus
I llinc ꝑ gemīas anguis qui labitur arctos
E niochus qꝫ memor currus: plaustri qꝫ Boetes
A tqꝫ ariadnee celestia dona corone:
V ictor & inuise Perseus cum falce Meduse
Andromedā qꝫ necat genitor cū ꝯiuge Cephe⁹
Qua qꝫ uolat stellatus aquis celeri qꝫ sagitte
D elphinis certans & Iupiter alite tectus
Cetera qꝫ in toto passim labentia celo
Que mihi ꝑ ꝓprias vires sunt cuncta canenda
Q uid valeant ortu q̄d cū mergunt̄ in vndas:
E t de bis sex astris par quod qꝫ reducat
A c stellis ꝓprias uires & tempora rerum
C onstituit magni quondaꝫ fabricator olympi
V ir gregis & ponti uictor cui parte relicta
N omē onus qꝫ dedit nec pelle immunis ab ipsa
C olchidis & magicas artis q̄ uertere colchos
M edeam iussit mouit qꝫ venena per orbem
N unc quoqꝫ vicinam pupim ceu nauiget Argo

Ac dextri lateris ducat regione p astra
Sed cũ prima suos pupis consurgit in ignis:
Quatuor in partis cum corniger extulit horas
Illo qsquis erit terris oriente creatus
Rector erit pupis: clauo q3 immobilis herens
Mutabit pelago terras ventis q3 sequetur
Fortunam: totum q3 uol& tranare pfundum
Classibus: atq3 alios menses alium q3 videre
Phasi3: & in cautes Thyphin supare tremẽtẽ
Tolle istos partus hominũ sub sydere tali
Sustuleris bellum Troie: classem q3 solutam
Sanguine & appulsam terris: nõ inuehet ũdis
Sydera: nec pelagus Xerxes faciet q3 teget q3
Hiera Syracusas: Salamis nõ merget Athenas
Punica nec toto fluitabunt equore rostra
Actiacos q3 sinus inter suspensus vtro q3
Orbis & in ponto celi fortuna natabit
Hic ducibus ceco ducũt in equore classes
Et coit ipsa sibi tellus totus q3 p vsus
Diuersos re4 ventis arcessitur orbis
Sed summa lateris surgens de pte sinistri
Maximus Orion magnũ cõplexus olympum
Quo fulgente super terras celũ q3 trahente
Et mentita diem nigras nox contra hit alas
Solertis animos velocia corpora fing&:
Atq3 agilem officio mentem curas q3 p omnis
In delassato pperantia corda vigore.
Instar erit populi toto q3 habitabit in orbe

Limina ꝑuolitans: unum qꝫ ꝑ ōnia verbum
Mane salutādi portans communis amicus
Sed cum se terris aries ter qnqꝫ peractis
Partibus extollit: primuꝫ iuga tollit ab vndis
Enicbochus cliuo qꝫ rotas conuellit ab imo
Qua gelidus boreas aqlonibus instat acutis
Ille dabit ꝓprium studium celo qꝫ retentās
Quas prius in terris agitator amauerat artis
Stare leui curru moderantem Quatuor ora
Spumigeris frenata lupis & flectere equorū
Preualidas uires ac toto stringere gyro.
At cum laxato fugerunt cardine claustra
Exagitare feros ꝓnum qꝫ anteire volantis
Vix qꝫ rotis leuibus summuꝫ contingere cāpū
Vincentem pedibus uentos uel prima tenēteꝫ
Agmina: in obliquū cursus agitare malignos
Obstantem qꝫ mora totum precludere circum
Vel medium turbe nunc dextros ire ꝑ orbes
Fidentem campo nunc meta currere acuta
Spem qꝫ sub extremo dubiā suspendere casu
Nec non alterno desultor sydere dorso
Quadrupedū & stabil' poterit defigeř plātas
Per quos vadit equos ludet ꝑ terga volantū:
Aut solo uectatus equo nunc arma mouebit
Nunc licet in longo ꝑcussus p̄mia circo
Quicqd de tali studio formatur habebit
Hic mihi Salmoneus q celū imitatur in orbe
Montibꝰ impositis missis qꝫ ꝑ era quadrigis

Expressisse sonum mundi sibi visus & ipsum
Amouisse Iouem terris de fulmine fingit.
Sensit & inmensos ignis super: ipse sequutus
Morte Iouē didicit generatus possit haberi
Hoc genitum credas de sydere Bellorophōte:
Imposuisse viam mundo ꝑ signa volantem:
Cui celum campus fuerat terre ꝗ fretum ꝗ
Sub pedibus non vlla tulit vestigia campus
Hic erit Eniochi surgens tibi forma cauenda
Cum ꝗ decem ꝑtes aries duplicauerit ortus
Incipient hedi tremulum ꝓducere mentum
Hirta ꝗ tum demū terris ꝓmittere terga
Qua dexter boreas spirat. Hec crede seuere
Frontis opus signo: structos ne crede Catones
Aut Brutum atq͂ parē Tarqnū & horatia fcā
Maius onus signi est hedis nec tanta petulcis
Conueniūt leuibus: gaudēt: lasciua ꝗ signant
Pectora: & in luxus agiles agilē ꝗ vigorem
Desudant: vario ducunt in amore iuuentam
In vulnus nunq̄ virtus sed sepe libido
Inpellit, t̄pis ꝗ emitur uel morte voluptas:
Et mīmū cecidisse malū est sed crimīe victum
Nec non & cultus pecorum nascentibus addūt
Pastorem ꝗ suum generant cui fistula collo
Hereat & voces alterno ꝑ oscula ducat.
Sed cum bis denas augebit septima partis
Lanigeri surgunt Hyades. quo tēpore natis
Nulla quies placet: in nullo sunt ocia fructu:

Sed populum turbā q; petūt reꝝ q; tumultus
Sedicio clamor q; iuuat Gracchos q; tenentes
Rostra volunt mōtis q; sacros raros q; q̄rites
Pacis bella ꝓbant cure q; alimenta mīstrant:
Immundos q; greges agitant ꝑ sordida rura

Hos generant Hyadū mores surgētibus astris
Vltima lanigeri cum pars excluditur orbi
Que totum ostendit terris atq; eruit vndis
Olenie seruans ꝓgressos tollitur hedos:
Et gelido stellata polo que dextera pars est:
Officio magni mater Iouis illa tonanti
Fundamenta dedit pectus q; inpleuit hiantis
Lacte suo: dedit & dignas ad fulmina vires
Hinc timide mentes, tremebūda q; corda creāt
Suspensa in tripedis: leuib⁹ q; obnoxia causis
His &iam ingenium uisendi ignota cupido:
Vt noua ꝑnoctes q; ruunt arbusta capelle
Semper & ulterius pascentes tendere gaudēt
Taurus in aduersos preceps attollitur ortus
Sexta ꝑte sui certantis luce sorores
Pleiades ducit: quibus aspirantibus almam
In lucem educunt Bacchi Veneris q; sequaces
Per q; dapes mensas q; suꝑ petulantia corda
Et sale mordaci dulcis querentia risus.
Illis cura sui vultus frontis q; decore
Semp erit: tortos q; inflexum ponere crinis
Aut vndis reuocare & rursus vertice denso

Fingere: & appositis caput emutare capillis:
Pumicibus q; cauis horrentia menbra polire:
Atq; odisse uirum steriles q; optare lacertos
Feminee vestes nec insunt tegmina plantis
Sed species ficti q; placent ad mollia gressus:
Nature pudet: atq; habitat sub pectore ceco
Ambitio & morbum uirtutis noĩe uitant:
Semp amarĩ parũ est: cupiẽt & amare videri.
Iam vero geminis fraterna ferentibus astra
In celum summo q; natantibus equore põti
Septima pars lepore; q; tulit. quo syderĩ natis
Vix alas natura negat uolucris q; meatus
Tantus erit p mẽbra vigor referentia vẽtos.
Ille prius victor stadio q̃ missus abibit
Ille cito monitus rigidos eludere cestus:
Nunc exire leuis missos: nunc mittere palmis.
Ille pilam celeri fugientem reddere planta:
Et pedibus pensare manus & ludere saltu:
Mobilibus q; citos ictus glomerare lacertis
Ille potens turbã pfundere certa pilarum
Per totum q; vagus corpus disponerĩ palmas
Vt teneat tantos orbis sibi q; ipse recludat
Et velut edoctos iubeat uolitare p ipsum
Inuigilat somnis: curas industria vincit:
Ocia p varios exercet dulcia lusus.
Nunc cancro vicina canam. cui pte sinistra
Consurgunt Iugule: quibus aspirantib9 orti
Te Meleagre colunt flãmis habitantib9 ustũ

Reddentē q; tue p mortem munera matri:
Cuius q; ante necem paulatim vita sepulta est
Atq; atlanteos conatum ferre labores:
Et calidoniam bellantem rupe puellam
Vincentem q; viros: & quā potuisse videri
Virgine maius erat sternentem vulnere primo
Quiq; erat Acteon siluis imitandus & ante
Et canibus noua preda fuit. Ducūtur & ipsi
Retib9 & claudunt campos formidine mortis
Mendaces q; parāt foueas laqueos q; tenaces
Currentis q; feras pedicarū cōpede nectunt:
Aut canibus ferro ue necāt predas q; r̄portāt
Sunt qbus in ponto studium est cepisse ferarū
Diuersas facies & ceco mersa ꝓfundo
Sternere litoreis monstrorū corpora habenis
Horrendū q; fretis in bella lacessere pontum
Et colare vagos inductis retibus amnis:
Ac p nulla sequi dubitat vestigia predas
Luxurie: quia terra parum: fastidiet orbem
Venter: & ipse gulā Hereus ex equore pascet
At Procyon oriens cū iam uicesima cācro est
Septima q; ex vndis pars sese emergit in astra
Venatus non ille qdem veꝝ arma creatis
Venandi tribuit catulos nutrire sagaces
Et genus a ꝓauis mores numerare p artes:
Retia q; & ualida venabula cuspide fixa
Lenta q; contextis formare hastilia nodis.
Et quodcūq; solet venandi poscere cura

In ꝓprio fabricare dabit venalia questus
Cum vero in uastos surgit Nemeus hiatus
Exoritur qꝫ Canis latrat qꝫ canicula flammis
Et rapit igne suo geminat qꝫ incēdia solis:
Qua subdente facem terris radios qꝫ mouente
Dimicat in cineres orbis: fatum qꝫ sup̄mum
Sortitur: languet qꝫ suis Neptunus in vndis:
Et viridis memori sanguis decedit & herbis
Cuncta ꝑegrinos orbes animalia querunt
Atqꝫ eget alterius mundus: natura suismet
Aegrotat morbis nimios obsesso ꝑ estus.
In qꝫ rogo uiuit. tantus ꝑ sydera feruor
Funditꝰ: atqꝫ vno ceu sint in fulmine cuncta
Nec vbi se ponto ꝑ pronas extulit horas
Nascentem si quē pelagi constrinxerit vnda
Effrenos animos violenta qꝫ pectora fingit
Irarum qꝫ dabit fluctus odium qꝫ metum qꝫ
Totius vulgi: precurrunt verba loquentis:
Ante os est animus: nec magis condita causis
Corda micant & lĩgua rapit latrat qꝫ loquēdo.
Morsibus in crebris: dentes in uoce reliq̄uit.
Ardescit vicio vicium vires qꝫ ministrat
Bacchus & in flamma sceuas exuscitat iras
Nec siluas rupes qꝫ timet vastos qꝫ leones
Aut spumantis apri dentes atqꝫ arma feraruꝫ
Effundit qꝫ suas concesso in robore flammas
Nec talis mirere artis sub sydere tali
Cernis ut ipsum & iā sydꝰ venetur in astris

P regressum querit leporem conprenderē cursu
V ltima pars magni cū tollitur ore leonis
C rater q; auratis surgit q; stellatus ab astris
I nde trahit qui cū q; genus moresq; sequētur
I rriguos ruris campos amnis q; lacus q;
E t te Bacche tuas nubentem iungit ad ulmos
D isponet q; iugis imitatus fronde choreas
R obore uel ꝓprio fūdētem in brachia ducit:
T e q; sibi credit semꝑ qui matre resectis
A diungit calamis segetem q; interserit uuis
Que q; alia innumeri cultus est forma ꝑ orbeʒ
P ro regione colit: nec parce vina recepta
H auriet : e miseris & frugibus ipse fouetur
G audebit q; mero merget q; in pocula menteʒ
N ec solum terre spem credit inania uota
A nnone quoq; vectigal merces q; sequetur
P recipue quas humor alit nec deserit undam
T ales effinget mores crateris amator.
I am subit Erigone: q̄ cū ter quinq; feretur
P artibus ereptis ponto: tollentur ab vndis
C hara ariadnee quondā moīmenta corone
E t mollis tribuent artis : hinc dona puelle
N anq; nitent: illinc oriens est ipsa puella
I lle colit nitidis gemmantem floribꝰ hortum
P allentis violas & purpureos iacynthos
L ilia q; & tirias imitata papauera luces
V ernantis q; rose rubicundo sanguine florem
C eruleum foliis uiridem q; in gramine collem

Conseret: & ueris depinget prata figuris
Aut uarios nectet flores certis q; locabit
Effinget q; sinu similes q; in mutua pressos
Incoquet atq; arabum siluis mulcebit odores
Eo medicos unguenta dabit referentia flatus
Vt sit adulterio succorum gratia maior
Mundicie cultus q; adsunt artes q; decore.
Et lenonicium uite presens q; uoluptas
Virginis hoc anni poscunt flores q; corone
At cum ꝑ decimam consurgens horrida partē
Spica feret presens nascentis campus aristas:
Aruorum ingenerat studium ruris q; colendi:
Semina q; in fenus sulcatis reddere terris
Versatam q; sequi maiori sorte receptis
Frugibus in numeris: atq; horrea querer̄ messi
Quod solū docuit mortalis nosse metallum
Nulla fomes non ulla forent ieiunia terris
Diues erat census saturatis gentibus orbis
Et si forte labor ruris tardauerat artis
Quis sine nulla ceres non ullus seminis usus
Subdere facturos sulci frumenta super q;
Ducere pendentis orbes & mergere farra
Ac torrere focis hominū q; alimēta parare
Atq; unum genus in multas uarias q; figuras
Et quia dispositis aptatur spica ꝑ artem
Frugibus: instructis similis conponitur rodo
Senibus q; suis cellas atq; horrea prebet
Sculpētem faciet sanctis laquearia templis

Condẽtem nouũ celum ꝑ tecta tonantis
Hec fuerat quondã diuis concessa figura
Nunc iam luxurie pars: & triclinia templis
Concertant: tecti ꝗ auro iam vescimur aurum
Sed ꝑte octaua surgentem cerne sagittam
Chelarum: dabit iaculum torquere lacertis
Et calamũ neruis: glebas & mittere uirgis
Pendentem ꝗ suo uolucrẽ deprendere celo:
Cuspide vel tripli securum figere piscem
Quod totum dederim Teucro syd⁹ ue gen⁹ ue
Te ue Philoctete cui malim credere parti
Hectoris ille faces arcus & tela fugauit:
Mittebat ꝗ suos ignis in mille carinas
Hic aũt pharetram Troie bellum ꝗ gerebat
Maior & armatis hostis subsederat exul.
Quin &iam ille pater tali de sydere cretus
Esse potest: qui serpentem suꝑ ora cubantem
Infelix nati somnum ꝗ animã ꝗ libentem
Sustinuit misso petere ac ꝓsternere telo.
Arserat esse patrem: vicit natura periclum
Et pariter iuuenem somno ꝗ & morte leuauit
Tunc iterum natum & fato ꝑ somnia raptũ
At cum secretis imꝓuidus hedus in astris
Erranti similis fratrum vestigia querit
Post ꝗ gregem longo producitur interuallo
Solertis animos agitata ꝗ pectora fundit
Et fingit uariis non deficientia curis
Nec tentata domo populi sunt illa mistra

Per que magistratus & publica iura feruntur
Non ullo curam digito que quiuerit hastam
Defuerat q; bonis sector penaz q; lucretur
Noxius & patriam fraudarit debitor eris
Cognitor est verbis: nec non lasciuit amores
In uarios: ponet & forum: madet q; Lieo:
Mobilis in saltus & scene mollior arte
Nunc surgente lyra testudinis enatat vndis
Forma p heredem tantum prolata tonantis
Qua quōdā sonitū q; ferēs oeagrius Orpheus
Et sensus scopulis & siluis addidit aures
Et Diti lachrimas & morti deniq; finem
Hinc uenient uocis dotes belle q; sonantis
Garrula que modulos diuersa tibia forma
Et quod cūq; manu loquit̄ flatu q; mouetur
Ille dabit cantus inter conuiuia dulcis
Mulcebit q; sono bacchum: noctes q; tenebit
Carmine furtiuo modulatus murmure uocem
Solos & ipse suas semper cantabit ad aures
Hic distante lyra cum pars uicesima sexta
Chelarum surget que cornua ducit ad astra
Sed regione pari uix partes octo trahente
Ara ferens thuris stellis imitantibus ignem:
In qua deuoti' quondā cecidere gigantes
Nec prius armauit uiolento fulmine dextram
Iuppiter ante deos q̄ cōstitit ipse sacerdos
Quo potius fingent ortus q̄ tēpla colentes
Atq; auctoratos in tercia iura ministros

Diuorum qꝫ sacras uenerantes numina uoces
Pene deos & qui possunt uentura videre
Quatuor appositis Centaurus partibꝰ offert
Sidera: & ex ipso mores nascentibus addit.
Aut stimulos aget: aut omēs mixtos qꝫ iugabit
Semine quadrupedes: aut curru celsior ibit
Aut onerabit equos armis: aut ducet in arma.
Ille tenet medicas artis ad menbra feraruꝫ
Et non auditos mutaꝝ tollere motus
Hoc ē artis opꝰ non expectare gementis
Et sibi non egrum iam dudum credere corpus
Nunc subit arcitenens cuiꝰ ꝑs q̄nta nitētem
Arcturum ostendit ponto. quo tēpore natis
Fortuna ipsa suos audet committere census
Regalis ut opes & sacra eraria seruent
Regnantes sub rege manent rerum qꝫ mīstri
Arcitenens cum se totum ꝓduxerit vndis
Ter decuma sub parte feri formantibꝰ astris
Plumeus in celum nitidis bolor euolat alis
Quo surgente trahens lucē matrē qꝫ reliquens
Ipse quoqꝫ aerios populos celo qꝫ dicatum
Alituū qꝫ genus studiū census qꝫ vocabit
Mille fluunt artes. aut bellum indicere mūdo
Et medios inter volucrē pensare meatus
Aut nitidos clamare sues ratione sedentem
Pascentem ve super sugentia ducere lina
Tutelam qꝫ gerent populi: domibꝰ ve regēdis
Prepositi curas alieno limite claudent.

Atq; hinc in luxum iam uenter longius ibit
Q̃ modo militie numidaru; pascimur oris
Phasidos & dantis accersitur inde macellum
Vnde aurata nouo conuecta est equore pellis
Quin&iam linguas hominum sensus q; docebit
Aerias uolucres noua qui cõmercia ducet
Verba q; p̃cipiet nature lege negata
Ipse deum cycnus q; colit uocem q; sub illo
Non totus uolucer secũ q; immurmurat intus
Nec te p̃tereant clausas qui culmine summo
Pascere aues gaudẽt Veneris & redder̃ secas
Aut certis reuocare totis: totam q; p urbem
Qui gestant caueis uolucres ad iussa paratas
Quaꝝ omnis paruo consistit parcere census
Has erit & similis tribuẽs holor aureus artes
Arcitenens magno circũdatus orbe draconis
Cum veĩt in regione tue capricorne figure
Non inimica facit serpentum menbra creatis
Accipiunt sinibus q; suis peplo q; fluentis
Oscula q; horrendis iungent impune uenenis
At cum se patrio producit in equore piscis
In celum q; ferens alienis finibus ibit
Quisq; erit tali capiens sub tempore vitam
Litoribus ripis q; suos circumferet annos
Pendentem & ceco captabit in equore piscem
Cum q; suis domibus conchas uallo q; latentis
Protrahit immersas nihil est audere relictum
Quest⁹ naufragio petitur corpus q; ꝓfundo

Immissum priter cũ preda exquiritur ipsa.
Nam semper tanti merces est parua laboris
Censibus equantur conche rapidum qȝ notari
Vix qsquã est locuples oneratur terra ꝓfũdo
Tali sorte suas artis ꝑ litora tractat
Aut emit externos precio mutat qȝ labores
Institor equoree uaria sub imagine mercis.
Cumqȝ fidis magno succedunt sydera mundo
Quesitor scelerum ueniet vindex qȝ reorum
Qui conmissa suis rimabitur argumentis:
In lucem qȝ trahet tacita qȝ licentia fraude
Hinc &iam immitis tortor pene qȝ minister
Et quisqs vero fauit culpam ue ꝓdit
Proditur atqȝ alto qui iurgia pectore tollat
Ceruleus ponto cum se Delphinus in astra
Erigit:& squamam stellis imitantibus exit:
Ambiguus terre partus pelago qȝ creatur.
Nam uelut ipse citis ꝓlabitur equora pennis
Nunc summũ scindens pelag⁹ nũc alta ꝓfundi
Et senibus uires sumet fluctum qȝ figurat:
Sic uenit ex illo quisqs uolitabit in undis
Nunc alterna ferẽs in lentos brachia tractus
Et plausa resonabit aqua:nunc equore mersas
Deducet palmas furtiuo remigis usu:
Nunc in aquas rectus ueniet:passim qȝ natabit
Et uada mentitus reddet sup equora campum:
Aut immota ferens in tergo menbra:lacus qȝ
Non onerabit aq̃s summis qȝ accũbet in ũdis.

P'endebit q; sup̄ totum sine remige pontum
Illis in ponto iucundum est querere pontum.
Corpora qui mergunt undis: ipsuz q; sub ātris
Herea & equoreas conantur uisere nymphas
Exportant q; maris predas & rapta ꝓfundo
Naufragia: atq; imas auidi scrutātur harenas
Pars ex diuerso studet & sociatur utrunq;
Ingenus: atq; imo digestū semine surgit
Ad numeros & iam illa licet cognata p̄ artem
Corpora que ualido saliūt excussa petauro
Alternos q; cient mot9. delatus & ille
Nunc iacet atq; huius casu suspenditur ille
Menbra q; p̄ flāmas orbes q; emissa flagrātis
Tollitur ut liquidis p̄ humū ponūtur in undis
Delphinū q; suos p̄ inane natantia motus
Et viduata uolant pennis & in aere ludunt.
At si deficiant artes remanebit in illis
Materies tamen apta: dabit natura uigorem
Atq; alacres cursus campo q; volantia menbra
Sed regione means Cepheus humētis aquari
Non dabit in lusum mores: facit ora manere
Frontis q; ac vultus componit pondere mētes
Pascentur curis ueterum q; exempla reuoluēt
Semp̄ & antiqui laudabunt verba Catonis
Tutoris ue supcilium patrui ue rigorem.
Conponent teneros & iam qui nutriat annos
Et dominum dominus prerexte lege sequatur
Q̄dq; agat id credat stupefact9 imagīe iuris.

Quin etiam tragico prestabũt verba coturno
Cuius erit q̃q̃ in chartis stilus ipse cruentus.
Nec minus & sceleꝝ facie rerum q; tumultu
Gaudebunt atri luctum memorari sepulchri
Ructantem q; patrem natos: solẽ q; reuersum
Et secum sine sole diem: thebana iuuabit
Dicere bella: uteri mixtũ q; in fratre parẽtem
Querere Medee natos fratrẽ q; patrem q;
Hinc vestis: flãmas illinc ꝓ munere missas
Aeriam q; fugam vectos q; ex ignibus ãnes
Mille alias reꝝ species in carmine ducent.
Forsitan ipse &iam gestus referetur in actis.
At si quis studio scribendi mitior ibit
Comica cõponet letis spectacula ludis
Ardentis iuuenes raptas que in amore puellas
Elusos q; senes: agiles q; ꝑ omnia seruos.
Quis in cuncta suam ꝑduxit secula vitam
Doctior orbe suo lingue sub flore Meander
Qui vita ostendit vitã cursus q; sacrauit.
Et si tanta opum vires cõmenta negarint
Externis tamen aptus erit nunc voce poetis
Nunc satyro gustu referet q; affatibus ora
Et sua dicendo faciet: solus q; ꝑ omnis
Ibit ꝑsonas & turbas reddet in unam.
Aut magnos hereas aget scenas q; togatas
Omnes fortune vultus ꝑ menbra reducet
Aequabit q; choros gestu coget q; videre
Presentẽ Troiã Priamũ q; ante ora cadentem

Et quod erat regnũ pelagꝰ fuit vna malorum
Non extincta lues semꝑ qꝫ recentia flammis.
Hinc lenocinium forme cultus qꝫ repertus
Corporis atqꝫ auro quesita est gratia frontis.
Per qꝫ caput ducti lapides ꝑ colla manus qꝫ:
Et pedibus niueis fulserunt aurea vincla.
Quid potius matrona velit tractare creatos.
Q̃ factũ reuocare suos quod possit ad vsus:
Ac ne materies tali sub munere desit
Querere sub terris aurum furto qꝫ latentem
Naturam eruere: orbem qꝫ inuertere prede
Imꝑat & glebas inter deprendere gazas
Inuitam qꝫ nouo tandem ꝓducere celo.
Ille &iam fuluas auidus numerabit harenas:
Perfundet qꝫ nouo stillantia litora ponto:
Parua qꝫ fragmentis faciet momenta minutis
Pertulit ut legeret census spumãtis in aurum
Et ꝑlucentis cuperet pensare lapillos.
Verticibus mediis oculos emittet auaros
Et coquet argenti glebas venam qꝫ latentem
Eruet: & silicem riuo saliente liquabit:
Et facti mercator erit ꝑ vtrumqꝫ metalli:
Alter & alterius semꝑ mutabit in vsus.
Talia Cassiope nascentum pectora fingit.
Andromede seqtur sydus que piscibus ortis
Bis sex in partis celo venit aurea dextro.
Hanc quondã pene dirorum culpa parentum
Prodidit infestus totis cum viribus omnis

Incubuit pontus: timuit naufragia tellus.
Proposita est merces uesano dedere ponto
Andromedã teneros ut belua mãderet art9.
Hic hymeneus erat sola q in publica damna
Pro natis lachrimans ornatur victima pena
Induitur q sinus non hec in uota paratos
Virginis & uiue rapitur sine funere funus
At simul infesti uentum est ad litora ponti
Mollia p duras pandũt brachia cautes:
Astrinxere pedes scopulis iniecta q vincla.
Et cruce virginea moritura puella pependit.
Scrutatur tamen in pena vultus q pudor q
(Supplicia ipsa docent) niuea ceruice reclinis
Molliter ipsa sue custos est sola figure
Defluxere sinus humeris fugit q lacertos
Vestis: & effusi scapulis hesere capilli.
Ter circũ alcyones pennis plausere uolantes
Fleuerunt q tuos miserando carmine casus:
Et tibi contextas umbram fecere p alas.
At tua constituit fluctus spectacula pontus.
Assuetas q sibi desit pfundere ripas.
Extulit & liquido Hereis ab equore uultum
Et casus miserata tuos rorauit & undas:
Ipsa leui flatu reuomens pendentia menbra
Aura p extremas resonauit flebile rupes.
Tandem gorgonei victorem Persea monstri
Felix illa dies redeuntem ad litora duxit.
Is q vbi pendentem vidit de rupe puellam

Diriguit facie quã non stupefecerat hostis
Vix q₃ manu spolium tenuit. victor q₃ Meduse
Vict⁹ ĩ Andromeda ẽ. iã cautib⁹ ĩuidet ipsis.
Felices q₃ vocat teneant que menbra catenas.
At postq̃ pene causam cognouit ab ipsa
Destinat inthalamos ꝑ bellũ vadere ponti:
Altera si Gorgon ueniat non territus ire.
Concitat aerios cursus flentis q₃ parentes
Promissu vite recreat. pactus q₃ maritum
Ad litus remeat. Grauidus iam surgere põtus
Ceperat: & longo fugiebãt agmine fluctus
Impellentis onus monstri caput eminet ũda
Scindentis pelag⁹ q₃ mouet circũsonat equor
Dentibus: in q₃ ipso rapidũ mare nauigat ore.
Hinc vasti turgent immensis torquib⁹ orbes:
Terga q₃ cõsumũt pelag⁹: sonat vndiq₃ syrtis.
At q₃ ipsi metuũt montes scopuli q₃ ruentem.
Infelix uirgo q̃uis sub vindice tanto
Que tua tũc fuerat facies? ut surgit in auras
Spiritus: ut toto caruerunt sanguine menbra?
Cum tua fata cauis e rupib⁹ ipsa videres
Adnantem q₃ tibi penã pelagus q₃ ferentem
Quantula ꝑ̄da maris? Sed pẽnis subuolat alte.
Presens & celo pendens iocatur in hostem
Gorgoneo tinctum defigens sanguine ferrum
Illa subit contra assurgens conuersa q₃ frõtem
Erigit: & tortis innitens orbibus alte
Emicat; ac toto sublimis corpore fertur

Sed quãtũ illa subit semp̄ iaculata ꝓfundo.
In tantũ reuolat latum q̄ꝫ p̄ ethera ludit
Perseus: & ceti subeuntis verberat ora.
Nec cedit tamen illa viro sed seuit in auras
Morsibus & uani crepitant sine vulnere dẽtes
Efflat & in celum pelagus mergit q̄ꝫ volantem
Sanguineis vndis pontũ q̄ꝫ extollit in astra
Spectabat pugnam pugnandi causa puella:
Iam q̄ꝫ oblita sui metuit ꝓ uindice tali
Suspirans animo q̄ꝫ magis q̃ corpore pendet.
Tandem confossis subsedit belua menbris
Plena maris summas q̄ꝫ iterꝝ renauit ad vndas
Et magnum vasto contexit corpore pontum.
Tunc quoq̄ꝫ terribilis nec virginis ore vidẽda
Perfudit liquido Perseus in marmore corpus
Maior & ex vndis ad cautes ꝑuolat altas
Soluit q̄ꝫ herentẽ vinclis de rupe puellam
Desponsam pugna nupturã dote mariti.
Hic dedit Andromede celum stellas q̄ꝫ sacrauit
Mercedem tanti belli quod condidit ipse
Gorgone nõ leuius monstrũ: pelag⁹ q̄ꝫ leuauit.
Quisq̄s ĩ Andromede surgẽtis tẽpore põto
Nascitur: immitis ueniet pene q̄ꝫ minister
Carceris & duri custos. quo stante sup̄be
Prostrate iaceant miserorꝝ in limine matres.
Pernoctes q̄ꝫ patres cupiant extrema suorum
Oscula & in ꝓprias animã trãsferre medullas.
Carnificis q̄ꝫ venit mortẽ ducentis imago

A ccensis qꝫ rogis & stricta sepe securi
S upplicium vectigal erit qui de niqꝫ possit
P endentem e scopulis ipsam spectare puellam
V inctoꝝ dominus socius qꝫ in parte catene
I nterdū penis innoxia corpora seruat.
P iscibus exortis cū pars vicesima prima
S ignatum terre lumen fulgebit & orbi
A erius nascetur equus celo qꝫ uolabit:
V eloces qꝫ dabit sub tali tempore partus
O mne ꝑ officium uigilantia menbra ferentes.
H ic glomerabit equo gyros dorso qꝫ suꝑbus
A rdua bella geret rector cū milite mixtus
N unc studio fraudare fidē poteris qꝫ videre.
M entiri, passus & campo tollere cursum.
Q uis ab extremo citus reuolaueris orbe
N uncius extremum uel bis penetraueris orbē
V ilibus ille &iam sanabit vulnera succis
Quadrupedum medicas artis in mēbra feraꝝ
N ouerit; humanos & que nascentur ad vsus.
N ixa genu species & graio nomine dicta
E ngonasi idolon iuuenis sub origine constans
D extra ꝑ extremos attollit lumina pisces
H inc fuga nascentum dolus insidie qꝫ creantur:
G rassator qꝫ venit media metuendus in urbe.
E t si forte aliquas animo consurget in artis
I n prerupta dabit studium vincet qꝫ periclo.
I ngenium ad tenues ausꝰ sine limite gressus:
C erta ꝑ extentos ponet vestigia funes;

E t celi meditatus iter fastigia pendet.
A penina potens torulum suspendet ab ipso
L eua sub extremis consurgũt sydera Ceti
P iscibus Andromedã ponto celo qꝫ sequẽtis
H oc trahit in pelagi cedes & vulnere notos
S quamigeri gregis extentis laqueare ꝓfundũ
R etibus: & pontum uinclis armare sequentem
E t uelut in lato securas equore focas.
C arceribus claudunt raris & cõpede nectunt
I ncautos qꝫ trahunt maculaꝝ uimĩe thynnos.
N ec cepisse sat est: luctãtur corpora nodis
E xpectant qꝫ nouas acies ferro qꝫ necantur
I nficitur qꝫ suo ꝑmixtus sanguine pontus
T otus cum toto iacuerunt litore prede:
A ltera fit celi cedes, scindũtur in artus:
C orpore & ex vno varius describitur vsus:
I lla datis melior succis pars: illa retentis
H inc sanies p̃ciosa fluit: florem qꝫ cruoris
E uomit: & mixto gustũ sale tempat oris.
I lla putris turba est: strages cõfundit̃ omnis
P ermiscet qꝫ suas alterna in damna figuras
C õmunẽ qꝫ cibis usum succum qꝫ ministrat
A t cum ceruleo stetit ipsa simillima ponto
S quamigerum nubes terre qꝫ immobilis heret
E xcipitur vasta circũuallata sagena
I ngentis qꝫ lacus & Bacchi dolia complet
H umoris qꝫ uolet socia ꝑ mutua dote
E t fluit in liquidas tabes resoluta medullas.

Quin &iaꝫ magnas poterũt celebrare salinas
Et pontum coquore & ponti secernere vires:
Cum solidũ certo distẽdunt margine campum:
Ad bellum qꝫ suo deductum ex equore fluctũ.
Claudendo qꝫ negant dum demũ suscepit ũdas
Area tum pontus ꝑ solẽ humore nitescit
Congeritur siccum pelagus mersi qꝫ ꝓfũdi
Canicies & nota maris spume qꝫ rigentis
Ingẽtis faciunt tumulos pelagi qꝫ venenum
Qđ qꝫ erat vsus aque succo corruptus amaro
Vitali sale ꝑmutant reddunt qꝫ salubrem
At reuoluta polo cum primis vultib9 arctos
Ad sua ꝑpetuos reuocat vestigia passus.
Nunq̃ cincta vadis sed semꝑ flexilis orbe:
Ac synosura minor cũ prima luce resurgit
Et pariter vastus ue leon & scorpius acer.
Nocte sub extrema ꝑmittunt iura diei:
Non inimica fere tali sub tempore natus
Ora feret: placidus ꝑget commertia gentis
Ille manu vastos poterit frenare leones:
Et palpare lupos: pantheris ludere captis.
Nec fugiet validas cognati syderis vrsas.
In qꝫ artis hominum ꝑuersa qꝫ munera ducet.
Ille elephanta ꝑmet dorso stimulis qꝫ mouebit
Turpiter in tanto cedentẽ pondere cunctis
Ille tigrim rabie soluit paci qꝫ domabit
Que qꝫ alia infestant siluis animalia terras
Iunget amicitias secũ catulos qꝫ sagaces.

Tercia pleiades dotabit forma sorores
Femineum rubro vultũ suffusa pyropo
Inueniet q parem sub te Cynosura colorem
Et quos Delphinus iaculatur quatuor ignes
Deltoton q tribus facibus: similiq nitentem
Luce Aquilã & flexos pisces p lubrica terga
Tum q̃rtũ quintũ q genus discernit omne
E numero summa q gradus qui iũgit ante
Maxima p mĩmos sensu concluditur vno
Que neq p cunctas noctes neq tẽpore in õni
Respondent alto celi summota pfundo.
Sed cũ clara suos auertit Delia cursus:
Cum q vaga est illa & terris sua lumĩa condit:
Mersit & ardentis Orion aureus ignis:
Signa q transgressus mutat p tẽpora pheb9.
Effulget tenebris & nocte accenditur atra:
Tunc conferta licet celi fulgentia templa
Cernere: seminib9 densis totum q micare.
Nec spacium stellis mundo nec credere summã
Florib9 aut sicce cumulo p litus harene
Sed quot eant semp nascentes equore fluctus:
Quod delapsa cadant folio2 milia silu s:
Amplius hoc ignes numero uolitare p orbem.
Vt q p ingentẽ populus describitur urbem
Precipuũ q patres rtinẽt & pximũ equester
Ordo locũ: populum q equiti: populo q subir
Vulg9 iners videas & iã sine noĩe turbam:
Sic & iã magno quedã respondere mundo

Que natura facit que celo cõdidit orbem
Sunt stelle ꝓcerũ similes: sunt ꝓxima primis
Sydera: sunt q₃ gradus atq₃ oĩa iũcta priori
Maximus est populus summo q culmĩe fertur
Cuius ꝑ numero vires natura dedisset
Ipse suas ether flãmas sufferte nequiret
Totus & accenso mundus flagraret olympo;

M. MANILII ASTRONOMICON. FINIS.

Ridetur merito sciolorum insana caterua
Vulgo qui natum nomina surripiunt
Heus quicumq₃ velis latia perdiscere musa.
Sydereos nutus fallere difficiles.
Manilium sectare grauem. qui tempore diui
Floruit Augusti. Lector amice, uale.

M. Mani. mathematici libro prĩo cõtinẽt hec

Marci. ma. mathematici libro. ii°. cōtinēt hec

M. mani. mathematici libro tercio cōtinēt hec

Cuius signi quisq; annus aut mẽsis aut dies aut
bora sit. Capitulum quartum
Quot annos tribuat unu3 quodq; signũ. Ca. v.
Quod annos queque loca tribuãt. Ca. sextum
Que sĩt triplicata signa z q̃s vires babeãt. Ca.
|. viii.

M. manilii. mathematici libro. iiii. cõtinẽt̃ bec

Orientia signa quid efficiãt. Capitulũ primum
De ptibus terre distributis ad signa. Ca. scd̃m.
De eclipticis signis. Capituum tercium.
Fatoꝝ rationẽ pspici posse. Capitulũ quartũ

Marci manilii mathematici libro quĩto & vlti
mo tractatur de imaginibus celi & earum locis

Inpressum neapuli per. Iodocum boensteyn

Primũ vacat.	M. mani.	Syderib9.	Intẽdit
A ma	Subseq̃t̃	At cur	Quos super
Q d̃ nisi	Publica	Instãtẽ	Infusum
Hic pos.	Mascula	Vulcano.	At leo
Rimãt̃.	Vt cũq;	Iuppiter.	In qua
Regula	Chelaꝝ	Turbinis	Hec erit
Aeternis	Iura.	Oderim9.	Et rerum
Que de.	Et ceruice	Cõspicuũ	Traditur
Si poss.	Sydera	Limĩa	Sed populum
Imissũ.	Quĩ etiam.	Et qd̃.	Diriguit

Ma